DR. J. PRUNSKIS

MOKSLAS IR RELIGIJA

Juozas Prunskis

RINKTINĖS MINTYS

Aforizmai ir citatos.

Miniatiūrinė gyvenimo išminties ir poezijos antologija, kurion surinkta ilgų metų patirtis. Graikų, romėnų, pirmųjų krikščionybės amžių, viduramžių ir naujųjų laikų mokslininkų, mąstytojų, sociologų ir religininkų, menininkų ir politikų mintys ir posakiai. Sudėta abėcėlės tvarka, tinka kiekvienam momentui. Įrišta kietais viršeliais $4.00, minkštais virš. — 3.00

Stasius Būdavas

VARPAI SKAMBA

Apysaka

Mokytojo Banaičio, Loretos, Salos, Uždrausto stebuklo ir kitų romanų bei apysakų autorius Stasius Būdavas šioje apysakoje vaizduoja spaudos draudimo metus. Pagrindinis herojus yra našlaitis Rapolas Gelžinis, kuris, kaip pasakytų vysk. Valančius, yra guvus berniukas Apysaka ypač tinka mūsų jaunimui. 180 psl. Kaina $2.50

Ignas Šeinius

VYSKUPAS IR VELNIAS

Apysakų rinkinys

Pomirtinis vieno žymiausių senosios kartos rašytojų-beletristų leidinys. Su Juozo Lingio žodžiu apie autorių ir jo kūrybą.

Spaudai parengė ir dalį korektūrų patikrino autorius prieš pat mirtį.

Devynios nepaprastai įdomios lietuviškomis, švediškomis ir egzotinėmis temomis ilgesnės bei trumpesnės apysakos, pasižyminčios originaliais personažais, intriguojančiom fabulom, puikiu stilium Ir didele menine kultūra. 1959. 230 psl.

Kaina $3.00

DR. JUOZAS PRUNSKIS

Mokslas ir religija

Lietuvių Dienos Los Angeles, Calif.

LIETUVIŲ DIENŲ LEIDYKLA
4364 Sunset Boulevard, Los Angeles, Calif. 90029
1964 Donelaičio metai
Kaina 2 doleriai

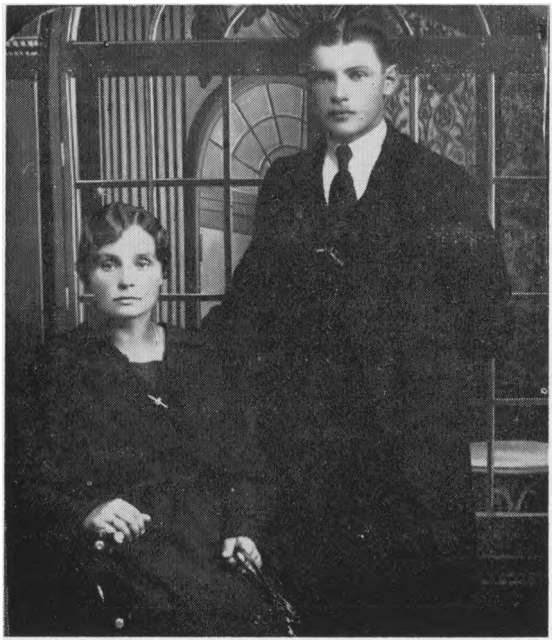

Domicėle ir Pranas Gineičiai

SIBIRO KANKINIŲ
DOMICĖLĖS IR PRANO GINEIČIŲ

atminimui pagerbti šį leidinį skiria autorius ir taip pat tų garbingų velionių sūnus dr. Romas Gineitis, savo lėšomis prisidėjęs prie šio leidinio pasirodymo.

Nuoširdi lietuvė, rūpestinga šeimos motina Domicėlė Gineitienė-Martinėnaitė, okupantų 1941 m. birželio mėn. išvežta, mirė 1941 m. lapkričio 10 d. Barnaule. Pranas Gineitis — buvęs Utenos apskr. pr. mok. inspektorius, Utenos progimn. direktorius ir vėliau Utenos gimn. mokytojas — slėpęsis nuo okupantų, patyręs, kad šeima išvežama, pats savu noru pasidavė, norėdamas su brangiaisiais dalintis tragiškuoju likimu. Kartu išvežtas, žuvo 1941 m. gruodžio 12 d. vergų darbo stovykloje ties Rešotų stotimi, Krasnojarsko apylinkėse.

ĮŽANGOS VIETOJE

Mišku vaikščiodamas rašytojas *Worclswortli,* pastebėjęs skaisčiažiedes pavasario gėles, prabilo:

— Pulki ant kelių, žmogau, ir dėkoki Dievui, kad yra žibuoklių.

Kas įstengia išskaityti gamtos paslaptis, to žvilgsnis pasiekia toli anapus gamtos. Tas gali kartu su šveicarų botaniku *O. Heer* (1809—1893) tvirtinti:

— Kuo giliau mes prasiskverbiame į gamtos pažinimą, tuo darosi nuoširdesnis mūsų įsitikinimas, kad tik tikėjimas į visagalintį ir visažinantį Sutvėrėją, kuris sukūrė dangų ir žemę, gali išspręsti gamtos ir žmogaus gyvenimo mįslę.

Tą pačią mintį giliau išryškino vokiečių botanikas ir gamtos filosofas *prof. J. Reinke* (1849—1931), tardamas:

— Gamtos pažinimas neišvengiamai veda į Dievo idėją ir, remdamiesi priežastingumo dėsniu, mano supratimu, mes Dievo buvimu esame taip tikri, kaip esame tikri pačios gamtos buvimu.

Ir tie pareiškimai nėra kokie išskirtini.

Didieji proto milžinai yra parodę daug meilės tikėjimui. Štai prisiminkime keletą pavyzdžių. Astronomijos srityje neužmirštamą vardą yra palikęs *Herschelis* (1738—1822). Žinomas yra jo posakis:

— Juo labiau plečiasi mokslo laukas, tuo ryškesni pasidaro amžinos sutvėrusios pasaulį išminties buvimo įrodymai, — tuo tie įrodymai gausesni ir neatmetamesni.

Mokslininkas *Amperas* savo tikėjimą gražiai paryškino dienoraščio Įraše. Mirus žmonai, jis rašė:

— Mano Dieve, dėkoju Tau, kad mane sutvėrei, atpirkai ir savąja šviesa apšvietei, leisdamas man gimti katalikų Bažnyčioje. Dėkoju tau už tai, kad mane atšaukei po mano suklydimų; dėkoju, kad juos man atleidai. Aš jaučiu, kad tu, Viešpatie, nori, jog aš gyvenčiau ne kam kitam, tik tau, kad mano visi gyvenimo momentai būtų tau pašvęsti... O, Viešpatie, leiski man susivienyti danguje su ta, kurią man buvai leidęs mylėti žemėje.

Kitą kartą, rašydamas apie apreiškimą, Amperas kalbėjo:

— Dievo tiesa pasilieka amžinai. Jeigu ja save maitinsi, išliksi pastoviai, kaip ta tiesa... Dirbki maldos dvasioje. Jei rašai, tai rašyki tik viena ranka, kita laikydamasis Dievo drabužio krašto, kaip kad vaikas laikosi tėvo drabužio... Kad gi aš visada atsiminčiau žodžius, kuriuos pasakė šv. Povilas: “Naudokitės pasauliu kaip nesinaudodami juo”. Tegul mano siela nuo šios dienos pasilieka vienybėje su Dievu ir Jėzumi Kristumi.

Kai Paryžiuje siautė baisioji liga — cholera, Amperas, baimindamasis, kad ta rykštė ir ji palies, nes kaimynystėje ji jau nuplakė daugeli namų, kreipėsi į gretimai gyvenusi savo draugą Ozanamą tais žodžiais:

— Ozaname, jeigu cholera mane ištiktų šią naktį, aš duosiu tau ženklą lazda daužydamas į parketą. Neik į mano butą, besirūpindamas man pagelbėti, bet kuo greičiausiai skubėki atvesti man mano nuodėmklausį—kunigą, gyvenantį Sevres gatvėje. Po to — eik pašaukti gydytoją.

Didysis astronomas *Le Verier*, būdamas Paryžiaus

observatorijos direktorius, įtaisė kryžių toje mokslo įstaigoje. Kaip jo bendralaikiai sako, jisai, dirbdamas didį mokslo darbą, savo akis dažnai pakeldavo prie kryžiaus. Jis nesislėpė su savo giliu katalikišku tikėjimu; priešingai, stengėsi jį viešai išpažinti. Mokslui pašventęs visą savo gyvenimą, jisai moksle matė tikėjimo tikrumo įrodymus. Sunkiau susirgęs, jisai pasirūpino, kad kunigas jį sustiprintų šv. sakramentais ir savo draugams laiške rašė apie tą įvykį, taip pat pabrėždamas maldos aukštą vertę. Kai ligoje jo skausmai pasidarė sunkiai pakeliami, jisai bučiavo kryžių ir pagarbiai lenkėsi prieš Išganytojo paveikslą.

Vieną dieną, vienas iš jo gerbėjų, norėdamas jį pasveikinti ryšium su planetos Neptūno atradimu, jam tarė:

— Jūs dabar pakilote iki pat žvaigždžių.

— Aš tikiuosi, — atsiliepė Le Verier, — pakilti dar aukščiau, — tikiuosi pasiekti patį dangų.

Mirė kaip tik metinėje sukaktyje nuo savo garsiojo astronominio atradimo. Mirė prie jo budint parapijos kunigui, ko jis pats norėjo, drauge tardamas:

— Juk aš esu ne tik katalikas, bet ir parapietis.

Vienas pirmaujančių Prancūzijos chemikų buvo *Jean Baptiste Durnas* (1800—1884), Sorbonos universiteto profesorius. Jisai yra nustatęs daugelio elementų atominius svorius, savo vadinamu substitucijos dėsniu prisidėjo prie atominės teorijos pagrindimo.

Tas didis mokslininkas, jausdamas artėjančią gyvenimo pabaigą, paskutinius patarnavimus suteikusiam kunigui padėkojo ir iškilmingai pareiškė:

— Turiu pasakyti, kad visada stengiausi būti krikščioniu ir geru kataliku. Mano vaikai žino, tai aš jiems dažnai esu kartojęs, kad tik Apvaizdos dėka galiu savo

darbus privesti prie reikiamos užbaigos. Tarp mano popierių atras surašytus mano paskutinius patarimus, kur aš primenu, kad norint gyventi laimingai, reikia gyventi taikoje su Dievu.

Jis pabrėžė:

— Aš tikiu į Apreiškimo Dievą, kaip tikiu į gamtos ir proto Dievą, nes tai juk yra tas pats Dievas.

Tokie ir panašūs pareiškimai paskatino šio leidinio autorių periodinėje spaudoje pakartotinai iškelti mokslininkų, ypač gamtamokslio atstovų, ryši su religija, su Dievu. Atrodė, kad bus naudinga tą medžiagą sutelkti į atskirą knygą, drauge pagerbiant atminimą šio leidinio autoriaus pirmojo gamtos mokytojo, Sibiro kankinio giliai religingo Prano Gineičio ir jo žmonos Domicėlės, ypač kai tais pačiais idealais gyvenantis jų sūnus dr. Romas Gineitis prisidėjo finansine parama prie spaudos išlaidų išlyginimo.

Skaitytoją tenka atsiprašyti, kad leidinys yra ir ne pilnas, ir epizodiškas, bet gal tai bus paskatas kiekvienam, ji į rankas paėmusiam, daugiau šiais gyvenimo prasmės klausimais susidomėti ir pačiam tą mįslę patyrinėti. Džiugu, kad kiekviena diena šioje srityje vis atneša naujų Įsidėmėtinų reiškinių. Pvz. dienraštis “Chicago Tribūne” 1963.VI.17 aprašė JAV Medikų sąjungos suvažiavimą Atlantic City. Ten, be kitų, kalbėjo ir garsiausio šiame krašte diagnostinio centro — Mayo klinikų Rochestery, Minn., gydytojas *dr. Edv. R. Rynearson,* pažymėdamas, kad tvirtas religinis tikėjimas žmones saugo nuo įtampos bei baimių, kurios gali jiems pakenkti ar net juos sunaikinti.

— Aš nuoširdžiai tikiu, — kalbėjo dr. Rynearson, — kad stiprus religinis tikėjimas yra didelė pagalba gyvenime ir dar didesnė pagalba mirtyje.

Dr. Rynearson pažymėjo, kad gydytojai, kurie turi stiprų religinį tikėjimą, geriau gali padėti pacientams, jaučiantiems įtampą dėl nuolatinių gyvenimo sunkumų. Dr. Rynearson tvirtina:

— Religinis tikėjimas gali apsaugoti nuo kai kurių įtampų, gali palengvinti tas iškylančias įtampas, ir gydytojas, kuris pats turi tikėjimą, gali geriausiai tuos principus pritaikyti pacientui.

Tie žodžiai buvo pasakyti suvažiavime, kur dalyvavo apie 30,000 žmonių, jų tarpe apie 15,000 gydytojų.

Tebūnie leista pabrėžti, kad religija mums yra ne tik didi parama gyvenime, bet ji yra ir didžioji paguodos ir sustiprinimo teikėja mirtyje. Didis kūrybos genijus *Francois Mauriac*, kurio talentas atžymėtas Nobelio premija, savo knygoje "Eucharistija", rašo:

— Tebūnie mums suteikta malonė nemirti be Viatiko. Lai mes paslaptingos mirties šešėlius pasieksime su tuo vieninteliu Draugu, kuris tik vienas tegali peržengti tą slenkstį su mumis. Lai bus mums suteikta malonė sutikti vėl už tamsių mirties durų Tą, kuris taip nusižemino, kad savo kūną, savo kraują, savo Dievybę sujungia su mirties akivaizdoje stovinčio žmogaus kūnu, jau gendančiu ir pusiau sunaikintu. Lai Jis išgirs paskutinį mūsų verksmą, kurio niekas pasaulyje nebeįstengs girdėti. Lai jis priims ant savo garbingo veido mūsų paskutinį atodūsį, nuo kurio jau net prie mūsų lūpų spaudžiamas veidrodis nebeaprasoja. Lai mes užmigsime su Kristumi, lai mes būsime palaidoti Eucharistijoje, kad pabustume prie Kojų Kristaus Karaliaus, pasaulio pergalėtojo. Ir lai mes būsime palaiminti toje begalinėje viltyje, kad nebemirsime vieniši.

Autorius

I. MEDIKAI

GYDYTOJAI APIE AMŽINYBĖS KLAUSIMUS

Vienas garsiosios Mayo Brolių klinikos Rochestery, Minn., kūrėjų *dr. Charles Mayo* yra pareiškęs:

— Kai žmogus ruošiasi eiti į operacijų kambarį ir jeigu nori, kad jį aplankytų dvasiškis, kuriuo jis tiki, tai jam suteiks tokį pasitikėjimą, kokio jokia gamtamokslio šaka negali suteikti.

Tokiu būdu dr. Mayo vaizdžiai išreiškė moderniosios medicinos mintį apie vertingumą ryšio tarp medicinos ir religijos. Mes turime daug medikų liudijimų už religiją ir Dievą.

Medicinos istorijoje šimtmečiais pasiliks neišdildomas prancūzo *Fr. Bichat* (1771 - 1802) vardas. Jis yra laikomas histologijos (mokslo apie gyvių kūno audinius) kūrėju. Tai buvo daug žadąs mokslininkas, įnešęs daugiau sistemingumo į anatominius tyrimus. Deja, mirė, sulaukęs tik 31 m. amžiaus. Vėliau Paryžiuje įvykęs medikų kongresas jo garbei pastatė specialią statulą. Pažymėtina, kad jis buvo nuoširdžiai tikintis, energingai atmetęs idėjas, neigiančias sielos ir dvasinio pasaulio buvimą.

Mokslininkas Richet kartą pasakęs:

— Nėra medicinos be Pasteuro ir nėra chirurgijos be Listerio. *Joseph Lister* (1827 - 1912) buvo Londono Karališkosios kolegijos profesorius, už nuopelnus moks-

lui pagerbtas barono titulu. Jis medicinoje pradėjo naują, vadinamą antiseptinį, laikotarpį, kai imta kreipti ypatingas dėmesys į Pasteuro atradimą apie bakterijas. Jis ėmė vesti kovą prieš užsikrėtimą gyvais mikroorganizmais, sukeliančiais puvimą gyvuose audiniuose, ir pradėjo vartoti karbolį, naikindamas bakterijas žaizdose, tvarstomoje medžiagoje, valant instrumentus ir chirurgo rankas. Ano meto gydytojai jį puolė už tą "bereikalingą naujumą", tačiau jis tuos dėsnius apgynė, tapdamas antiseptikos tėvu. Savo pasaulėžiūra jis yra pasisakęs už tikėjimą ir krikščionybę.

Prancūzų gydytojas *Rene Laennec* (1781 -1826) įvedė į mediciną vadinamą auskultatorinį metodą: išrado stetoskopą, kuriuo klausant, galima sekti širdies ir plaučių veikimą. Tai buvo stambi pažanga alsavimo ir kraujo apytakos organų tyrime. Širdies ir plaučių ligų diagnozė pasidarė tikslesne. Jo metodas greitai paplito po visą pasaulį. Apie jo pažiūras galime susekti iš straipsnio Paryžiaus žurnale "Revue Medicale", kur pažymima, kad medicinos mokslas jo religinių įsitikinimų nesusilpnino, priešingai — sustiprino. Studijuodamas žmogaus organizmą, nuostabius ryšius tarp atskirų organų, tarp savęs ir su visu kūnu, jis "padidino nusistebėjimą ir meilę šių stebuklų Autoriui". Jis buvo praktikuojąs katalikas ir mirė aprūpintas sakramentais.

Čia prisimintinas ir praeito šimtmečio pirmaująs prancūzų medikas *Joseph Recamier* (1774 - 1852). Štai ką apie jį rašo laisvamanis Mace:

— Kartą mano kolegos ir aš pats nuvykome pas Recamier. Nepaprastai nustebome, pamatę jį bekalbantį rožančių. Kaip tai? Mokytasis Recamier, garsusis profesorius, aukščiausiasis medicinos autoritetas, kurio

garsas pripildė visą Europą, kunigaikščių bei karalių gydytojas kalba rožančių! Kai Recamier suprato mūsų nustebimą, jis paprastai pasakė:

— Taip, aš kalbu rožančių. Kai esu susirūpinęs ligoniu ir kai visos gydymo priemonės išsemtos, kreipiuosi į Tą, kuris gali viską pagydyti. Kadangi ne visada turiu pakankamai laiko savo prašymus Dievui perteikti, sukalbu vieną ar dvi rožančiaus paslaptis, kreipdamasis į Švenčiausiąją Mergelę, tarpininkę, ir turiu pripažinti, kad esu matęs nuostabių padarinių.

Kubos gydytojas *Carlos Finlay* (1833 - 1915), medicinos studijas išėjęs Jeffersono medicinos mokykloje, Philadelphijoje, pasižymėjo kova prieš drugį, kuris kankino Kubą, Meksikos įlankos gyventojus ir Šiaurės Ameriką. Čia tik 1878 m. ta liga mirė apie 20 tūkstančių žmonių. 1881 m. dr. Finlay Mokslo akademijoje, Havanoje, skaitė savo studiją apie kraują čiulpiančius moskitus — drugio perdavėjus. Jis darė eksperimentus su moskitais, pasitelkęs iš Ispanijos atvykusius profesorius. Tais tyrimais susidomėjo ir amerikiečiai medikai, sudarydami specialią komisiją patikrinti dr. Finlay atradimus. Nauji tyrimai patvirtino jo teigimus, ir tai labai padėjo kovoje su drugiu, kims skynė Panamos srities gyventojus. Kai už nuopelnus medicinai Kubos gubernatorius jam suteikė iš Anglijos atsiųstą Mary Kingsley medalį, iškilmėse dr. Finlay pasakė:

— Visų pirma dėkoju Dievui, kuris manimi pasinaudojo įvykdyti šį žmonijai taip labdaringą darbą.

Daug moderniųjų gydytojų pasisakymų už religiją randame Berlyne pasirodžiusioje studijoje “Gottesbekenntnisse Modemer Naturforscher”. Jų pasisakymai suglaustai atpasakoti šių eilučių autoriaus knygoje “Aukštyn širdis”, skyriuje “Modernieji medikai apie

tikėjimą”, kur pateikiami pavyzdžiai, kaip naujųjų laikų medikai išpažįsta tikėjimą.

Olandų gydytojas, tyrinėtojas, rašytojas *Fredrik Van Eeden* (1860 -1932) nuo radikalaus socializmo per spiritizmą, altruizmą ir misticizmą 1921 m. perėjo į katalikybę. Viename gausiame susirinkime paaiškino, kodėl jisai po ilgų vidaus kovų tą žygį padarė. Jis jautęs alkį ir troškulį gilesnio religinio gyvenimo, ir tik viena katalikų Bažnyčia teįstengusi jo sielos reikalavimus patenkinti. Jo atsivertimu besistebintiems, jis pareiškė:

— Jeigu jūs būtumėte patyrę, ką aš patyriau, būtumėte dar anksčiau tapę katalikais.

Savo pareiškimą jis baigė žodžiais:

— Ieškokite pastovaus, nenykstančio džiaugsmo, kuris patenkina ir nuramina. Gyvenkite paprastai ir būkite naudingi. Lai Šventoji Dvasia jus ir mane toliau veda.

Milijoninį tiražą turįs žurnalas “Reader’s Digest” 1941 m. išspausdino Nobelio premija pagerbtojo gydytojo ir biologo *dr. Alexis Carrel* (1873 -1944) pasisakymą apie maldą. Mokslininkas šiuo pasisakymu parodo gilų tikėjimą ir naujai žvelgia į maldos prasmę. Jis taip rašo:

— Malda yra ne tik garbinimas. Tai yra taip pat nematomas žmogaus garbinančios dvasios išsiliejimas. Tai galingiausia energija, kurią žmogus gali pagimdyti. Maldos įtaka į žmogaus protą ir kūną yra įrodoma, kaip įrodoma sekrecijas duodančių liaukų padariniai. Maldos padarinius galima išmatuoti padidėjančiu fiziniu gyvumu, didesniu intelektualiniu pajėgumu, moraliniu atsparumu ir gilesniu tikrovės supratimu, kuriuo grindžiami žmonių tarpusaviai santykiai. Jeigu įprasi nuoširdžiai melstis, tavo gyvenimas žymiai pasikeis.

Malda neišdildomai atžymi mūsų veiksmus. Ramumas, veido ir kūno įtampos atsileidimas yra pastebimas tuose, kurių vidaus gyvenimą praturtina malda. Jų sąmonės gelmėse žiba liepsnelė. Maldoje žmogus peržvelgia pats save. Jis pastebi savo savimeilę, paiką išdidumą, savo baimę, troškimus ir klaidas. Jis išvysto moralinio pareigingumo ir intelektualinio nuolankumo jausmą. Malda yra tokia tikra jėga, kaip žemės traukos jėga. Kaip gydytojas, aš esu matęs žmonių, kurių jau nebegalėjo pagydyti jokie kiti medicinos būdai ir kurie iš ligos ir melancholijos buvo pakelti skaidriomis maldos pastangomis. Malda — tai vienintelė jėga pasaulyje, kuri, atrodo, įstengia nugalėti net gamtos dėsnius. Tie atsitikimai, kai malda dramatiškai tai pasiekia, vadinami stebuklais. Bet nuolatinė rami malda būna tų vyrų ir moterų širdyse, kurie susekė, kad malda nuolat jiems teikia palaikančią jėgą kasdieniniame gyvenime.

Taip iškėlęs maldos vertę, tas Nobelio premija apdovanotas medikas primena, kad malda neturi būti tik kokio nors materialinio dalyko prašymas: joje turi būti maldavimas, kad mes darytumės panašesni į Dievą. Mokslininkas taip apibrėžia maldą:

— Malda — tai žmogaus pastangos pasiekti Dievą, bendrauti su nematoma Būtybe, visų daiktų Sutvėrėju, Aukščiausia Išmintimi, Grožiu ir Jėga, visų žmonių Tėvu ir Atpirkėju. Mes žinome, kad kai kreipiamės į Dievą karštoje maldoje, mes į gerąją pusę pakeičiame savo sielą ir kūną.

Po to jis pabrėžia, kad malda nėra pasenęs praeities dalykas. Jis taip tvirtina:

— Dabar, kaip niekad kitados, malda yra pareiga ir būtinybė, kaip atskirų žmonių, taip ir tautų gyvenime. Religinio jausmo pabrėžimo trūkumas nubloškė pa-

saulį prie sunaikinimo briaunos. Mūsų giliausias jėgos ir tobulėjimo šaltinis pasiliko skurdžiai neišvystytas. Malda, toji pagrindinė dvasinė mankšta, turi būti aktyviai praktikuojama mūsų privačiame gyvenime. Apleista žmogaus siela turi būti padaryta pakankamai pajėgi vėl išryškinti savo įtaką. Jeigu maldos jėga vėl bus panaudota eilinio vyro ir moters gyvenime, jeigu dvasia savo siekius pareikš aiškiai ir drąsiai, yra vilties kad bus išklausytos mūsų maldos susilaukti geresnio pasaulio.

Amerikiečiai yra išleidę stambią 616 psl. knygą, vardu "We Believe in Prayer", kurioje daugybė psichologų, rašytojų, muzikų, geografų, etnologų, valstybininkų, visuomenininkų, pramonininkų, aktorių, sportininkų, karių, architektų, menininkų ir mokslininkų iškelia aukštą maldos vertę. Čia pacituosime tik poros gydytojų pasisakymus.

Prof. Gilson Colbij Engei (g. 1898) rašo, jog malda yra gydytojo turtas, kuris padeda studijose, duoda ryžto ir pagelbsti suprasti bei pamilti žmones. Per 32 chirurginės praktikos metus malda jam dariusis kaskart vis reikšmingesnė.

— Daug kartų, — rašo jis, — mačiau maldos keliu pasiekiant tai, ką mes laikėme negalimu dalyku, pagyjant beviltišką ligonį. Ateidavo ramybė ir laiminga išraiška pacientui, jau esančiam ant slenksčio į Anapus. Malda gali atnešti šypsnį lūpoms, įtemptoms dėl skausmo;
— padėkos išraišką akims, užtemdytoms ašarų; — nusiraminimą pacientui, prislėgtam ir sumišusiam. Malda yra mūsų jėga ir išganymas, per ją mes išmokstame pažinti nuostabius Dievo veiksmus. Man malda nėra tik formalumas, bet intymus pasikalbėjimas su Dievu. Buvęs Amerikos Medikų sąjungos prezidentas *prof.*

Elmer Hess (g. 1889) minėtame veikale rašo:

— Prieš eilę metų buvau prašytas pasimelsti drauge su malonia moterimi, mirštančia vėžiu. Jai nepasakiau, kad aš jau ilgą laiką nebuvau buvęs bažnyčioje. Paprašiau ją maldaknygės ir kalbėjau maldas, kurias ji sekė. Nuostabus dalykas. Kai pradėjau skaityti garsias senobines maldas, pamačiau, kad jos man grįžta į atmintį, ir pastebėjau, kad man nebereikia maldaknygės joms kalbėti. Ta miela senutė jau daugiau nebeprašė skausmą malšinančių vaistų. Parašiau "receptą", kad gailestingosios seserys paskaitytų jai Šv. Raštą ir drauge su ja sukalbėtų ryto bei vakaro maldas. Kai ją paklausiau, kodėl neprašanti skausmą malšinančių vaistų, ji atsakė, norinti turėti aiškią sąmonę, kai tos geros krikščionės moterys meldžiasi su ja. Šiuo atveju malda buvo geriausi vaistai tai mirti pasmerktai moteriai, kai visi mūsų mediciniški sugebėjimai jau buvo be naudos. Ir dabar aš klausiu, kas yra malda. Malda tai nėra tik žodžių kalbėjimas. Verčiau tai bus žmogaus dvasinis bendravimas su Tvėrėju. Tai silpnas balsas žmogaus viduje, kuris jį iškelia aukščiau už gyvulius ir padaro stiprų, pasiruošusį padėtį. Tai troškimo pareiškimas žmonių širdyse sukurti brolybę, visus laikant Dievo vaikais.

RENTGENOLOGAS RANDA DIEVO BUVIMO FIZINĮ AIŠKUMĄ

Rentgenologas *Paul Clarence Aeversold* (g. 1910) yra parašęs sraipsnį, vardu "Dievo buvimo aiškumas iš fizinio pasaulio". Šis straipsnis yra išspausdintas knygoje, pavadintoje "The Evidence of God in an Expanding Universe". Visų pirma pažymėtina, kad dr.

Aeversold yra aukštų kvalifikacijų mokslininkas. Daktaro laipsni gavęs Kalifornijos universitete, kurį laiką, kaip radiacijos ir rentgenologijos specialistas, dirbo Fiimey - Howell Tyrimų institute, vėliau — prie atominių tyrimų Oak Ridge vietoje, pagaliau buvo parkviestas į Washingtoną izotopų ir radiacijos sekcijos direktorium prie Atominės Energijos komisijos. Jis taip rašo:

— Pirmiau savo mokslinėse studijose buvau įsimylėjęs žmogaus protavimą ir mokslinių metodų galią. Jaučiau, kad mokslininkai gali visatoje išaiškinti viską... Tačiau, kai aš vis daugiau ir daugiau apie viską mokiausi — nuo atomų iki žvaigždynų, nuo mikrobų iki žmogaus — kaskart atradau vis daugiau neišaiškinamų dalykų. Tiesus galvojimas, aiškus mąstymas reikalauja Dievo supratimo. Gausiai yra fizinio aiškumo, kad yra Dievas, ir Jo darbai įrodo, kad Jis yra be galo išmintingas ir galingas. Nei žmogus, nei visata neiššoko taip sau savaime iš nieko. Jie turėjo pradžią ir buvo jų Pradėjėjas. Mes taip pat suprantame, kad nuostabi pasaulio tvarka seka ne žmogaus padiktuotus įstatymus, ir kad patsai gyvybės stebuklas turi pradžią ir vadovavimą anapus žmogaus — dievišką pradžią ir Dievo vadovavimą.

Northwestern universiteto medicinos mokyklą baigęs ir trejus metus medicinos mokslus gilinęs Mayo Brolių klinikose Rochestery, Minn., vidaus ligų specialistas *dr. Malcolm, Duncan Winter* savo straipsnyje, vardu “Religijos vertė” taip sako:

— Žemė ir visata su visu savo didingumu, įvairių formų gyvybė ir pagaliau patsai žmogus su savo aukščiausia mąstymo galia yra perdaug sudėtingi, kad būta tik paprasto atsitiktinumo padariniai. Taigi, turi būti

Kūrybingoji Mintis, Kūrėjas, visa to užnugaryje. Turi būti Dievas. Kadangi žmogus yra visa ko zenitas, visko viršūnė, kas aplinkui yra, tai iš to seka prielaida, kad Dievas bus žmogumi susidomėjęs. Tad Dievas yra asmeniškas... Mokslinių duomenų atžvilgiu Šv. Raštas yra kaip amžių tvirtovė. O nuo savo pradžios iki pabaigos Šv. Raštas teigia, kad Dievas yra asmuo.

Dr. Paul Ernest Adolph, dėstęs anatomiją Kinijoje, tarnavęs JAV kariuomenės medikų korpuse ir išėjęs atsargon pulkininko leitenanto laipsniu, savo straipsnyje, vardu "Dievas medicinos praktikoje" tvirtina:

— Aš tvirtai priimu Dievo buvimą ir realumą. Mano įsitikinimai išplaukia ne tik iš dvasinės prigimties patyrimų, bet mediciniškoji praktika tvirtai sustiprino tai, ką aš priėmiau tikėjimu.

Jis pasakoja apie 70 m. amžiaus senutę, kurios klubas buvo lūžęs, tačiau ji sėkmingai gijo ligoninėje. Rentgeno nuotrauka parodė kaulo suaugimą, ir gydytojų buvo nutarta ją išleisti namo. Atėjo jos duktė, kuri pasakė senutei, jog juodu su vyru pasitarę nusprendė ją vežti ne namo, bet atiduoti į senelių prieglaudą. Senutė dėl to taip susijaudino, kad, nepraėjus nė 24 valandoms, mirė. Ne nuo sulaužytų kaulų, bet nuo palūžusios širdies.

Papasakojęs šį įvykį, dr. Adolph prideda:

— Tai man padarė labai gilų įspūdį, nes buvau įsitikinęs, kad su ja nebūtų taip pasibaigę, jeigu ji būtų pažinusi vilties Dievą, kaip aš, būdamas nuoširdus krikščionis, Jį pažinau. Tas įvykis mane supurtė iki sielos gelmių. Kaip medikas, aš turėjau tvirtą tikėjimą Dievu, visų daiktų Sutverėju, tačiau savo materialistinį medicinos žinojimą buvau kažkaip atsiėjęs nuo tikėjimo Dievu. Dabar įsitikinau, kad reikia ieškoti kūno ir sie-

los gijimo drauge, taikant savo mediciniškas ir chirurgiškas priemones drauge su tikėjimu... Aš jsitikinau, kad mano tikėjimas mediciniška terapija ir Dievu atlaiko protingus moderniosios medicinos filosofijos reikalavimus.

Pažymėjęs, kad žmogaus nusiteikimai turi įtakos jo sveikatai, dr. Adolph savo pareiškimą baigia šiais žodžiais:

— Žmogaus kūnas harmoningai funkcionuoja, kai jis yra suderintas su Tvėrėju. Be Jo mes palinkstame į disharmoniją ir ligas. Taip, tikrai yra Dievas. Aš tai žinau iš gausių eksperimentų. Sulaužyti kaulai ir sulaužytos širdys gyja Jo dėka.

Minėtame veikale "The Evidence of God" bene pats ryškiausias pasisakymas yra fiziologo *dr. prof. Andrew Ivy* (g. 1893), jo parašytame straipsnyje, vardu "Dievo buvimo absoliutus tikrumas". Dr. Ivy, pasaulinio garso mokslininkas, su paskaitomis yra lankęs Europos ir Azijos universitetus. Daugelis užsienio mokslo draugijų jam yra suteikusios įvairius pripažinimo ženklus. Daugiau kaip 20 metų jis vadovavo Northwestern universiteto fiziologijos ir farmacijos fakultetui. Septynerius metus buvo Illinois universitete viceprezidentas. Taip pat yra buvęs eilės mediciniškų draugijų prezidentas ir parašęs per 1.320 mokslo straipsnių. Ypač jis yra žymus vėžio ligos specialistas. Savo minėtame straipsnyje jis taip rašo:

— Esu tikras, kad yra Dievas, kaip esu tikras, kad aš pats egzistuoju. Tikėjimas Dievu teikia vienintelę pilną, galutiną ir protingą buvimo prasmę. Tikėjimas teikia absoliutų tikrumą, kad žmogus yra asmuo, kad tai yra kažkas daugiau negu vien medžiagos ir energijos gabalas. Tikėjimas Dievu yra vienintelė tvir-

ta bazė tikėjimui dvasinių vertybių pastovumu, nes toks pastovumas glūdi vien amžino asmeninio Dievo egzistavime. Tvirtinimas, kad Dievas yra, negali būti sugriautas; tvirtinimas, kad Dievo nėra, negali būti įrodytas. Dievo buvimą galima neigti, kaip tai darė Karolis Marksas ir Leninas, tačiau ateistai nepateikė įrodymų, protingai paremiančių tą jų neigimą. Kad žmonės priartėtų prie Dievo, kad įstengtų tiksliai ir nuosekliai mąstyti, reikia, kad nuoširdžiai atsikratytų savimeilės, ciniškumo, įtūžimo ir visų tų dalykų, kurie veikia kaip minties užtvaros aiškiam galvojimui. Tik po to jie pasieks tikėjimą Dievu ir Jį pamils, tuo būdu prisidėdami prie pagerinimo tų blogybių ir pašalinimo tų neteisybių, apie kurias jie kalba ir dėl kurių sielojasi.

Toliau prof. Ivy pažymi, kad yra nemoksliška netikėti Dievu, nes juk mokslininkas visada priima dėsnį, kad negali būti mašinos be jos padirbėjo. Anot jo, visa mūsų gyvoji ir negyvoji visata būtų nesuprantama be tvirto tikėjimo Dievu. Teisingai Einsteinas yra pasakęs: “Žmogus, kuris savo ir savo bendrininkų gyvenimą laiko beprasmiu, yra ne tik nelaimingas, bet beveik diskvalifikuotas gyvenimui”. Kriščioniškasis tikėjimas nesipriešina tiesoms, kurias protas gali įrodyti, jis tik eina dar toliau.

Kalbėdamas apie Dievo savybes, prof. Ivy pabrėžia, kad Jis yra amžinas, begalinis, grynoji tiesa, visažinantis, tikroji meilė. Toliau jis pažymi, jog istorija yra įrodžiusi, kad dvasinių ir moralinių vertybių pirmumas priklauso nuo to, ar tikima Dievu ir ar tikėjimas vadovauja žmogaus elgesiui. Jis rašo:

— Nacių pagoniškame valstybės socializme ir ateistiniame komunizme pačios brangiausios Dievo duotos

žmogaus teisės būna suprofanuojamos ir suminamos į purvą. Žmonės yra lygūs ir laisvi tik kaip Dievo tvariniai. Jeigu paneigiamas Dievas ir moralinis įstatymas, nebegali būti absoliutaus argumento prieš vergiją, prieš "jėga yra įstatymas" ir prieš godų žmogaus išnaudojimą kito žmogaus. Jeigu žmonės neturi absoliučios vidinės vertės, nei jokios absoliučios vidinės sprendimų laisvės, nei absoliučios nepriklausomybės, nei absoliučių pareigų, tai jie teturi vien išorinę vertę ir gali būti panaudoti kaip gyvuliai, vergai ir baudžiauninkai tų, kurie turi išmintį ir jėgą tai pasiekti. Jeigu iš Sutvėrėjo neišplaukia nepanaikinamos žmogaus teisės, būtų neprotinga tvirtinti, kad žmogiškosios būtybės turi teises, kurių negali ignoruoti ar paneigti žmogaus sukurtos institucijos. Kaip gali būti laisvė ir nepriklausomybė asmeniui, jeigu jis telaikomas valstybės padariniu? Jeigu žmogaus išleistas įstatymas yra pagrindinių žmogaus teisių šaltinis, kodėl smerkti nacius už jų žydų, čigonų, lenkų ir kitų politinių priešų užsipuolimus? O jeigu yra nepanaikinamos žmogaus teisės, tai kas jas sukūrė? Ir taip vis nueini prie pirmosios priežasties, vedančios prie Dievo, nebent sąmoningai atsisakytum to svarstymo pirma negu prieisi išvadą.

Pagaliau, baigdamas savo pareiškimą, jis pažymi, kad ištisais šimtmečiais religinė mintis ir tikėjimas bei jo įtaka individams ir visuomenei vis auga, nepaisant civilizacijų kilimo ir žlugimo, nes ir mokslininkas Max Planck, kuris atidarė duris į atomo vidų, yra pasakęs: "Religija ir gamtamokslis kovoja vieningą kovą nuolatiniame, niekad nesilpnėjančiame kryžiaus kare prieš skepticizmą ir prietarus. To kryžiaus karo vienijantis šūkis visada buvo ir bus: pirmyn, prie Dievo!"

NOBELIO LAUREATAS APIE RELIGIJĄ

Chicagos universiteto prezidentas *George Wells Beadle*, 1958 metais laimėjęs Nobelio premiją už atradimus medicinoje, savo paskaitoje Chicagoje, Orchestra Hall, pareiškė eilę svarbių minčių, kurios vėliau buvo išspausdintos dienrašty "Daily News" (1962.III. 19). Jis kalbėjo:

— Daugelis žmonių, atrodo, mano, kad jie negali priimti naujų mokslo atradimų ir tuo pačiu metu išlaikyti tikėjimą į Dievo buvimą. Kaip mokslininkas, aš su tuo nesutinku. Aš nematau nesutarimo tarp mokslo ir religijos.

Toliau jis papasakojo tikįs į evoliuciją; jis mano, kad net pirmosios gyvosios ląstelės atsirado iš neorganinės medžiagos. Jis kalba:

— Aš atrandu tas evoliucijos pažiūras jaudinančias. Ne mokslininkas galėtų manyti, jog tas viskas įvyko grynai medžiagoje, ir tai būtų griežtai priešinga tikėjimui, kad viskas pasaulyje yra sutverta vadovaujančio aukštesnio proto, kurį mes vadinam Dievu. Tačiau, argi tikrai yra nesutarimas tarp mokslo ir religijos? Aš manau, kad ne.

Ir jis toliau dėsto, kad vis dėlto prieš gyvybės atsiradimą turėjo būti medžiaga, kaip vandenilis, "O iš kur vandenilis? — klausia jis, ir prideda: "Mokslas neturi atsakymo."

— Gal būt, — rašo toliau prof. Beadle, — mokslininkas nesišaukia tiek tikėjimo, kiek kunigas, tačiau jo tikėjimas, gal būt, yra lygiai tvirtas. Galutinio sutvėrimo problema pagrinde ta pati abiems.

GYVYBE KAŽKAS DAUGIAU, KAIP ANATOMINIŲ DALIŲ VISUMA

— Gyvybe turi spalvingą pastovumą, kuris skelbia apie gyvojo Dievo buvimą, — sako Chicagos Medicinos mokyklos anatomijos *profesorius dr. John Sheinin.* Tai jau subrendęs mokslininkas, net Chicagos Medicinos mokyklos prezidentas. Jis prisipažįsta, kad reikėjo eilės metų, kol jis priėjo tokį įsitikinimą. O tai buvo 1920 m., kai jis pasiekė JAV, po revoliucijos išbėgęs iš Rusijos. Jo vos nesušaudė Varšuvoje. Išgelbėjo tik karininkas, iš jo uniformos pažinęs, kad Sheinin lankė tą pačią, kaip ir jis, mokyklą.

Jo tėvas buvo žydų poetas ir teologas. Jo auklėjimas buvo gana dogmatiškas, ir jis jaunatvėje pradėjo prieš tai maištauti. Gimnazijoje suartėjo su ateistais draugais. Iš pradžių jis ėmė apsieiti be Dievo, o paskui tapo tikru bedieviu, atmesdamas bet kokią religiją. Bolševikų persekiojamas, jis pasiekė Ameriką, kur iš pradžių dirbo šepečių fabrike, o paskiau, tik su $4 kišenėje, įstojo į Alabamos universitetą. Piešdamas iškabas ir mokydamas anatomijos, jis įstengė išeiti aukštuosius mokslus.

Northwestern universitete bedėstydamas, jis ėmė daugiau stebėtis nuostabiu organizmų vystymusi, ką jis ėmė vadinti biologiniu stebuklu. Ir mikroskope, ir skrodimų kambary jis stebėjo ypatingų įvykių grandį, besivystant žmogiškai būtybei. Jam ypač darė įspūdį žmogaus “anatominės architektūros” pastovumas: kepenys visada atrodo kaip kepenys, inkstai taip pat ir t. t. Šių organų ląstelės vis pasilieka savotiško tipo. “Tai majestotiškais tonais skelbia gyvojo Dievo buvimą —toks nuostabus pastovumas”.

— Dar daugiau, — pasakojo jisai “Chicagos Sunday Tribune” korespondentui, — proteinai laboratorijos vamzdeliuose vis vienodai reiškiasi. Ir taip aš įsisąmoninau, kad gyvybėje yra kažkas daugiau, kaip anatominių dalių visuma... Mąstymai mane privedė prie įsitikinimo, kuris nuo to laiko jau niekada manęs neapleido, kad tai, ką matau, yra perdaug pastovu, tvarkinga ir tikslu, kad tai būtų aklo atsitiktinumo rezultatas. Tęsdamas savo anatomines ir biologines studijas, iš aiškių duomenų buvau įtikintas, kad yra Aukščiausioji tvarka ir Aukščiausioji Išmintis, kurią vadiname Dievu.

— Į tą Dievą, — rašo toliau mokslininkas, — aš kasnakt meldžiuosi. Žinau, kad Jis mane girdi, nors negaliu Jo aiškiau nusakyti. Tai lyg kalbėjimas su kuo nors telefonu — tu žinai, kad kita pusė klauso, nors ir negalėtumei aiškiai apibūdinti klausytojo paveikslo.

Mokslininkas Sheinin Northwestern universitete yra gavęs daktaro laipsnį anatomijos studijose ir taipgi medicinos daktaro laipsnį.

Jis yra giliai tikintis ir skelbia apie žmogaus turimą dvasią, kuri nėra organas, bet kuri apima kiekvieną kūno ląstelę, jo mintį ir kūno medžiagą. Prof. Sheinin atmeta ateizmą ir komunizmą, skelbdamas įsitikinimą į buvimą asmeninio Dievo. Tą jo įsitikinimą dar sustiprino stebėjimas augalų ir daržovių jo turimame vasarnamyje prie Fox Lake.

— Kai žmogus stebi augimą tų eilinių daržovių atmainų — kukurūzų, kopūstų, morkų, net pienių — neišvengiamai esi palenkiamas stebėtis ta Vadovaujančia Išmintimi, kuri veda jas į brendimą ir nuolatinį išsilaikymą... Jei kai kurie ekspertai kalba apie gamtos palaidą eikvojimąsi, jie klysta. Savo mažame daržely

as stebėjau, kaip niekas nedingsta. Viskas grįžta į medžiagos išlikimą, pagal didįjį planą, nubrėžtą Didžiosios Minties.

— Tas planas yra geras, — skelbia mokslininkas Sheinin. — Taigi — nebūkštaukime. Kasnaktiniame bendravime su Dievu randu ramybę. Man reikėjo eilės metų, kol pasiekiau to ramaus skaidrumo jausmą. Reikėjo eilės metų, kol radau kelią į namus... Yra tikras dalykas, kad mes buvome, esame ir išliksime.

MIKROSKOPAS ĮTIKINO, KAD YRA DIEVAS

Illinois valstybės Sveikatos departamento laboratorijų vedėjas *dr. Howard J. Shatignessy* tvirtina, kad ilgas mikroskopinis stebėjimas gyvenimo, kitaip paprasta akimi nematomo, jį įtikino, jog yra Dievas.

Savo duotame pasikalbėjime "Chicago Daily Tribune" dienraštyje (1962.1.14) jis prisipažįsta:

— Vienu metu aš laikiausi mechanistinių pažiūrų. Maniau, kad gyvybės ir visatos kilmė gali būti išaiškinta, aklos jėgos, atsitikimo veikimu. Evoliucija man buvo kaip ir Dievo pakaitalas. Esant studentu, o ir pradėjus savo profesinę karjerą, gyvybė man atrodė esanti cheminių reakcijų padarinys, kurį daugeliu atvejų būtų galima pakartoti laboratorijose.

Dr. Shaughnessy yra medicinos profesorius ir viešosios sveikatos skyriaus vedėjas Illinois universiteto medicinos kolegijoje. Dabar jisai prisipažįsta esąs tikintis ir pasisako, kad prie to jis priėjo palaipsniui, galvodamas ir tirdamas:

— Mano pažiūros keitėsi, kai dariausi vyresnis ir labiau subrendęs. Kuo daugiau stebėjau nematomą pasaulį, pasireiškiantį miriadais formų mikroskope, tuo

labiau įsitikinau, kad mano pirminė pažiūra buvo klaidinga. Pvz. virusai ir bakterijos yra labai sudėtingi. Vienoje ląstelėje, teturinčioje tik vieną 25,000-nę dalį colio, yra mechanizmas gyventi, atakuoti, gintis, judėti ir veistis. Tie organizmai parodo beveik neribotą galią prisitaikyti aplinkybėms, kurios užmuštų paprastą gyvį.

Daug metų stebėdamas tuos mažus gyvius, jų tarpe ir virusus, mokslininkas įsitikino, kad juose yra kai kas daugiau, kaip evoliucinės selekcijos padarinys. Pvz. yra bakterijų, kurios negali naudoti tam tikros cukraus rūšies; bet jeigu jas padedi į aplinką, kur jos nunyktų, jeigu to cukraus nenaudotų, jos suranda neišaiškinamą galią tą cukrų panaudoti. Mokslininkai praleido daug laiko beaiškindami, kaip kai kurios bakterijos atsispiria antibiotikams, ir vis negalėjo susekti.

Dr. Shaughnessy yra mikrobiologijos specialistas. Stebėdamas mikro organizmus, jis įsitikino, kad jų laikymasis neišaiškinamas tais pripuolamais paveldėjimais, kurie ateitų iš evoliucijos. Jis sako:

— Tenka priimti Aukščiausios Būtybės buvimą, ir taipgi buvimą plano esimui visų gyvių, kuriuos galima matyti gausiame mikroskopiniame pasaulyje. Tuose gyviuose jaučiamas kažkoks supratimas, ir tai atėjo iš Pirmosios Priežasties; negali laikyt, kad tai išsivystė atsitiktinai. Viskas, ką esu stebėjęs mikroskope, daro man sunkiai įtikimu, kad viskas kiltų iš aklos jėgos, atsitiktinumo.

Tas mokslininkas taip pat sakosi stebėjęs ir eilę paslaptingų, neišaiškinamų bruožų paukščiuose, kas dar labiau sustiprino jo anksčiau turėtą aiškumą, jog reikia tikėti asmeniško Dievo buvimą. Ypač jis negali atsistebėti virusais, kurie yra mažyčiai medžiagos gabalė-

liai, patys esą tarp gyvos ir negyvos medžiagos, bet įstengia rinkti maistą, kovoti su priešais ir net užmušti žmogų.

Vienas iš bakterijų uždavinių yra suardyti negyvus kūnus ir paruošti juos kaip medžiagą naujoms gyvybėms.

— Jeigu ne tų mikroorganizmų veikimas, gyvybė būtų seniai dingusi, nes visos maisto medžiagos pasiliktų surakintos nunykusių augalų ir gyvulių kūnuose, — sako mūsų mokslininkas. Anot jo, kaip tik gal tie mikroorganizmai Didžiojo Viešpaties Mintyje turėjo uždavinį apsaugoti nuo bado, kuris atsirastų perdaug gyventojų priaugus pasaulyje. Dėl to mokslininkas sako:

— Puiki mikrobiologinio pasaulio tvarka yra taip nuostabi, kad ji mums matosi esanti dieviškai sutvarkytos sistemos dalis, turinti uždavinį reguliuoti ir tęsti gyvenimą.

Dr. Shaugnessy yra taipgi buvęs Chicagos universiteto profesorius. Yra autorius daugelio leidinių iš bakteriologijos, bakterijų fizinės chemijos ir artimų sričių. Už nuopelnus bakteriologijoje jis 1953 m. buvo apdovanotas Pasteuro premija. Jis taipgi yra laimėjęs premijas Illinois Medikų draugijos ir Illinois Viešosios Sveikatos sąjungos.

GYDYTOJAS PASAULY MATO DIEVO GELBINČIĄ RANKĄ

Dr. James H. Hutton, endokrinologas (vidaus sekrecijos liaukų) specialistas, buvęs Chicagos ir Illinois gydytojų draugijų prezidentas, dienrašty “Chicago Sunday Tribūne” (1962.II.4) pareiškė nežinąs didelių gydytojų ar chirurgų tarpe tokių, kurie būtų ateistai.

— Iš viso, — sako jisai, — mažai ar beveik nėra ateistų mirštančio ligonio kambaryje.

Dr. Hutton yra specialistas endokrininių liaukų, kurios į kraujo srovę leidžia organizmą reguliuojančius hormonus. Taigi jo specialybė — pituitarinė, tiroidinė, paratiroidinės, pankreas ir kitokios liaukos. Tų liaukų išleidžiami hormonai reguliuoja organizmo chemines medžiagas, paruošia kūną prieš Įtempimą, reguliuoja jo metabolizmą, kuriuo priimamas maistas paverčiamas į muskulus ir energiją.

Dr. Hutton sako, kad endorininių liaukų veikimas organizme yra taip puikiai suderintas, kad tai rodo nuostabų Kūrėjo darbą.

— Aš tikiu Dievą, — kalba mokslininkas, — paklusdamas sveiko proto reikalavimams. Tikėjimą paremia taip daug aiškių argumentų, kad reikia stebėtis, kaip kas nors galėtų abejoti Dievo buvimu. Būtų net gerai, kad mediciniškos profesijos nariai, gydydami pacientus, dažniau prisimintų Dievo buvimą, kaip kitų profesijų žmonės. Dievo Apvaizdos apsireiškimą gydytojai stebi tais dažnais atvejais, kai beviltiškai sergą pacientai pasveiksta, atrodo, priešingai visiems gamtos įstatymams. Kai tokie dalykai atsitinka, gydytojas, parodęs savo stropiausias pastangas, turi jausti, kad Dieviškoji jėga atėjo į pagalbą. Tikrai, mums gydytojams, kartkartėmis yra primenama, kad kažkokia galingesnė jėga, kaip mūsų panaudojamas gydymas ar mūsų atliekamos operacijos, turi įtakos į paciento likimą.

— Neretai patys gydytojai susiduria su problemomis, kurios juos tiesiog verčia šauktis Dievo vadovybės ir paramos... Jeigu mes Dievo nematėme, tai tikrai Jis yra mums pasirodęs savo darbuose, — sako dr. Hutton.

— Kaipgi mes galėtume mąstyti apie visatą, kurioje

gyvename, ir abejoti, kad yra Aukščiausias Architektas, kuris pasaulį suplanavo ir jį palaiko. Pati ta nuostabi žemė, kitos mūsų sistemos planetos ir žvaigždės, jų judesio greitis ir kryptis, nuotolis, kuris jas skiria nuo viena kitos ir nuo saulės bei žemės, pralenkia žmogaus vaizduotę. Gėlių spalva, ypač turinčių daugiau negu vieną spalvą, kaip orchidėjų, augalų augimas ir tie stebuklai, kuriuos jie daro su savo chlorofilais — tai paslaptys, kurių mes dar neišaiškinome ir yra dalykai, ne žmogaus ir ne aklų jėgų padaryti.

Dr. Hutton noriai meldžiasi, tik jo maldos nukreiptos į Dievą ne kaip prašymai, o kaip pagarbi padėka už viską, ką Jis yra davęs.

— Aš dėkoju Dievui už sveikatą, — sako daktaras, — už savo nuostabią žmoną ir puikius draugus.

Dr. Hutton sakosi, kad jis, kaip gydytojas, niekada nenustoja mąstęs apie žmogaus gyvenimo ir jo vystymosi šventumą.

— Žmogaus gyvenimo stebuklas prasideda nuo jo prasidėjimo ir tęsiasi visą gyvenimą... Tik pamąstykite apie žmogaus širdį, kuri pradeda plakti dar jam ne gimus ir kuri plaka be nustojimo visą gyvenimą, nors jis tęstųsi ir 100 metų. Lygiai įspūdingas yra įvairių organų ir kūno dalių tarpusavis priklausomumas. Pvz. smegenys nuolat reikalauja deguonio, kurį atneša kraujas. Jeigu širdis sustotų, kaip kartais atsitinka, gydytojas teturi tik apie ketvertą minučių laiko ją vėl išjudinti. Po to kritiško periodo žmogaus smegenys sugenda nebepataisomai, ir net toks milžiniškas protas, kaip Winstono Churchilio, gali būti pakeistas į kažką panašaus į augalą.

Žmogaus kūno nuostabi atsinaujinimo jėga taipgi mums primena, kaip mes dar daug ko nežinome. Jei

nuplaunamas žmogaus pirštas ar ranka, kūnas naujomis ląstelėmis užgydo žaizdą, bet sustabdo tą "užtaisymo" vyksmą, kai tik užgijimas baigtas.

Toliau dr. Hutton mini nuostabius genus ir chromozomus, kurie naujoms ląstelėms perduoda paveldimas ypatybes. Jis net stebisi, kaip mūsų tyrinėtojai įstengė tiek susekti. Ir toliau prideda:

— Dieviškasis Protas turėjo tuos reiškinius suplanuoti.

Grįždamas į savo patyrimą, dr. Hutton skelbia:

— Mano paties endokrinologijos specialybė, endokrininių vyksmų ir liaukų sutrikimo studijos sustiprina tikėjimą, kad Dieviškoji jėga turi būti atsakinga už tą nuostabią sudėtį ir veikimą šių gyvybinių kūno dalių.

Jis džiaugiasi, kad mokslininkams jau pavyko rasti būdus, kaip išgelbėti vaikus, gimusius su defektyvine tiroidine liauka, duodant jiems truputėlį džiovintos tiroidinės liaukos, — kad mokslininkams pavyko sintetiniu keliu paruošti adrenalinės liaukos gaminamą hormoną - kortizoną ir jo kainą numušti nuo $1000 iki $50 už arbatinį šaukštelį. Paimant keletą tokio kortizono tablečių per dieną, gali žmogus gyventi be adrenalinės liaukos.

— Galvojant apie tuos stebuklus, — rašo dr. Hutton, — protas yra verčiamas tikėti, kad kažkokia visagalė ir visažinanti Jėga suplanavo pasaulį, išjudino jį ir jam vadovauja.

GYDYTOJO GYVENIMO FILOSOFIJA

Dr. *Richard A. Matties*, 27 metus praktikuojąs Hinsdale, III., už savo nuopelnus išrinktas Du Page Apskr. Medikų draugijos prezidentu, Chicagoje, viename su-

sirinkime Orchestra Hali (1962.XII) pasakė kalbą, kurioje pabrėžė:

— Mano gyvenimo filosofija reikalauja, jog aš taip gyvenčiau, kad manuoju gyvenimu būtų pagerbtas Dievas. Aš jaučiu reikalą garbinti Dievą, tarnauti artimui, aukotis, būti garbingu visuose savo darbuose...

Aš garbinu Dievą malda, Jo žodžių studijomis ir lankydamas bažnyčią. Visada buvau ir tikiuosi visada būsiu perimtas rūpesčio patarnauti kitiems. Tuo būdu aš tarnauju ir Dievui, nes Kristus pasakė, kad net ir stiklas vandens, duotas jo vardan, nepasiliks be atlyginimo.

Tai nėra natūralu — savo prigimtimi mes esame savimeiliški ir linkę mąstyti tik apie save. Kaip mes pasikeičiame? II laiške Korintiečiams 5,17 skaitome: "Taigi, jei kas yra Kristuje, tas yra naujas sutvėrimas; kas buvo sena, praėjo; štai visa pasidarė nauja.”

Jeigu mes būsime užimti rūpesčio kitais — ir kaip gi labai mes į tai galime būti įsitraukę — mažai teliks laiko savimylai ar depresijos mintims. Mes turime Dievui tarnauti, tam skirdami savo laiką, talentą ir pinigus. II laiške Korintiečiams 9,6 pasakyta: “Kas šykščiai sėja, šykščiai ir piaus; ir kas sėja gausiai, gausiai ir piaus.”

Jeigu kiekvienas krikščionis paskirtų dešimtdalį to, ką Dievas jam duoda, nepritrūktų lėšų darbams Bažnyčios ar misijų lauke.

Privalome būti garbingi — ištikimi Dievui, sau ir artimui. Jeigu aš taip gyvenu, galiu nuoširdžiai priimti giesmės žodžius:

— Ačiū Viešpačiui už mano Atpirkėją; ačiū už dabar jau užmirštas ašaras; ačiū už ramybę mano sieloj; ačiū už rožes pakelėj; ačiū už dyglius, kuriuos jų stiebai

turi; ačiū už namus ir jų židinį; ačiū už džiaugsmą ir už rūpestį; ačiū už dangišką ramybę Tavyje...

Veikale “We Believe in Prayer” medicinos daktaras *Howard A. Rusk,* “New York Times” redaktoriaus pavaduotojas, rašo apie religiją, kaip atskleidžiančią kentėjimų prasmę. Kalbėdamas prilyginimu, jis sako, kad didieji keramikos kūriniai neatsiranda, molį padėjus saulėje. Reikia tuos kūrinius iškepinti labai kaitrioje krosnyje.

— Tame deginimo procese kai kurie kūriniai sudūžta, kaip sudūžta kai kurių neturinčių tikėjimo žmonių gyvenimas. Tačiau tie, kurie įstengia pakelti karštį, iš molio yra perdirbami į porcelianą ir tokie išlieka visada, — rašo dr. Rusk.

— Panašiai yra ir su sergančiais, kenčiančiais bei invalidais. Tie, kurie gydytojų sugebėjimų ir savo pastangų bei ryžto dėka nugali ligą ir nelaimę, įsigyja tokias dvasines gelmes, kurias mums būtų sunku išmatuoti. Jie savo kentėjimo dienų niekais nepraleido. Štai dėl ko yra didelė privilegija patarnauti tiems, kurie pereina tokią grūdinančią ugnį. Jie yra tokiame artume prie Dievo, kad vargu kuris mūsų, vadinamų normaliais žmonėmis, tai kada nors būtų išgyvenęs, — sako dr. Rusk.

Čia gydytojas Rusk cituoja vieno nežinomo Amerikos kario maldą. Kai ji kartą buvo paskaityta ligoniams, vienas jų tarė kitiems: “Tas žmogus kalba apie mus. Tai mūsų tikėjimas!” Ir toji malda buvo pavadinta “Tikiu Tą, kuris yra kentėjęs”. Štai kai kurie tos maldos žodžiai:

— Prašiau Dievą stiprybės, kad daug ką galėčiau nuveikti, tačiau buvau padarytas silpnu, kad galėčiau nuolankiai būti klusnus... Prašiau sveikatos, kad galė-

čiau atlikti didelius darbus, o man buvo duota liga, kad galėčiau atlikti geresnius dalykus... Prašiau turtų, kad būčiau laimingas, o man buvo skirtas neturtas, kad galėčiau būti išmintingas... Prašiau galybės ir Įtakos, kad būčiau žmonių giriamas, o tapau silpnu, kad jausčiau Dievo reikalingumą... Prašiau visokių dalykų, kad galėčiau džiaugtis gyvenimu, o gavau gyvenimą, kad galėčiau džiaugtis visokiais dalykais... Aš negavau nieko, ko prašiau, bet buvau apdovanotas viskuo, ko laukiau... Visai nepaisant manęs, mano neištartos maldos buvo išklausytos, ir aš esu labiausiai palaimintas tarp visų žmonių.

Dr.Alfred Delery, JAV gydytojas, penkerius metus praktikavęs mediciną, ryžosi savo gyvenimą pilnai pašvęsti Dievo tarnybai ir įstojo į vieną sunkiausių — trapistų vienuolyną. Išėjęs teologijos mokslus, buvo įšventintas kunigu. Medicinos daktaras tapo kunigu viename iš sunkiausių vienuolynų. Ir tai ne eilinių gabumų žmogus. Jis jau II Pasaulinio karo metu buvo pašauktas tarnauti kariuomenės medicinos korpuse. Paskiau profesoriavo Turfs Medicinos mokykloje, buvo apie dvylikos ligoninių gydytojų štabo narys ir turėjo sėkmingą praktiką Medforde. Pasaulį paliko, pasirinkdamas vienuolišką gyvenimą 1954 metais.

Chicagoje 1962 m. gruodžio mėn. vidury įvyko trijų dienų pasitarimai tarp gydytojų ir teologų, svarstant fizinės ir psichinės sveikatos problemas. Tame teologijos profesorių ir medicinos specialistų pasitarime dalyvavo ir Suomijos psichiatras *dr. Martti Siirala.* Savo pasisakyme jis pabrėžė, kad žmonės yra susimaišę ir reikiamai neišskiria, kas yra tiesa, kas iliuzija. Jis dėstė, kad nuodėmė ir jos atneštas derlius — liga ir mirtis — yra rezultatas mūsų bandymų būti patiems

vieniems gėrio ir blogio sprendėjais, — tai padarinys mūsų bandymo tvarkyti gyvenimą tik pagal žmogaus turimą ribotą ir iškreiptą realybės iliuziją.

Jis taipgi pabrėžė savo tikėjimą, kad žmogus yra narys žmonijos kūno, sutverto ir palaikomo paties Sutvėrėjo, atpirkto Jo Sūnaus ir skirto amžinam gyvenimui. Kristus turėjo priimti vergo pavidalą, kad mus atpirktų. Mūsų Gynėjas — Tiesos Dvasia — mums vadovauja... Argi yra kita tikra sveikata kaip ta: mirti ir prisikelti su Kristumi kasdien, o galutinai — prisikelti Jo kūne? — klausė dr. Siirala. Jo pranešimą paskelbė "Chicago Daily News" 1962.XII.15.

Įdomus yra pareiškimas Pennsylvanijos universiteto medicinos profesoriaus *dr. Garfield G. Duncan.* Maldą jisai vadina susisiekimo kanalu, kuris įgalina turėti asmenišką ryšį su Begaliniu.

— Minties akimi žvelgdamas, — rašo prof. G. Duncan, — apie maldą aš mąstau kaip apie priemonę pagriebti Visagalio ranką. Sunkiosiose valandose toks tvirtesnis Kūrėjo rankos įsikibimas atneša didesnį ryžtą ir išmintį sutikti savus rūpesčius. Tai toks primityvus vaizdavimasis, bet jis yra paguodžiantis. Ramioj, maldingoj meditacijoj nuo mūsų minčių atkrinta pašaliniai nelogiški dalykai. Atsiranda ramumo jausmas ir mumyse ima trykšti jėgos ir įkvėpimo šaltinis. Ir tokio patyrimo padariniai neišblėsta grįžtant į kasdienybę. Jie palieka lyg siūlai, bėgą per visą žmogaus gyvenimo audinį, ir gal pačiam žmogui nejaučiant, gali turėti toli siekiančių įtakų į tuos, su kuriais jam tenka susidurti.

Maldos jėga neapčiuopiama, tačiau tie, kurie įstengė prie jos prieiti, žino, kad tai yra gėrį nešanti jėga. Patys maldos padariniai nėra neapčiuopiami. Jie yra

labai praktiški patyrimai, išsilieją dvasios ramybe, augančiu gerovės jausmu ir gyvenimo džiaugsmu. Išmintingas gydytojas niekada nepaniekina gydomosios maldos galios, tikėjimo, išsiliejančio malda, nes jisai yra matęs žymių pasveikimų, į kuriuos palankiai paveikė maldos paties paciento, jį lankiusių draugų ir giminių, jo dvasininkų. Tas eina geru keliu, kuris susirado šį malonės, įkvėpimo ir jėgos šaltinį, kuris savo kasdieniniame gyvenime laikosi Dievo rankos.

Skaitai šiuos žodžius ir, rodos, būtumei linkęs manyti, kad čia kalba koks asketas, o ne moderniosios medicinos mokyklos profesorius.

SOVIETŲ CHIRURGAS, TAPĘS ARKIVYSKUPU

Nauja sensacija pasaulyje — žinia, kad rusų profesorius *Vojno Jaseneckis*, tiek pasižymėjęs chirurgas, kad 1946 m. jam buvo skirta Stalino premija, tapo ortodoksų kunigu ir vėliau vyskupu. Tai jau vyresnio amžiaus žmogus, 1957 m. sulaukęs 80 m. Žurnalas "Irenikon" 1962 m. 2 nr. paskelbė jo vieną kalbą, kur jis pasipasakoja, kaip jis ryžosi tokį žingsnį padaryti. Prof. Jaseneckis sako:

— Žinau, kad yra daug žmonių, kurie klausia, kaip aš, pasiekęs mokslininko ir žymaus chirurgo garsą, galėjau palikti mokslą ir chirurgiją ir tapti Kristaus Evangelijos skelbėjas. Kurie mano, kad neįmanoma suderinti mokslą su religija, labai klysta. Tokia nuomonė visai klaidinga: mokslo istorija rodo, kad net tokie genijai, kaip Galilėjus, Newtonas, Kopernikas, Pasteuras, mūsų garsusis fiziologas Pavlovas buvo giliai religingi. Aš žinau, kad ir dabartinių mūsų profesorių tarpe yra daug tikinčių; jie prašo net mano palaiminimo.

Toliau prof. Jaseneckis pasakoja, kaip, baigiant gimnaziją, diplomas buvo jam įdėtas į Naujojo Testamento knygą. Jį sklaidydamas, Jaseneckis ypač atkreipė dėmesį į posakį: “Derlius gausus, bet maža darbininkų. Melskite tad piūties Viešpatį, kad siustų darbininkus į savo piūtį”.

— Šie žodžiai, — rašo prof. Jaseneckis. — sudrebino mano širdį, ir aš sušukau savo sieloje: “Kaip gali būti, Viešpatie, kad tiek maža darbininkų Tavo laukuose?” Ir neužmiršau tų žodžių visą gyvenimą. Praėjo keliolika metų. Užbaigęs tezę “Vietinė anestezija,” gavau medicinos daktaro laipsnį ir stambią premiją. Dirbau kaip gydytojas provincijoj, gydžiau ūkininkus ir darbininkus. Buvau didžiai patenkintas.

Prof. Jaseneckis parašė ir knygą “Pūliuojančių žaizdų chirurgija,” kurią pasirašė slapyvardžiu “Vyskupas Lukas”. Apie savo kelią prie altoriaus taip pasakojasi:

— Taškente, kur buvau savivaldybės ligoninės vyr. gydytojas ir direktorius, įvyko vyskupijos suvažiavimas. Jame dalyvavau ir dargi pasakiau vienu svarbiu klausimu entuziastingą kalbą. Po posėdžio paėmė mane už rankos arkiv. Inocentas ir nusivedė prie katedros, kur eidamas šaligatviu kalbėjo apie mano kalbos padarytą jam gilų įspūdį. Staiga jis sustojo, pažvelgė man į akis ir tarė: “Daktare, turite būti kunigas”. Nors tolimas buvau šiai idėjai, kvietimą kunigystėn, ateinantį iš arkivyskupo lūpų, priėmiau kaip paties Dievo šaukimą ir, net nepagalvojęs nė vienos sekundės, tariau: “Gerai, Ekscelencija, būsiu.” Sekantį sekmadienį buvau įšventintas diakonu, už savaitės kunigu ir tapau katedros vikaru. Tuojau pat ėmiau sakyti pamokslus ir vadovauti teologiniams pasitarimams. Diskusijose bedievius aštriai nugalėdavau. (T.2).

SMEGENŲ CHIRURGAS APIE DIEVĄ

Smegenų chirurgas ir neurologinės chirurgijos direktorius Chicagos universiteto Medicinos mokykloje *dr. Joseph P. Evans*, dienrašty "Chicago Sunday Tribūne" (1961.XII.24 — Kūčiose) paskelbė matąs Dievo buvimo įrodymus žmogaus nervų sistemoje. Jam, pvz. daug kartų teko operuoti nugarkaulio smegenis, kurios yra antrinė, bet visgi gyvybinė, žmogaus ir ankstesniųjų gyvių nervų centrinė. Nugarkaulio smegenys nuo galvos nusitęsia 18 colių gilyn į žmogaus stuburkaulį ir apgaubtos trimis plėvėmis, kaip ir galvos smegenys.

Iš nugarkaulio smegenų eina impulsai ir reakcijos, padeda tvarkyti visą gyvybės vyksmą. Dr. Evans tvirtina, kad sudėtingosios šių dienų mašinos — elketroninės smegenys — atrodo primityviai grubios, palyginus su nugarkaulio smegenimis, kurios yra kelias perduoti žinias milijonais atskirų kanalų. Vidury nugarkaulio smegenų yra "informacijų stotys", savarankiška energija veikiantieji potvarkių pertiekėjai, ir toks smulkus nervų tinklas, kad jį tegalima įžiūrėti tik su galingiausiais mikroskopais.

Dr. Evans prisipažįsta, kad kada tik jam tenka atidaryti nugarkaulio smegenis, jis stebi jas su didele nuostaba, rasdamas jas sudėstytas estetingiausioje tvarkoje, atstovaujančias planą ir tikslą, numatytą Didžiosios Pirminės Minties.

Jis pasakoja, kaip jam, atidarius nugarkaulio kaulą ir apsaugos žieveles, tenka matyti per permatomą luobelę skaidrų skystį, drėkinantį nugarkaulio smegenų juostą, iš kurios prasideda šaknys nervų, nešančių impulsus tolyn ir atgal. Čia taipgi yra puikus kraujo indų tinklas, ir visur viešpatauja nuostabi tvarka.

— Kai žmogus apmąstai, kokia čia didele tvarka, ir kai prisimeni, kad daug sudėtingesnes yra galvos smegenys, kurių paslaptys dar labiau yra paslėptos, tai suvoki, kad nuostabioji tvarka yra tiesiog pritrenkianti. Iš to tvarkos buvimo, mano supratimu, tenka eiti prie senojo argumento — apie Pirmąją Priežastį. Šitoksai galvojimo kelias atneša man gilų tikėjimą į Sutvėrėją,— aiškina dr. Evans.

— Taipgi logika evoliucijos, kurią mes taip aiškiai matome biologijoje, senąja tvarka, man matosi, paremia Pirmosios Priežasties argumentą, — skelbia prof. Evens. — Aš negaliu suprasti tokios progresuojančios tvarkos be Pirmosios Priežasties, numačiusios tikslą, davusios impulsą ir energiją... Kaip kėdės dirbėjas turėjo minty tikslą, taip ir žmogaus Sutvėrėjas turėjo tikslą žmogui. Tai mane verčia mąstyti apie Sutvėrėją kaip apie asmeninį Dievą, kuris interesuotas individais, iš ko išplaukia ir sąvoka apie žmogaus kilnumą.

— Aš esu vienas iš tų, kurie tiki Kristaus istoriškumą, kaip Dievo ir kaip žmogaus. Tas tikėjimas buvo priimamas šimtmečiais, ir aš priimu istorinį Kristaus gyvenimo apibūdinimą, kas patvirtina Jo Dievybę.

Dr. Evans yra giliai išsimokslinęs žmogus. Jis yra gavęs medicinos mokslo diplomą Harvardo universitete, gi McGill universitete yra gavęs mokslų magistro ir filosofijos daktaro laipsnius. Jis taipgi yra studijavęs Notre Dame universitete. Kilęs iš katalikų šeimos, bet į savo tikėjimą žiūrėjo kritiškai. Nugarkaulio smegenų studijos sustiprino jo tikėjimą. Čia rasta nuostabi tvarka. Žmogaus protas to negalėtų padaryti. Be kitko — jis mano, kad evoliucijos teorija yra akivaizdi.

— Bet tai neišskiria mano tikėjimo į Sutvėrėją, o sutvirtina: Jis iš anksto patvarkė tą evoliucijos kelią. Man

būtų nesuprantama, kad tokia tobula tvarka ir toks sudėtingas suplanavimas būtų galėjęs įvykti be vadovaujančios minties, — skelbia dr. Evans. — Žmogų aš matau visiškai skirtingą nuo gyvulių. Skirtingumas ryškėja iš jo galios mąstyti ir daryti laisvus sprendimus. Tai mane veda į tolimesnį mąstymą, kad tinkamu laiku evoliucijos vyksme, kai Sutvėrėjas žmogų padarė kilnesniu, apdovanodamas protu ir laisva valia, davė jam nemirtingą sielą. Sielos buvimo aiškumas yra netiesioginis, tačiau netiesioginis išvedžiojimas mokslininkams nėra svetimas.

Dr. Evans yra aukštas medicinos autoritetas. Jis savu laiku yra buvęs Neurologijos Chirurgijos akademijos ir Chicagos Neurologų sąjungos pirmininkas. Jis skelbia, kad tokia pat nuostabi tvarka, kaip nugarkaulio smegenyse, yra ir visoje visatoje, ir jis pasisako už krikščioniškąją mintį ir tradicijas.

PSICHOANALIZĖ IR RELIGIJA

Psichoanalizės tėvas Sigmund Freud turi psichologijos mokslui žymių nuopelnų, iškėlęs pasąmonės pasaulio reikšmę, išvystęs psichoanalizės metodus. Tačiau jis sukėlė ir nemažai problemų, perdėtai vertindamas sekso įtaką ir paberdamas neigiamų pasisakymų religijos atžvilgiu. Eilė tos srities autoritetų jau yra įnešę korektyvų į jo pažiūrą, skiriančią dominuojantį vaidmenį “libido” (sekso) reikšmei. 1962 m. išleista tos šakos specialisto Gregory Zilboorg studija, išlyginanti moderniosios psichologijos, psichoanalizės ryšį su religija — “Psichoanalysis and Religion” (išleido Farrar, Straus and Cudahy New Yorke, 243 psl.)

Veikalas labai įdomus. Visų pirma apie patį autorių.

Gregory Zilboorg gimęs 1890 m. Rusijoje. Studijavo mediciną ir psichiatriją. I Pasaulinio karo metu buvo gydytojas fronto ligoninėje. Priklausė socialdemokratams ir dalyvavo revoliucijoje. Carą nuvertus, Kerenskio kabinete buvo Darbo ministerio sekretorius. Įsigalėjus komunistams, turėjo kraštą apleisti, 1919 m. pasiekė JAV ir čia gilino medicinos ir psichologijos studijas. Pasiekęs mokslo aukštumų, laikė paskaitas Yale, John Hopkins, Fordhamo, Montrealio, Kalifornijos universitetuose, parašė eilę veikalų.

Kritikuodamas M. Adlerio veikalą "What Man Has Made of Man", jis svarstė santyki tarp šv. Tomo filosofijos ir psichoanalizės principų ir praktikos. Pasisakydamas už Adlerio palaikomą neotomizmo atmainą, kritikavo Freudą. Vėliau žurnale "The Psychoanalytic Quarterly" jis rašė:

— Vieton priešindamiesi religijai, vieton atmesdami ją kaip nemokslišką ar kaip kultūrinę neurozę, manau, mes ją geriau suprastume ir gal žiūrėtume į ją su didesne simpatija, jeigu sutelktume savo dėmesį į jos psichokultūrinio poveikio studijas, kaip vieno iš pagrindinių žmogaus gyvenimo būdų ir priemonių sutikti gyvenimą.

Tokios mokslininko Zilboorg mintys atkreipė dėmesį eilės katalikų mokslininkų. Su juo susipažino domininkonų teologas ir psichologas Noel Mailloux. Dr. Zilboorg ėmė žavėtis tų katalikų mokslininkų intelektu, susidomėjimu žmogumi. Tai buvo naujas akstinas Zilboorgui susidomėti katalikybe. Po ilgų mąstymo metų, 1954 m. jis tapo katalikas. Jo žmona apie tą mokslininką rašo:

— Gregory mirė kaip geras psichoanalistas ir geras katalikas. Keletą dienų prieš mirtį, kai jau buvo ligo-

ninėje, jį giliai sujaudino padovanotas gražus kryželis. Padovanojo buvusi pacientė, žydų kilmės, kaip ir pats Zilboorg. Tai buvo vienintelis dalykas, kurį jis — šalia akinių ir rašomosios plunksnos — laikė ant stalelio prie lovos.

Jo paskutiniai prieš mirtį žodžiai žmonai buvo:

— Gerai, gerai. Tu, brangioji, moki dirbti ir mylėti.

Jo žmona Margaret Stone Zilboorg tikrai mokėjo dirbti. Ji ir pasirūpino, kad išeitų jau mirusio jos vyro dr. Zilboorg minėtoji studija "Psichoanalizė ir religija". Šiame veikale autorius pabrėžia tuos amžinus konfliktus žmogaus sieloje, ir jis tame įžvelgia laisvos valios buvimo ir žmogaus nemirtingumo įrodymus. Psichoanalizę jis laiko psichinio gydymo technika, bet ne gyvenimo filosofija, kuri galėtų spręsti religijos vietą pasaulėžiūroje.

Pats Freudas pripažįsta, kad religija sutinkama jau aukštesniame civilizacijos tarpsnyje, o jei tarp tikinčiųjų pasitaiko ir neigiamų asmenybių, tai apie tai dr. Zilboorg tvirtina:

— Kai tikintieji individai ar grupės elgiasi taip, jog duoda laisvę visoms žmogaus silpnybėms, tai ne religija, o jų žmogiškieji trūkumai padaro juos griaunančios gyvenimo linkmės aukomis.

Dr. Zilboorg pripažįsta, kad Freudas yra pabėręs eilę neigiamų posakių apie religiją, tačiau jis drauge pabrėžia, kad jeigu Freudas būtų ilgiau gyvenęs ar religinį klausimą būtų anksčiau pradėjęs tirti, jis būtų revidavęs savo pažiūras į religiją ar bent jas tiek koregavęs, kad religiją būtų laikęs viena iš natūraliausių žmogaus "funkcinių prisitaikymų vidaus gyvenimo realybėms, su kuriomis jis visada susitinka".

Prisimindamas religijos atstovaujamą moralę, dr. Zil-

boorg ražo:

— Moksliniai Freudo atradimai įrodė, kad hedonizmas, vaikiškas seksualumas, jei jis nusitęsia ilgiau tam tikro gyvenimo periodo, veda į protines ligas ir kitas liguistumo formas.

Dr. Zilboorg pabrėžia, kad paties Freudo pastangos žmogų išvaduoti iš vidinio nusivylimo, iš disharmonijos klaidingai suprantant gyvenimą, Freudo nuolatinis tvirtinimas, kad subrendimas, meilė ir laisvas protavimas yra viltis ir gyvenimo tikslas, yra jo nesugriaunamas tikėjimas į žmogaus valią ir galėjimą laisvai apsispręsti, pasirinkti, jeigu jis tik nėra liguistumo sutrikdytas.

Savo veikale dr. Zilboorg džiaugiasi, kad psichiatrų suvažiavimuose net iš anglikonų ir katalikų dvasininkų, drauge ir mokslininkų, paaiškėjo, jog jie nėra priešingi psichoanalizei. Toliau mūsų mokslininkas tvirtina:

— Psichologas gerai susipažįsta su žmogaus minties vystymusi ir veiksmu; jis daug yra patyręs apie psichologinę mąstymo ir jautimo mechaniką, o taipgi apie Dievo garbinimą ir religinę ekstazę. Ir tas mokslas jam neteikia jokių racionalių, eksperimentinių, mokslinių įrodymų paneigti Dievo buvimą.

Dr. Zilboorg primena, kad jo šios krypties svarstymai nėra tokie vieninteliai. Erich Fromm savo veikale "Psichoanalizė ir religija" (kur jis sutraukė savo paskaitas Yale universitete), analizuodamas Freudo ir Jungo mokslą religijos atžvilgiu, taipgi randa, kad Freudo pareiškimai net daugiau veda į religiją, kaip Jungo. Dr. Zilboorg taipgi cituoja Etienne Gilsoną, pasakiusį, kad mechaniškasis dialektinis materializmas, kurį marksizmas dar laiko mokslo išvada, mirė prieš 25 metus. Primena taipgi Einšteino posakį kad "moks-

las be religijos yra luošas, o religija be mokslo — akla.” Pagaliau pats dr. Zilboorg pabrėžia:

— Nėra tikro konflikto taip tų dviejų tiesos aspektų: mokslo ir religijos, kurių kiekvienas yra Dievo apreiškimas, įvykdytas specialiu būdu... Mokslas ir teologija turi daug ką bendro, nors nei vienas neturi ieškoti išimtino dominavimo žmogaus žinijai, nes pagrinde jie yra vienas dalykas ir kyla iš to paties šaltinio ir iš tos pačios priežasties.

Dr. Zilboorg netgi pasisako prieš “psichoanalitinį imperializmą”, jei jis savintųsi visažinojimą ir visagalėjimą, bandydamas išstumti religiją. Priešingai, to mokslininko nuomone, yra vertingas dalykas tokia mokslo šaka, kaip pastoralinė psichologija, kuri turi būti kuriama bendromis psichiatro ir kunigo pastangomis. Pats Freudas yra rašęs šveicarų protestantų dvasininkui Oscar Pfister:

— Savyje psichoanalizė nėra nei religiška, nei religijai priešinga; tai bešalis įrankis, galįs patarnauti kaip dvasiškijai, taip ir pasauliečiams, siekiant žmones išlaisvinti nuo kentėjimų.

Kalbant apie moralinę pusę — nors Freudas skyrė labai žymų vaidmenį tam libido - seksui, bet jisai rašė:

— Kad ir kaip keistai tai galėtų skambėti, aš manau, reikia atkreipti dėmesį į tai, kad pačioje seksualinio instinkto prigimtyje yra kažkas nepalankaus nevaržomam jo tenkinimui... Tais laikais, kai nebuvo jokių kliūčių seksualiniam pasitenkinimui, kaip pvz. senovės civilizacijų žlugimo periode, meilė pasidarė bevertė, gyvenimas tuščias, ir reikėjo stiprių reakcijų galingo formavimo, kol galėjo būti meilės emocinė vertė atstatyta. Šia proga galima pareikšti, kad krikščionybės asketiškosios tendencijos paveikė į meilės psichinės

vertės pakėlimą tokiu laipsniu, kokio antikinis pagonių pasaulis niekada negalėjo pasiekti. Meilės prasmė išsivystė į aukščiausią reikšmę gyvenimuose asketiškų atsiskyrėlių - vienuolių, kurie buvo taip užsiėmę kova prieš libido pagundas, — rašė Freudas.

Taigi, dr. Zilboorg, remdamasis pačiu Freudu, nagrinėdamas psichoanalizės prasmę, išryškina mintį, kad psichoanalizė ir religija nėra priešingos viena kitai. Tarp jų Įmanomas naudingas bendradarbiavimas.

Pastaba. Besidomintiems šia tema patartina paskaityti *Kari Stemo* "The Third Revolution. A Study of Psichiatry and Religion" (yra ir pigi kišeninė laida). Duodama daug įdomių pavyzdžių iš psichiatrijos. Autorius yra psichiatrijos profesorius, žydas, atsivertęs į katalikybę. Apie jį plačiau "Vyrai klystkeliuose", p. 239.

II. BIOLOGAI IR BOTANIKAI

BIOLOGIJOS KŪRĖJAI IR RELIGIJA

Biologijos mokslas gilinasi į gyvybės paslaptis. Jis yra šakotas, kiek šakotas ir gyvūnijos pasaulis. Mums įdomu, kaip šio mokslo srities kūrėjai sprendė pasaulėžiūrinius klausimus ir koks jų santykis su religija.

Mokslo pasaulyje yra žinomas senovės gyvių specialisto - zoologo bei paleontologo *G. L. Cuvier* (1769—1832) vardas. Jis buvo lyginamosios anatomijos profesorius prie gamtos mokslų muziejaus Paryžiuje, o taip pat universiteto aukščiausios tarybos narys. Organizavo universitetus, akademijas Italijoje ir Olandijoje, kur prancūzų mokslininkų įtaka buvo išplėsta su Napoleono užkariavimais.

Jis yra gerokai ištobulinęs lyginamosios anatomijos mokslą, įvedęs daugiau sistemingumo į zoologiją, ypač daug pasidarbavo stuburinių gyvulių paleontologijoje, parašęs iš tų sričių keletą veikalų. Jis buvo Prancūzų Mokslo Akademijos narys. Vien apie lyginamąją anatomiją parašė aštuonis tomus. Cuvier buvo religingas protestantas, rodęs daug pagarbos katalikams. Jo raštai atskleidžia, kaip jis stebėdamasis mąstė apie Sutvėrėją.

Jo draugas G. *Saint - Hillaire* (1772—1844) iškėlė embriologijos stadijų vertę, siekiant geriau pažinti suaugusiųjų gyvių formas. Buvo sėkmingas mokslininkas ir nuoširdus tikintysis. Praradęs regėjimą, kalbėjo:

— Esu aklas, bet laimingas... Ši bausmė yra Dievo leista... Būkime dėkingi Apvaizdos lėmimams.

Berlyno universiteto anatomijos ir fiziologijos profesorius *J. P. Mueller* (1801—1858) pagarsėjo fiziologijoje ir lyginamojoje anatomijoje, ypač tyrinėdamas žmogaus juslių fiziologini veikimą. 1833 m. parašė visame pasaulyje pagarsėjusi veikalą apie žmogaus fiziologiją. Sukūrė nemaža sisteminės zoologijos veikalų. Jis yra laikomas vienu dabartinės medicinos mokslo pagrindėjų. Buvo nuoširdus katalikas ir net galvojo būti kunigu.

Britų zoologas *Richard Owen* (1804—1892) daug laiko pašventė senovės gyvių ir lyginamosios anatomijos studijoms, daug nusipelnė kuriant Britų muziejų. Įvairiomis progomis yra pareiškęs, kad gilesnis gamtos pažinimas verčia žmogų daugiau mąstyti apie Sutvėrėją ir stebėtis ta Aukščiausia Išmintimi, kuri sugebėjo sukurti taip nuostabų, vieningą gyvūnijos pasaulio planą.

Anglų kilmės Belgijos pilietis *H. M. Edwards* (1800—1885) nenuilstamai darbavosi, klasifikuodamas stuburinius gyvulius. Jo svarbiausias veikalas — žmogaus ir gyvulių lyginamoji anatomija ir fiziologija. Buvo tikintis protestantas, kovojo prieš materializmą. Jo žmona ir sūnus buvo katalikai. Sūnus buvo Paryžiaus muziejaus direktorius.

Antropologas *A. de Quatrefages* (1810—1892), bestudijuodamas žmonių rases, tvirtino, kad jis niekur nesuradęs jas apėmusio ateizmo. Jo raštuose labai ryški Dievo idėja.

Prancūzų fiziologas *Claude Bernard* (1813—1878), Prancūzų kolegijos profesorius, pasižymėjo savo tyrinėjimais nervų sistemos įtakos į kvėpavimą, virškinimą

ir kraujo apytaką. Jis susekė, kad kasa duoda syvus, virškinančius riebalus, o kepenys išskiria cukrų. Darydamas bandymus, jis nustatė, kad smegenys, įdūrus atitinkamą vietą, išskiria cukrų šlapume. Jis buvo Sorbonos universiteto profesorius ir Mokslo Akademijos narys. Daugely atvejų yra parodęs savo krikščioniškąjį tikėjimą.

Ypatingą vietą gamtamokslyje užima *Louis Pasteur* (1822—1895), chemikas ir biologas, Dijono, Strasburgo, Lilio ir Paryžiaus universitetų profesorius, dėstęs chemiją ir fiziologinę chemiją. Nors nebuvo gydytojas, bet už nuopelnus medicinai buvo pakeltas į Medicinos Akademijos narius. Jis sudarė pagrindus moderniajai bakteriologijai. Įrodė, kad fermentacija yra mažyčių organizmų sukeliami cheminiai pakitimai. Ieškodamas, kaip tie organizmai atsiranda, eile tyrimų įrodė, kad jų savaimingas kilimas iš negyvos medžiagos yra neįmanomas. Taip pat įrodė, kad jų esama ore. Sudarė sterilizacijos dėsnius, susekė šilkverpių vabalėlių ligų priežastis ir išgelbėjo prancūzų šilko pramonę nuo krizės. Surado būdus kraujo užkrėtimui išvengti. Atrado skiepus prieš cholerą, juodligę, kiaulių raudonligę. Ypatingi nuopelnai jam priklauso, kad surado skiepus nuo pasiutimo. Jo įsteigtas ir jo vardu pavadintas institutas ir dabar tęsia tos srities tyrimus.

Kai Pasteuras šventė savo 70 metų amžiaus sukaktį, buvo išleistas specialus medalis su įrašu: “Pasteurui, jo 70 metų amžiaus sukakties proga, Prancūzija ir visa žmonija reiškia dėkingumą”. Į iškilmes savo delegatus atsiuntė Švedija, Norvegija ir eilė kitų tautų. Savo kalboje anglų medikas Lister taip įvertino Pasteuro darbus:

— Jūs atidengėte uždangą, kuri slėpė užkrečiamųjų

ligų paslaptis. Jūs įrodėte, kad jos kyla iš mikrobų. Jūsų dėka chirurgija pergyveno tikrą revoliuciją.

Pasteuras buvo giliai tikintis žmogus. Jis taip kalbėjo:

— Ateis laikas, kai pasaulis juoksis iš mūsų moderniosios materialistinės filosofijos. Kuo daugiau aš studijuoju gamtą, tuo labiau stebiuosi Sutvėrėjo darbais.

Kartą Pasteuras išgirdo vieną profesorių taip kalbant:

— Jeigu savo galvoje turi mokslą ir tikėjimą, laikyki juos sandariuose skyriuose, nes jeigu jie susimaišytų, tai tikėjimas pradingtų.

Pasteuras į tai atsiliepė:

— Čia yra klausimas ne tikėjimo ir mokslo, o žmogaus proto apimties. Jei turi mažą kibirėlį ir į jį grūsi daug mokslo, gali atsitikti, kad tikėjimas bus iškeltas plūduriuoti ir pradings. Bet jeigu turi stambų minties indą, jame bus pakankamai vietos ir mokslui, ir tikėjimui.

Pasteuras buvo taurios sielos žmogus. Yra žinomas jo posakis:

— Ne tai svarbu, ar mūsų darbai bus daugiau ar mažiau pasisekę, bet tai, kad, baigdami šį gyvenimą, galėtume pasakyti: dariau, ką galėjau.

Kartą studentas jį paklausė:

—Kaip Jūs, tiek daug studijavęs, galite būti tikintis?

Pasteuras atsakė:

— Kadangi tiek daug studijavau ir mąsčiau, esu tikintis kaip bretonas (prancūzų Bretanijos gyventojai žinomi savo religingumu), bet jeigu būčiau dar daugiau studijavęs ir dar daugiau mąstęs, būčiau tikintis kaip bretone.

Kartą traukinyje tarp Dijono ir Paryžiaus važiavo

puošniai apsirengęs vyras. Tame pat vagono padaliny buvo ir paprastais drabužiais, menkais batais, vėjo nugaląstu veidu senukas. Jo rankose buvo rožančius. Puošnusis jauniklis prabilo:

— Kaip matau, jūs dar tikite viduramžių “klap-trap” maldų kalbėjimu ir manau, kad tikite Švenčiausią Mergelę bei kitas kunigų nesąmones!

— Taip, jaunuoli, tikiu. Argi jūs netikite? — paklausė senukas.

— Aš turėčiau tikėti maldai ir prietarams ? Aš gi kolegijoje pažinau tiesą ir, jei būtumei gudrus, mestumei tuos juokingus poterėlius pro langą ir pasimokytumei ką nors apie naująjį mokslą.

— Naująjį mokslą? Bijausi, kad nesuprasiu. Gal man galėtumei padėti?

Studentas atsiliepė:

— Jei tik moki skaityti, tai su džiaugsmu pasiųsiu literatūros. Ar moki skaityti?

— O taip, gana gerai.

—Tai kur siųsti literatūrą ?

Senukas pasirausė po kišenę ir ištraukė savo vizitinę kortelę, kurioje buvo parašyta: “Louis Pasteur, Mokslinių Tyrinėjimų Institutas Paryžiuje”.

Galima suprasti to jaunuolio nustebimą...

Pasteuras mirė aprūpintas sakramentais. Vienoje rankoje jis laikė kryžių, antra buvo apkabinęs žmoną, apsuptas draugų, vaikų ir vaikaičių.

Didelio garso yra sulaukęs vokiečių zoologas *Erich Wasmann* (1859—1931). Jis pasižymėjo vadinamojoje gyvulių psichologijoje ir vabzdžių moksle. Ypač daug įdomybių jis atskleidė, studijuodamas skruzdės. Jis buvo vienas ankstyvesniųjų evoliucijos šalininkų, bet užakcentuodamas ypatingą žmogaus padėtį evoliucijos

eigoje. Yra parašęs eilę studijinių darbų. Kai jis 1929 m. šventė savo 70 metų amžiaus sukaktį, Vokiečių Zoologų draugija suorganizavo specialų kongresą jam pagerbti. Buvo jam Įteikta speciali knyga, pavadinta "Festschrift" su 31 straipsniu jo garbei. Knygoje buvo įrašyta tokia dedikacija: "Žmogui — pagarbos ženklan, kovotojui — garbės ženklan, išminčiui — branginimo ženklan, maestrui — prielankumo ženklan, draugui — ištikimumo ženklan, priešui — įvertinimo ženklan". Jis buvo jėzuitas, pažįstamas daugeliui mūsų lietuvių jėzuitų, studijavusių Valkenburge.

DABARTIES BIOLOGŲ RELIGIJA

Daugumas dabartinių žymių biologijos mokslininkų yra giliai tikį žmonės. Jie nesigėdi viešai išpažinti savo religijos. Pavyzdžiui, biochemikas *Frank Allen*, dėstąs Manitobos universitete, Kanadoje, yra fiziologinės optikos specialistas. Savo straipsnyje, vardu "The Origin of the World — by Chance or Design", jis rašo, jog mintis, kad pasaulio medžiaga ir energija atsiradusi savaime, iš nieko, yra absurdiška. Toliau jis sako, kad termodinamikos dėsniai rodo, jog visata artėja prie tokio stovio, kada visi kūnai bus tos pačios kraštutiniai žemos temperatūros ir energija išsibaigs. Tada gyvybė jau bus negalima. Jeigu pasaulio medžiaga ir energija būtų buvusi nuo amžių, tai toji temperatūrų susilyginimo padėtis jau būtų įvykusi. Jis taip rašo:

— Šilta žemė ir žvaigždės, o taip pat žemė su savo turtinga gyvūnija, labai aiškiai kalba, kad visata atsirado laike, tam tikru nustatytu laiko momentu. Dėl to visata turi būti sutverta. Turi egzistuoti didžioji Pirmoji Priežastis, amžina, visagalė ir visažinanti —

Sutvėrėjas. Visata yra Jo rankų darbas.

Toliau, nupasakodamas vandens savybes, žemės dydį, jos nuotolį nuo saulės ir elementų savybes, jis visur randa nuostabią tvarką, o ypač stebisi gyvybe. Savo straipsnį baigia šiais žodžiais:

— Tik Beribė Mintis, tai yra Dievas, galėjo pramatyti, kad tokia molekulė gali būti gyvybės būstinė. Tiktai Jis galėjo ją sutverti ir jai įkvėpti gyvybę.

San Francisco universiteto biologijos fakulteto dekanas, biologijos profesorius *Edward Luther Kessel* yra Kalifornijos Mokslo akademijos pareigūnas, "Wasmann Journal of Biology" ir kitų biologijos mokslo leidinių redaktorius, vabzdžių embriologijos specialistas, zoologas ir entomologas. Kolektyviniame dr. Monsma veikale "The Evidence of God in an Expanding Universe" savo straipsnį jis pradeda šiais žodžiais:

— Paskutiniųjų metų moksliniai tyrimai suteikia naują aiškumą, remiantį tradicinius filosofijos Dievo buvimo įrodymus.

Remdamasis aukščiau minėtu termodinamikos dėsniu, ir jis tvirtina, kad visata negalėjo būti amžina: kūnų temperatūra vienodėja, pasaulis artėja prie padėties, kai visur temperatūra susivienodins ir nebeliks naudingos energijos.

— Dėl to mokslas, nė to nesiekdamas, įrodo, kad visata turėjo pradžią, ir taip įrodo, kad visata atsirado vieno kuriančio sprogimo metu prieš penkis bilijonus metų... Toks sukūrimas negalėjo įvykti be Dievo... Studijavimas atvira mintimi mus veda prie Dievo... Kaip atviros minties mokslininkas turi vadovautis faktų aiškumu ir pripažinti, kad turi būti Dievas, taip ir nemokslininkas turi nusilenkti tam aiškumui ir pripažinti, kad kuriančioji evoliucija buvo Dievo panaudotas su-

tvėrimo būdas, kai Jis sukūrė medžiaginį pasaulį su jo įstatymais. Kūrybinė evoliucija yra vienintelis išaiškinimas, sutinkąs su aiškinimu, kurį mums teikia Gamtos Knyga... Mes esame priversti priimti išvadą, kad evoliucijos mechanizmas buvo suplanuotas, ir jis reikalauja protingo Planuotojo.

Prof. Kessel pakartotinai pabrėžia, kad studijos jį veda prie Aukščiausios Išminties, ir evoliucija tėra tvėrimo tarpsnis... Būtų priešinga logikai priimti evoliuciją ir atmesti Dievo realumą. Savo straipsnį šis mokslininkas baigia tokiu sakiniu:

— Dar kartą aš sakau, kad mokslinės studijos, atliekamos atvira mintimi, veda prie būtino tikėjimo Dievu.

Buvęs Minnesotos universiteto fiziologinės chemijos profesorius, vėliau tame pačiame universitete dėstęs agrikultūrinę biochemiją, o nuo 1949 m. Hormel Tyrimų instituto direktorius *dr. Walter Oscar Lundberg* savo straipsnyje, vardu "Applying the Scientific Method", rašo:

— Mokslininkas profesionalas turi prieš kitus specialią pirmenybę — suprasti Dievo realybę. Žinoma, jeigu šią pirmenybę jis panaudos. Pagrindiniai principai, kuriais remiasi mokslinė metodologija, esmėje yra Dievo buvimo išraiška... Tikėjimas asmeniniu Dievu yra svarbus žmonių laimei. Tačiau mokslininkui, tikinčiam Dievą, yra papildomas pasitenkinimas, ateinąs su kiekvienu moksliniu atradimu, nes kiekvienas atradimas atneša papildomą jo turimo Dievo supratimo reikšmę ir prasmę.

Eastern Nazarene kolegijos profesorius, JAV biologų draugijos narys, metabolizmo ir kraujo apytakos specialistas *dr. Marlin Books Kreider* kolektyviniame dr. Monsma veikale savo straipsnį taip pradeda:

— Kaip eilinis žmogus ir kaip asmuo, savo gyvenimą pašventęs studijoms ir ieškojimams, aš neturiu jokių abejonių Dievo buvimu... Jis yra dvasia, protinga kūrybinga, viską palaikanti Jėga. Dr. Kreider stebisi tikslumu gamtos dėsnių, kurių dėka galima apskaičiuoti planetų kelius ir iš anksto numatyti satelitų orbitas. Jis pabrėžia, kad nuo Pasteuro laikų yra nustatytas faktas, jog gyvybė atsiranda tik iš gyvos medžiagos. Dėl to jis taip rašo:

— Mūsų mokslo Žinija atskleidžia tiek daug negalimų dalykų visiškai materialistiniu aiškinimu, kad daug protingiau yra priimti pirmąja priežastimi specialų sutvėrimą ir išorinės jėgos poveikį. Albert Einstein, pripažindamas šią kuriančią protingą jėgą, sako, kad tai "neribotai aukštesnė protinga kuriančioji galia, atsiskleidžianti nesuprantamoje visatoje". Kaip pradžioje buvo pasakyta, aš tą jėgą vadinu Dievu. Pasaulio kelio pradžioje aš matau ne amžinąją energiją ar medžiagą, ne "neištiriamą likimą", ne "laimingą pirminių elementų susibėgimą", ne "didįjį nežinojimą, o Visagalį Viešpatį Dievą".

Concordia Mokytojų kolegijos profesorius *dr. Jonas W. Klotz*, biologijos ir fiziologijos specialistas, savo straipsnyje primena Šv. Rašto žodžius, kad dangus skelbia Dievo garbę ir horizontas rodo Jo rankų darbą. Tik kvailys sako, kad nėra Dievo. Prof. Klotz tvirtina, kad pasaulis yra toks sudėtingas, jog negalėjo atsirasti pripuolamai; jam atsirasti reikėjo išmintingos Būtybės, o ne aklo atsitiktinumo. Jis pabrėžia, kad mokslas mums padeda pažinti Dievą. Jis sumini keletą gamtos pavyzdžių iš vapsvų bei triušių gyvenimo ir sako:

— Tai, kas buvo aprašyta, yra galingas Dievo išminties įrodymas... Žmogus greitai pajus, kad jo žmogiš-

koji išmintis negali prilygti Gamtos Dievo protui.

Wheaton kolegijos zoologijos profesorius *Russel Lowell Mixter* savo straipsnyje prisipažįsta, kad jo darbas laiko jį arti gamtos ir arti Dievo. Gamtoje jis visur randa tvarką ir dėl to sako, jog "logika verčia mus priimti faktą, kad dieviškoji mintis sukūrė, suplanavo ir įkūnijo tas atmainas". Jis atmeta mintį, kad visata būtu galėjusi atsirasti pripuolamai susikombinavus elementams. Toliau jis taip rašo:

— Kai Šv. Rašte skaitome, kad Dievas sutvėrė žmogų, gyvulius, augalus, tuo galima lengvai tikėti, nes, ką matome gamtoje, tai derinasi su šiuo tikėjimu. Šv. Raštas nėra gamtamokslio knyga, bet jis perteikia pagrindinius gamtamokslio principus. Ir kas man yra ryškiausia tiesa, tai kad Šv. Rašto Dievas ir gamtos Dievas yra vienas ir tas pats. Šv. Rašto Dievas kalba į mane kalnuose, danguje, jūrose. Jo balsas švelniai kužda gražiuose gamtovaizdžiuose, ryškiuose žalumynuose, paukštelių čiulbėjime ir gyvulių maurojime.

Georgijos universiteto miškininkystės profesorius *Laurence Colton Walker* savo straipsnyje rašo, kad gamtoje jis įžvelgiąs Dievo kūrybinį tvarkingumą. Jis stebisi Didžiojo Sintetizuotojo sukurtomis molekulėmis ir taip sako:

— Dievas žmogui save apreiškia per mokslą. Ir didysis apaštalas Povilas sako, kad Dievas, apsireiškęs Kristuje, yra pirm visko ir jame yra visi dalykai.

Kalifornijos universiteto profesorius, genetikos specialistas *dr. Walter Edward Lammerts* minėtame kolektyviniame veikale taip prisipažįsta:

— Metams bėgant, aš augau, kaskart labiau paveikiamas supratimo apie kūrybinę Dievo išmintį ir galią... Gamtos studijos rodo Sutvėrėjo galią ir išmintį.

Biologas ir botanikas *dr. Rüssel Charles Artis*, David Lipscomb kolegijos biologijos departamento vadovas ir profesorius, yra parašęs straipsnį, vardu “Trillions of Living Cells Speak Their Message”, pabrėžia, kad turi būti gyvųjų ląstelių Organizatorius. Ta Mintis, ta Aukščiausioji Išmintis, priešinga negalinčiai mąstyti medžiagai, yra Dievas. Jis sakosi tvirtai tikįs, kad yra Dievas.

Floridos Mokslo akademijos pirmininkas, parašęs knygą apie paveldėjimą, *dr. Albert McCombs Winchester* savo straipsnyje sako:

— Esu laimingas, kad galiu pasakyti, jog daugelio metų studijos ir darbas mokslo srityje tik sustiprino mano tikėjimą Dievu. Mokslas padeda įžvelgti į Aukščiausios Būtybės didingumą ir visagalybę, ir su kiekvienu nauju atradimu tas įžvelgimas didėja. Mokslas pakeičia mūsų pagoniškus prietarus, kurie įsiterpia į mūsų religinius įsitikinimus, faktais, galinčiais būti aiškiai įrodytais. Mūsų tikėjimas Dievu negali būti susilpnintas dėl to, jog mes žinome, kad pvz. liga yra atnešta bacilų, o ne būtinai esanti Dievo bausmė. Tokiu būdu mes tik daugiau išmokstame apie Dievą ir Jo sukurtą pasaulį.

Jis tvirtina, kad “iš visų negyvų Dievo tvarinių niekas negali pralenkti tų gyvūnų, kurie yra apgyvendinę mūs planetą”. Toliau jis aiškina, kad Dievas nesulipdė kiekvienos tų “judančių mašinų”, bet suteikė gyvybei galią tęsti savo buvimą. Savo straipsnį baigia tokia mintimi:

— Geresnio tiesos įžvelgimo rezultatas yra gilesnis ir tvirtesnis tikėjimas Dievu.

Buvęs Kentucky ir St. Louis universitetų profesorius *Cecil Boyce Hamann* rašo:

— Kada tik aš gilinuosi į gamtamokslį, ryškiai matau planingumą, dėsnius ir tvarką — Aukščiausios Būtybės pėdsakus. Taip, aš tikiu Dievą. Tikiu Dievą, kuris yra ne tik visagalinti dievybė, sutvėrusi ir palaikanti visatą, bet Dievą, kuris yra susirūpinęs savo tvarinių vainiku — žmogumi. Tas tvirtas tikėjimas kyla ne tik iš krikščioniškosios Amerikos kultūros, bet taip pat visų pirma iš gamtos mokslinio stebėjimo, o antra, iš Jo buvimo manyje eksperimentinio aiškumo.

Toliau jis pasakoja, kaip gamtos dėsningumas ryškiai matomas biochemijoje: virškinimas, maisto pasisavinimas dabar yra išaiškinti reiškiniai, bet kas sutvarkė, kad šie reiškiniai taip išmintingai vyksta, klausia mokslininkas ir tuoj pats atsako, kad visa tai sutvarkė Dievas, kurs tvarko visą pasaulį. Pakėlęs akis į dangų, turi sušukti, matydamas tokį tvarkingą žvaigždžių judėjimą. Nuo lašo, stebimo per mikroskopą, iki tolimosios žvaigždės, stebimos per teleskopą, visur pastebimi pastovūs gamtos įstatymai.

— Kur nors, — sako jis, — tos tvarkos užnugaryje turi būti Aukščiausioji Būtybė, nes negali būti nei tvarkos, nei įstatymų be Aukščiausios Minties. Argi kiekvienas atrandamas naujas gamtos dėsnis nešaukia, kad Dievas yra mano autorius, o žmogus yra tik mano atradėjas?

Savo straipsnį jis baigia šiais žodžiais:

— Taip, aš tikiu Dievą, visatos Dievą, mano draugą. Aš jaučiu Jį savyje ir visoje aplinkoje.

GAMTININKAI LENKIA GALVĄ PRIEŠ DIEVYBĘ

Šia proga galima būtų pacituoti ir dirvožemio specialistą, augalų fiziologą Goshen kolegijos agrikultūros

ir matematikos profesorių *Lester John Zimmerman*, kuris straipsnyje “Dirvožemis, augalai ir 4,000 metų senumo išaiškinimas” tvirtina:

—Visa gamta yra kilusi iš Dievo, ir Jis ją be pertraukos palaiko. Betęsdamas gamtos vyksmų studijas ir stebėjimus dirvožemy ir augaluose, jaučiu, kad mano tikėjimas Dievu nuolat didėja, ir kasdien lenkiu prieš Jį galvą, stebėdamasis ir Jį garbindamas.

Michigano universiteto gamtamokslio profesorius *Irving William Knobloch* kolektyviniame veikale “The Existence of God in an Expanding Universe” parašė straipsni prieš materializmą. Čia jis cituoja JAV fiziko, essayisto Oliver Wendell Holmes žodžius, kad mokslas, darydamas pažangą, liaujasi rodęs priešingumą religijai. Tikrai suprastas mokslas daro kaskart labiau galimu tikėjimą į Aukščiausiąją Būtybę. Anot prof. Knobloch, “negalima vien tik pripuolamumo įstatymais išaiškinti, kaip galėjo atomai ir molekulės sueiti draugėn ir sudaryti gyvybę”. Mokslas yra patvirtinęs eilę Šv. Rašto vietų, ir, kaip jis toliau sako:

— Mes galime protingai tikėtis, kad dar daugiau apreiškimų bus patvirtinta. Išeinant iš moderniojo mokslo turimų žinių, būtų neprotinga priimti, kad visata visada egzistavo ar, kad ji visada egzistuos. Kitėjimas yra pirmoji visatos žymė, su kuo sutinka kaip mokslas, taip ir religija... Aš tikiu Dievą. Tikiu Jį todėl, jog nemanau, kad vien atsitiktinumu galima išaiškinti atsiradimą pirmųjų elektronų ir protonų, pirmųjų atomų, pirmųjų amino rūkščių, pirmųjų protoplazmų, pirmųjų sėklų, pirmųjų smegenų. Tikiu Dievą, nes man dievybės buvimas yra vienintelis išaiškinimas daiktų, kokie jie yra.

III. FIZIKAI

OPTIKOS MOKSLO KŪRĖJAI IR RELIGIJA

Kartą J. B. Castl yra pareiškęs:

— Gamtamokslis pateikia tokius Dievo buvimo įrodymus, kad abejojimas yra absurdiškas, o ateizmas — juokigas.

Galime pasidžiaugti, kad tarp vadovaujančių visų laikų gamtamokslio atstovų aptinkame tiek daug religingų mokslininkų. Pvz. imkim fiziką. Fizika — mokslas apie medžiagų savybes — yra viena pačių pagrindiniausių mokslo šakų, ypač daug naujų atradimų atskleidusi naujausiais laikais. Ką šios šakos atstovai galėtų pasakyti apie didžiąją pasaulio prasmės mintį? Prisiminkime vieną šio mokslo šaką — optiką, tyrinėjančią šviesos dėsnius. Štai *Thomas Young* (1772—1829), vienas gabiausių savo meto žmonių. Teturėdamas 14 metų amžiaus, jis jau mokėjo ne tik klasikines kalbas, bet taip pat buvo gerokai susipažinęs su hebrajų, persų ir arabų kalbomis. Gilinosi taip pat medicinos moksluose. Buvo nuvykęs į Egiptą ir ten išskaitė kai kuriuos senovės įrašus. Jis buvo enciklopedinio išsilavinimo vyras, bet ypač žinomas kaip fizikas. Dirbo siekdamas paremti Huygenso teoriją, kad šviesa yra bangų kilmės. Jis buvo giliai tikintis žmogus, ir dažnas Šv. Rašto skaitymas buvo palikęs jo sieloje gilius pėdsakus.

Optikos mokslo pasaulyje yra žinomas F. *M. Grimaldi* vardas. Grimaldi (1613—1663) yra atlikęs eilę vertingų tyrimų šviesos ir spindulių srityje. Taip pat jis yra sudaręs mėnulio žemėlapį ir drauge su mokslininku Riccioli įvedęs kai kuriuos terminus ir pavadinimus, kurie tebenaudojami astronomijoje. Jis buvo jėzuitas. Eilė jo studijų buvo išleista po jo mirties tėvų jėzuitų.

Optikos srityje yra pasižymėjęs ir *Joseph Frauhofer* (1787—1826), kuris, profesoriaudamas Muencheno universitete, tyrinėjo šviesos lūžį, aprašė tamsias linijas Šviesos spektre ir šiais darbais įamžino savo vardą. Jo vardu buvo pavadintos tos tamsios spektro linijos. Jis sugalvojo įvairius mokslinius instrumentus, pvz. heliometrą — astronominį instrumentą matuoti mažiems kampams. Savo pasaulėžiūra buvo nuoširdus katalikas, ištikimas Bažnyčios įstatymų pildytojas. Krikščionišku kantrumu pakėlė savo skausmingą ligą ir mirė dar neužbaigęs nė 40 metų amžiaus.

Praeito šimtmečio mokslininkas, įrašęs savo vardą gamtamokslio istorijoje, *Augustin Fresnel* (1788—1827) vienu metu Prancūzų Mokslo Akademijoje skaitė paskaitas apie refleksiją, sprendžiant šviesos prigimtį, kai buvo svarstoma, ar šviesą duoda medžiagos išleidžiamos dalelytės, ar specialūs bangavimai. Jis įrodė, kad kai kurių reiškinių būtų neįmanoma išaiškinti pirmąja teorija. Fresnel, kaip ir visa jo šeima, buvo labai religingas. Vienam savo dėdei, kuris buvo skeptikas religijos atžvilgiu, jis specialiai rašė, įrodinėdamas žmogaus sielos nemirtingumą. Ypač savo gyvenimo pabaigoje jis daug svarstė apie amžinybę.

Mokslininkas *J. Biot* (1774—1862) yra pravedęs svarbius tyrimus optikoje, išradęs polarimetrą, paskelbęs

eilę studijų astronomijos ir geodezijos srityje, ir net vienas dėsnis, nustatąs magnetinio lauko įtampą, pavadintas jo vardu. Jaunystėje jis buvo krikščioniškai išauklėtas, tačiau vėliau to meto kai kurių filosofų įtakoje buvo praradęs tikėjimą. Bet subrendęs grįžo į katalikybę ir paskutiniaisiais 30 savo gyvenimo metų buvo labai uolus. Jo nuodėmklausis kun. Ravignan laiške jam rašė:"Jūs visiems parodote, koks gali būti artimas ryšys tarp mokslo ir tikėjimo".

Mokslo pasaulis labai gerai pažįsta prancūzų fiziką ir astronomą *L. Foucault* (1819—1868), dirbusį Paryžiaus observatorijoje, Prancūzų Mokslo Akademijos narį. Jis savo gausiais tyrimais įrodė, kad vandenyje šviesa sklinda lėčiau negu ore. Taip pat švytuoklės bandymais jis įrodė, kad žemė sukasi. Tuos bandymus jis yra atlikęs Paryžiaus panteone. Jam pagerbti mokslo pasaulyje yra pasilikęs Foucault švytuoklės vardas. Taip pat jo vardu yra pavadintos indukcijos keliu atsirandančios elektros srovės metalo masėse. Nors jaunystėje buvo gavęs krikščionišką išauklėjimą, bet vėliau nutolo nuo tikėjimo. Tačiau ilgos ligos metu turėjo laiko savo pasaulėžiūrą persvarstyti ir vėl grįžo prie religijos. Mirė, gavęs religinius patarnavimus.

Tiriant šviesą, buvo labai svarbu nustatyti greitį. Čia gražiai pasidarbavo Paryžiaus Mokslo Akademijos narys *A. H. Fizeau* (1819—1896). Jis išrado įtaisą, kuriuo matuojamas kūnų plėtimasis. Matuojama, naudojant šviesos spindulius. Tas įtaisas pavadintas jo vardu — Fizeau diliatometras. Jis buvo praktikuojąs katalikas, dėl to buvo net priekaištų susilaukęs, kai jo nuopelnus mokslui buvo pasiryžta apvainikuoti Garbės Legiono kryžiumi. Mokslininkas Cornu, protestuodamas prieš

tuos priekaištus, įrodinėjo stambius Fizeau nuopelnus mokslui.

Prie Prancūzijos didžiųjų mokslo vyrų reikia priskaityti ir M. *A. Cornu* (1841—1902), inžinierių, profesorių, Paryžiaus Mokslo Akademijos narį. Jis išmatavo šviesos greitį. Kai 1900 m. buvo sušauktas tarptautinis fizikų kongresas, Cornu buvo išrinktas pirmininku. Jis mirė katalikų tikėjime, aprūpintas sakramentais.

TERMODINAMIKOS IR ŠILIMOS TYRINĖTOJAI

Pereinant prie termodinamikos (mokslas, kaip šilimą paversti garu, jėga) ir šilimos tyrimų, ypač paminėtinas *W. T. Kelvin* (1824—1907). Dar būdamas vaikas, jis įstojo į universitetą, o turėdamas 22 metus amžiaus, tapo Glasgovo universiteto profesorium, kur išdirbo 53 metus. Jis išvystė dinaminę šilimos teoriją, įvedė vadinamą absoliutinės temperatūros skalę, kuri ir pavadinta Kelvino vardu. Jis pirmą kartą suformulavo vadinamą termodinamikos antrąjį dėsnį, t. y. energijos išsisklaidymo dėsnį. Jo atradimai daug patarnavo, tiesiant telegrafo laidus Atlanto dugnu tarp Europos ir Amerikos. Taip pat jis išrado patobulintą kompasą jūrininkams ir potvynių matavimo aparatą; surado lengvesnį būdą nustatyti laivų padėčiai pagal žvaigždes. Yra paskelbęs apie 300 mokslo darbų. Už nuopelnus mokslui gavo lordo titulą. Jo genialumas neturėjo sunkumų suderinti mokslą su religija. Jis skelbė, kad gilus mąstymas veda prie Dievo. Pasaulio atsiradimas ir gyvybė yra neišaiškinami be Dievo. Jis rašė:

— Išmintingumo, gerumo ir tikslingumo pėdsakai apsupa mus iš visų pusių. Visa tai sakyte sako, kad

kiekviena gyvybė priklauso nuo Visuomet Valdančio Įstatymo.

Skotų inžinierius *J. Watt* (1736—1819), žinomas kiekvienam besidominčiam mokslu, patobulino garo mašiną, kad nereikėtų po kiekvieno stumtelėjimo kaitinti cilinderį. Jis pasiekė stambių atradimų ir elektros srityje. Jo garbei yra pavadintas wattu elektros jėgos vienetas. Jo religinis nusistatymas buvo plačiai žinomas.

Chemikas ir fizikas *P. L. Dulong* (1785—1838), Prancūzų Akademijos narys ir nuolatinis sekretorius, išrado Įtaisą gyvų organizmų išskiriamai šilimai matuoti. Jo vardas įamžintas vadinamu Dulong - Petit dėsniu, pagal kurį bet kokio elemento lyginamosios šilimos ir jo atominio svorio sandauga yra pastovus dydis, artimas 6,4. Savo pasaulėžiūra jis buvo katalikas.

Prancūzų chemikas *H. V. Regnault* (1810—1878), kurio moksliniai darbai yra plačiai minimi chemijos vadovėliuose, buvo katalikas.

Taip pat praktikuojąs katalikas buvo ir prancūzų fizikas bei chemikas *L. Cailett* (1832—1913), įvedęs naują būdą suskystinti dujoms ir įstengęs suskystinti pastoviąsias dujas.

Prof. Amagot pagarsėjo savo studijomis apie suskystintų dujų plėtimąsi. Jis buvo katalikas ir dėstė Lyono katalikų universitete. Mokslininkas *Tellier* yra ledą gaminančių mašinų išradėjas. Jis buvo tiek ryžtingas katalikas, kad dalyvaudavo procesijose su žvake rankoje. Savo moksliniais darbais yra pasižymėję ir katalikų pasaulėžiūros atstovai jėzuitai: *Thirion, Charbonelle de Delseaux, Melloni, Witz, Despretz* ir kt.

Tarp fizikos mokslo teoretikų ir gamtamokslio istorikų žymią vietą užima *P. Duhem* (1861—1916), jau

nuo 1894 m. buvęs Bordeaux universiteto profesorius. Iš jo studijų pažymėtina “Bendroji termodinamika”, kur jis derina mechanikos principus su šilimos mokslu. Iš spaudos išėjo jo paruošti keturi tomai apie “Astronominių teorijų istoriją”. Gaila, kad šiame darbe jį užklupo širdies liga, nuvariusi jį į kapus. Jis buvo pavyzdingas katalikas. Dar 1905 m. žurnale “Annales de Philosophic Chretienne” jis rašė:

— Visa savo siela tikiu tas tiesas, kurias Dievas mums yra apreiškęs ir kurių mus moko Bažnyčia. Niekada neslėpiau savo tikėjimo.

Kalbėdamas apie katalikų branginamą scholastinę filosofiją, šis mokslininkas rašė:

— Ji daug nusipelnė ir dabar daug prisideda prie to, kad žmogaus protas yra palaikomas tikrame kelyje, net kai jisai stengiasi susekti ir medžiaginio pasaulio tiesas.

Reliativybės teorijos kūrėjas A. *Einstein* (1879—1955), atrodo, mums yra tolimesnis savo pasaulėžiūra, tačiau vis dėlto jis labai vertino dvasinį pradą, kas galima matyti iš jo pareiškimo:

— Neužtenka žmogų padaryti tik geru specialistu. Žmogus — ne mašina. Auklėjimo tikslas turėtų būti grožio nujautimas ir gyvenimo vertybių pažinimas. Auklėjimas, kuris šį tikslą aplenkia, išugdo specializuotas būtybes, panašias į treniruotus šunis.

Einstein parodė didelę pagarbą Bažnyčiai, kuri jam ypač sušvito nacių persekiojimo laikais. Apie tai jis taip liudija:

— Būdamas laisvės mylėtojas, tikėjausi, kad Hitleriui paėmus valdžią Vokietijoje, bent universitetai gins laisvę, nes jie yra tiesos mylėtojai. Bet universitetai tylėjo. Tada maniau, kad laikraščių redaktoriai, kurie

dažnai rašydavo ugningus straipsnius už laisvę, ją gins. Bet už kelių savaičių ir jie nutilo. Tik Bažnyčia stovėjo skersai kelio Hitleriui, norinčiam sunaikinti tiesą. Aš niekada nesidomėjau Bažnyčia, bet dabai- jaučiu jai didelę pagarbą ir simpatiją, nes tik viena Bažnyčia turi drąsos ir ištvermės užstoti intelektualinę tiesą ir moralinę laisvę. Esu priverstas pareikšti ir įvertinti dabar tai, ką iki šiol esu niekinęs.

MODERNIEJI FIZIKAI VISATOJE RANDA DIEVĄ

Moderniosios fizikos pagrindėjas, kvantų teorijos sukūrėjas, Nobelio premijos laureatas *Max Planck* (1858—1947) yra laikęs paskaitą tema "Religija ir gamtamokslis". Toje savo paskaitoje pabrėžė įsitikinimą, kad Dievas viešpatauja visose žemės srityse.

— Kur ir kiek mes tik galime įžvelgti, nėra prieštaravimo tarp religijos ir gamtamokslio... Religija ir gamtamokslis vienas antro neišstumia, kaip kai kurie mano, o vienas antrą papildo. Tiesioginis įrodymas, kad religija sutinka su gamtamoksliu, yra faktas, jog didieji visų laikų gamtininkai, kaip Kepleris, Newtonas, Leibnizas buvo persunkti gilaus tikėjimo.

Dievo buvimo įrodymas gali būti išvestas iš tų blėstančių karščio atsargų, kurios lėtina tą didžiąją kosminę mašiną, varančią visatą į neišvengiamą sustojimą. Taip tvirtina Northwestern universiteto mokslininkas *dr. Edson R. Peck.* Jis dėsto fiziką to universiteto kolegijoje.

Dr. E. R. Peck "Chicago Sunday Tribune" (1962.1. 21) dienraščiui duotame pasikalbėjime skelbia:

— Yra aišku, kad didžioji pasaulio mašina pamažu eina į pabaigą. Tai reiškia, ji turėjo ir pradžią. Ji ne-

atsirado pati iš savęs. Ją suplanavo ir išjudino Dievas. Iš to galima išvesti, kad ir pasaulio pabaiga yra nuo amžių nustatyta ir žinoma tik Sutvėrėjui. Tačiau Dievas gali "naujai užsukti laikrodį" — duoti fizinį pasaulio atgimimą, kai tas momentas ateis.

Prof. Peck aukščiau minėtą išvadą prieina, vadovaudamasis termodinamikos dėsniu, pagal kurį šilima yra energijos šaltinis.

Dr. Peck yra Northwestern universiteto dėstytojas jau 20 metų. To universiteto Technologijos institute jis turi savo laboratoriją. Daktaro laipsnį jis gavo Chicagos universitete, bestudijuodamas fiziką. Jis yra atominės Argonne laboratorijos patarėjas, Amerikos Fizikų draugijos, Amerikos Matematikų sąjungos narys. Vienu metu JAV Mokslo fondas jam yra paskyręs $45,000 kai kurių mokslo uždavinių, reikalingų Gynybos departamentui, tyrimams.

Naudodamasis entropijos (temperatūros skirtumų mažėjimo) dėsniu jis įrodo, kad pasaulis prieis laiką, kada nebebus temperatūros skirtumų, ir tada sustos visi didieji procesai, jų tarpe ir gyvybė. Jei pasaulis turės pabaigą, jis turėjo ir pradžią.

— Iš to darau išvadą, — sako mokslininkas Peck, — kad yra Aukščiausioji Būtybė, kuri pradėjo visatą tvarkingame stovyje, kas reiškia mažos entropijos padėtyje, kai buvo visas karštis sutelktas.

Dr. Peck yra įsitikinęs, kad pasaulis prasidėjo staiga, kas reiškia jo sutvėrimą. Daugelis astronomų ir kitų mokslininkų laikosi nuomonės, kad visata prasidėjo vadinamos eksplozijos būdu — tam tikru laiko momentu ir nuo to laiko vis plečiasi.

— Aš turiu prileisti, — sako dr. Peck, — kad Aukščiausioji Būtybė galėjo paimti jau egzistuojančią me-

džiagą, kurią anksčiau sutvėrė, kad sudarytų visatą. Tačiau aš tikiu, kad visatą Aukščiausioji Būtybė padarė iš nieko, nors tam neturiu įrodymų.

Jis pasaulio sutvėrimo vyksmą mato atitinkantį Šv. Rašto žodžiams, kad pradžioje Dievas šviesą atskyrė nuo tamsybių...

Iškeldamas faktą, kad fizikai yra labiau likę tikėti Dievo buvimą, kaip biologai, dr. Peck to viso priežastį randa fakte, kad fiziką didžiai paveikė visatos dydis, tvarka ir tikslus klusnumas matematikos dėsniams. Pagaliau dr. Peck pažymi:

— Kas liečia mane, aš gamtoje randu tvarkos ir grožio apreiškimą. Man taipgi atrodo aiškiu dalyku, kad Dievas mums yra davęs tikslesnį savęs apreiškimą žmogaus kalba, ypač Jėzaus Kristaus, savo Sūnaus, asmenyje.

Dr. Peck tvirtina, kad nėra priešingumo tarp Šv. Rašto nusakomo žemės amžiaus ir tarp mokslininkų atradimo, kad ji yra apie 5 bilijonus metų senumo. Tariamas priešingumas atsiranda iš geneologijų autorių (Šv. Rašte) įprasto apleidinėjimo ištisų žmonių gentkarčių vardų.

Dr. Peck Šv. Raštą laiko tarp savo kitų mokslo veikalų ir jį dažnai sklaido. Sekmadieniais jis net vaikus moko tikybos ir duoda seriją paskaitų tema “Mokslas ir krikščionybė”, tuos du principu darniai suderindamas.

BEGALINES KURIAMOSIOS JĖGOS PASLAPTIS

Dr. Paul E. Klopsteg, plačiai Amerikoje žinomas mokslininkas, Dievą įžvelgia kaip gyvą, protingą Esy-

bę, kurios buvimas gali būti išvedamas iš visatos buvimo ir iš gamtos įstatymų.

Dr. Klopsteg yra fizikas, buvęs Amerikos Mokslo Pažangai sąjungos prezidentas ir specialus Northwestern universiteto prezidento patarėjas mokslo ir inžinerijos klausimais. Jis 1944 metais buvo pakviestas Northwestern universiteto tyrimų direktoriumi ir pritaikomojo mokslo profesoriumi to universiteto garsiame Technologijos institute. Buvo jau pasitraukęs į pensiją, bet sulaukęs 72 m. amžiaus, vėl pakviestas į Northwestern universitetą patarėju taip išplitusios mokslo programos.

Savo straipsnyje "Chicago Tribune" dr. Klopsteg atmeta kai kurių skelbiamą mintį, kad žmogus yra nedraugingas kūrinys nedraugingoje visatoje, valdomoje aklų jėgų. Anot jo, tos paslaptingos jėgos, kurios riša atomą ir jį laiko draugėje, yra dalis to aiškumo, rodančio, kad visažinantis Dievas sutvėrė pasaulį. Toliau jis aiškina:

— Žemė tėra tik maža dėmelė mūsų galaktikoje, kuri, savo ruožtu, yra tik viena iš milijonų panašių žvaigždžių sistemų. Apie tai mąstydamas žmogus išsigąsti to erdvės ir laiko didingumo, kurie pralenkia mūsų supratimą. Kaip visa tai atsirado? Galima skelbti, kad žemė, saulė ir nesuskaitomi bilijonai žvaigždžių visada buvo. Bet tai nesąmonė. Protas tegali pasitenkinti prielaida, kad visa tai turėjo pradžią, tai arba turėjo atsirasti savaime, kas taipgi yra nesąmonė, arba jų pradžią tenka priskirti begalinės išminties ir galios Būtybei, kas jau sudaro prasmingumą. Ta mintis pralenkia mūsų supratimą, tačiau ji teikia vienintelį patenkinamą išaiškinamą, kurį gali priimti mano protas.

Tą begalinės kuriamosios jėgos paslaptį aš jungiu

su Dievu. Kurie Jį neigia, privalo susitikti su uždaviniu — išaiškinti visatos atsiradimą ne Dievo sutvėrimo keliu.

Antras dalykas — kai tik atsirado medžiaga ir energija, turėjo būti ir gamtos įstatymai, saistą santykius tarp medžiagos ir energijos visose jų apraiškose, žmogaus proto suvokiamose. Dėl to aš pridėčiau, kad tikėdamas Dievu, sutveriančia būtybe, aš esu įsitikinęs, jog gamtos įstatymai yra Jo neišmatuojamos išminties pasireiškimas, nes visi fiziniai reiškiniai turėjo vykti pagal gamtos dėsnius nuo pat visatos atsiradimo.

—Toliau,— skelbia dr. Klopsteg, — patsai žmogaus protas, kuris gamtą bestudijuodamas susekė gamtos dėsnius, yra apsireiškimas Dievybės sukurto evoliucijos vyksmo, veikiančio pagal nepakeičiamus gamtos dėsnius... Tie dėsniai turėjo atsirasti drauge su medžiagos ir energijos sutvėrimu... Aš negaliu prileisti minties, kad medžiagos ir energijos tarpusavis veikimas būtu galėjęs atsirasti tik pripuolamai.

Akivaizdų didžios ir tikslingos minties pėdsaką gamtoje dr. Klopsteg įžvelgia vandens prigimtyje. Kai vanduo vėsta, jis darosi kaskart tirštesnis ir skęsta iki jis pasiekia 39.2 laipsnio Fahrenheito. Kai vanduo pradeda dar labiau šalti, jis ima plėstis ir kilti aukštyn. Gilumoje vanduo pasilieka vis vienodos temperatūros — apie 39.2 laipsnio, o šaltesnis vanduo kyla. Sušaldamas į ledą, vanduo skystėja ir lengvai plaukia ežero viršuje. Tai nuostabus planas palaikyti gyvybę vandenyje. Jei to nebūtų, ledu virsdamas vanduo skęstų dugnan, taip užšaltų visas ežeras ar kitas vandens kiekis ir išnyktų visa gyvija vandeny.

Dr. Klopsteg taipgi skelbia tikįs maldos jėga, tik jis sako, kad svarbiausia — Dievui dėkoti už jo daug

palaimų ir darbų mums, o ne prašinėti naujų malonių; jis taipgi tvirtina, kad naudinga būtų melsti žmonėms tauraus nuoširdumo. Tada būtų galima visas žmonijos problemas išspręsti.

Dr. Klopsteg yra baigęs Minnesotos universitetą, kur jis vėliau profesoriavo, dėstydamas fiziką. Jis turi filosofijos doktoratą, yra menų magistras ir turi bakalaureato laipsni elektros inžinerijoje. Jis buvo JAV Mokslo fondo tyrimų direktoriaus pavaduotojas, vėliau — tos mokslo įstaigos direktoriaus patarėjas.

DABARTIES FIZIKAI APIE RELIGIJĄ

Fizikas *Robert Morris Page* savo srityje tiek pasižymėjo, kad Hamlines universitetas jam suteikė garbės daktaro laipsnį. Jis 1934 m. paleido pirmąjį radaro pulsą, parodžiusį lėktuvą. Jis yra užpatentavęs apie 40 savo išradimų, daugiausia radaro srityje. JAV Laivyno tyrimų laboratorija jį pakvietė elektronikos tyrimų direktoriaus pavaduotoju. Jis yra kaip tik elektronikos precizijos instrumentų specialistas. Knygoje “Evidence of God in an Expanding Universe” jis atkreipia dėmesį į ilgą eilę pranašysčių apie Mesiją ir pažymi, kad tos pranašystės išsipildė Kristuje. Svarstydamas pasaulėžiūrinius klausimus, jis prieina išvados:

— Dievas darosi tokia intymi asmeniška realybė, tokio artumo ir tokio didingumo, kad tikėjimas auga į pozityvaus žinojimo proporcijas.

Amerikos Fizikų draugijos narys *prof. dr. Merritt Stanley Congdon* minėtame kelektyviniame veikale pažymi: “Mokslas tikrai yra Dievo darbų stebėjimas”.

Indianos universitete gavęs daktaro laipsnį, matematikos ir fizikos profesorius Marion kolegijoje *Donald*

Henry Porter skelbia, kad savo pasaulėžiūros pagrindan jis deda Dievą. “To reikalauja protas ir logika”, — tvirtina jis. Savo pastabas jis reziumuoja:

— Kaip mokslininkas, aš randu pasitenkinimo tik Dievą iškeldamas į vadovaujantį vaidmenį. Dievas yra kiekvieno paveikslo centrinė figūra. Tik Jis vienas yra atsakymas į neatsakytus klausimus.

Spektrofotometrijos, saulės radiacijos, geometrinės ir fizinės optikos specialistas, Minnesotos universiteto daktaro laipsniu savo studijas apvainikavęs fizikas *George Earl Davis*, nuo 1948 m. pakviestas vadovauti atominių tyrimų laboratorijai Brooklyne, yra parašęs straipsnį “Mokslo atskleidimai veda į Dievą”. Visų pirma jis pabrėžia, kokių nuostabių dalykų atskleidžia mokslas:

— Kaip fizikas aš turėjau privilegiją įžvelgti į neįtikimą visatos struktūrą, kurioje vidinės atomų vibracijos yra nemažiau nuostabios kaip nepaprastasis didžiųjų žvaigždžių veikimas.

Pereidamas į pasaulėžiūrinius klausimus, jis tvirtina:

— Joks medžiaginis daiktas negali savęs sutverti. Jeigu visata galėtų save sutverti, ji savyje turėtų Sutvėrėjo Dievo galias, ir mes turėtume prieiti išvados, kad pati visata yra Dievas. Taigi — Dievo buvimas turi būti priimtas... Aš pasirenku sąvoką Dievo, kuris sukūrė medžiaginę visatą, ne tą pačią kaip Jis pats, o skirtingą, ir joje Jis dominuoja... Prie šios aš pridedu antrą išvadą: kuo yra aukštesni evoliuciniai išsivystymai, prie kurių sutvėrimas veda, tuo ryškesnis aiškumas tos Aukščiausios išminties, iš kurios išplaukė sutvėrimas...Tie atskleidimai transcendencinio proto, jaučiamo už visatos evoliucijos, man yra pakankamas Dievo buvimo aiškumas.

Pritaikomosios fizikos specialistas *George Herbert Blount*, baigęs Kalifornijos universitetą, Kalifornijos Technologijos institute gavęs magistro laipsnį, anksčiau dirbęs Los Alomos fizikų grupėje, paskiau — Pietų Kalifornijos universiteto inžinerijos centro vyriausias instrumentų inžinierius, pagaliau pakviestas Point Mugu Bendix aviacijos analizuotojų grupės vadovu, savo straipsnyje "Teizmo protingumas" rašo:

— Aš tikiu Dievą. Dar daugiau — aš pasitikiu Dievu. Man dievybės sąvoka nėra tik filosofinis kertinis akmuo, o dominuojanti praktinė mintis. Dievas yra mano kasdienių užsimojimų dalininkas.

Savo išvadas jis taip konkretizuoja:

— Kosmologinis svarstymas rodo keitimąsi, taigi — rodo visatą nesant amžiną, ir dėlto veda į aukštesnę — amžiną realybę. Teleologiniai (tikslingumo) svarstymai rodo planą visatoje ir dėlto verčia įžvelgti Planuotoją. Antropologinis aiškumas randamas moralinėje žmogaus prigimtyje. Praktinė moralinė pareiga yra laikoma apytikre absoliučios normos interpretacija. Didesnių įstatinių buvimas reikalauja aukštesnio Įstatymų Davėjo.

Atominės Energijos specialistas, Oklahomos universitete pasiekęs daktaro laipsnį ir vėliau tame pat universitete profesoriavęs, *Edwin Fast* savo straipsnyje "Žvilgsnis anapus gamtos įstatymų" draug su Šv. Rašto genezės autoriumi kartoja dieviškos tiesos žodžius: "Pradžioje buvo Dievas..."

Pietų Kalifornijos universiteto lektorius *Earl Chester Rex*, vėliau perėjęs dėstyti fiziką George Pepperdine kolegijoje, savo straipsnyje "Visata turi centrinę kontrolę" skelbia:

— Nuoširdžios ir bešališkos mokslinių reiškinių studijos mane įtikino, kad Dievas yra ir, kad jisai kontro-

liuoja visatą ir jai vadovauja. Yra “centrinė kontrolė”, ir ta kontroliuojančia jėga yra Dievas.

Jam gilų įspūdį daro tvarka ir tikslingumas gamtoje. Jis stebisi tuo koriu, jų akučių taisyklingumu milijonuose avilių, kur randama didžiausias geometrinis tikslumas su atnešamais geriausiais rezultatais. Ir akivaizdoje to jis tvirtina:

— Jeigu tas ir daugelis kitų dalykų nerodo Sutvėrėjo protingumo, aukščiausiojo Dievo kontrolės ir krypties davimo, aš atsisakau mokslininko vardo. Kaip mokslininkas aš atrandu, kad mano tos Dievo ir visatos klausimu prieitos išvados randa patvirtinimą Šventame Rašte. Aš tikiu Šventuoju Raštu. Tikiu, ką jis sako apie visatos pradžią ir kryptį. Šventas Raštas ir mokslas sutinka.

Dirvožemio fizikas, Purdue universiteto dėstytojas, Iowos universitete daktaro laipsnį pasiekęs mokslininkas *Dale Swartzendruber* savo straipsnyje “Dirvožemio stebuklai“ atranda daug nuostabių dalykų, kurie “neišvengiamai verčia mąstyti apie Didįjį Planuotoją”. Savo straipsnį jis baigia tvirtinimu:

— Paneigti tą Didijį Panuotoją yra taip pat nelogišką, kaip nelogiška stebėtis didingu siūbuojančių geltonų javų lauku ir tuo pat metu paneigti buvimą ūkininko ir pakelėje esančios sodybos.

ELEKTROS MOKSLO MILŽINAI

Labai teisingai Paskalis yra pasakęs, kad “gamtoje yra daug tobulumų, kurie parodo, kad ji yra Dievo atspindys, bet yra ir daug netobulumų, kurie parodo, kad ji yra tik atspindys”.

Iš visų gamtos sričių bene daugiausia naudos žmo-

nijai atnešė elektros apvaldymas. Čia mes susiduriame su eile mokslo žvaigždžių. Jau 1749 m. *Benjaminas Franklinas* (1706—1790) įrodė, kad audrų žaibai yra elektrinės kilmės, ir išrado perkūnsargį.

Franklinas labai vertino religiją. Kai jis buvo J.A.V. pasiuntinys Paryžiuje, kartą ano meto salionų draugystėje buvo nepagarbiai atsiliepta apie Šventą Raštą. Franklinas klausėsi ir po valandėlės pratarė, kad jis, eidamas pro senų knygų parduotuvę, nusipirkęs vieną leidinį, kuriame esą labai gražių posmų. Čia pat jis ir paskaitė kelias ištraukas. Pokalbyje dalyvavusiųjų susižavėjimas buvo didelis; jie gyrė stilių ir mintis. Tada Franklinas atskleidė paslaptį — tai buvo Šv. Rašto knyga. Joje, sakė jis, yra daug tokių puikių vietų, ir pirmiau apie Šv. Raštą buvo blogai atsiliepta tik dėl to, kad jis nebuvo pažintas.

Elektros srityje nepamirštamas *L. Galvani* (1727—1798) vardas. Jis buvo gydytojas ir gamtininkas. Yra žinomi jo eksperimentai su varlėmis, kai jis, paleisdamas į negyvą jų kūną elektros srovę, matydavo, kad srovė veikia nervų sistemą. Tada ir negyva varlė pajudindavo koją. Jis yra daug nusipelnęs elektros srityje, už tai jis buvo pagerbtas, pavadinant jo vardu elektros srovės matavimo įtaisą — galvanometrą. Galvani buvo giliai religingas, net priklausė šv. Prenciškaus tretininkų ordinui.

Tarp elektros mokslo kūrėjų yra paminėtinas ir *Aleksandras Voltą* (1745—1827). Jis sugalvojo elektros gaminimo įtaisą. Jo vardas yra įamžintas, elektros matavimo vienetą pavadinant voltu. Jis buvo nuoširdus katalikas. Yra žinomas jo posakis:

— Aš laikiau ir tebelaikau šventąją katalikų tikybą vienintele tikra ir neklaidinga religija. Dėkoju Dievui,

kad Jis man įkvėpė šį antgamtinį tikėjimą. Evangelijos nesigėdžiu.

Kai 1931 m. buvo švenčiama šimto metų sukaktis nuo to įvykio, kada *M. Faraday* (1791—1867) atskleidė elektros indukcijos dėsnį, Europos mokslininkai buvo suvažiavę pagerbti šį mokslui didžiai nusipelniusį vyrą. Britų Elektros Inžinierių institutas net surengė parodą, kad galėtų atvaizduoti, kokią didelę įtaką Faraday dėsnis turėjo praktiškame gyvenime. Faraday buvo giliai tikintis žmogus, 1840 m. net tapęs dvasiškiu. Yra išlikusių jo sakytų pamokslų tekstų.

Tarp pirmųjų elektros mokslo kūrėjų yra skaitomas ir G. S. *Ohm* (1787—1854). Jo nuopelnai mokslui yra pagerbti, jo vardu pavadinant elektros varžos vienetą — omą. Šis vokiečių mokslininkas buvo taip pat tikintis ir yra profesoriavęs Koelno jėzuitų kolegijoje.

Vieno devynioliktojo šimtmečio mokslininkų suvažiavimo metu gilų susidomėjimą sukėlė *A. M. Ampere* (1775—1836). Jis pademonstravo, kaip veikia viena kitą elektros srovės. Jeigu lygiagrečiai padėtomis vielomis bėga priešingos elektros srovės — viena kitą traukia, o jeigu tos pačios — stumia. Iš tų jo tyrinėjimų atsirado veikalas, vardu “Elektrodinaminių reiškinių matematinė teorija”. Amperas buvo ypatingai gilaus proto mokslininkas. Dar tebebūdamas 11 metų amžiaus, jis iš miesto bibliotekos ėmė matematikos veikalus. Būdamas 30 m. amžiaus, jis jau buvo Paryžiaus politechnikos mokyklos profesorius. Jis buvo pakviestas nariu Londono, Berlyno, Stockholmo, Briuselio, Lisabonos mokslo akademijų. Jo vardas tapo įamžintas, pavadinant elektros srovės jėgai matuoti įtaisą amperometru.

Gamtamokslis Amperą vedė į tikėjimą. Kartą jis rašė:

— Mes galime stebėti Dievo darbus ir per juos kilti prie Jo. Kaip tikrieji žvaigždžių judesiai yra pridengti regimųjų, o vis dėlto šie regimieji judesiai mums padeda susekti tikruosius, taip ir Dievas yra tartimi paslėptas savo darbuose; per šiuos darbus mes pakylame prie Jo ir net lyg įsižiūrime į Jo dieviškąsias savybes.

Anot jo, apie Dievą stipriausiai kalba "ta nuostabioji priemonių harmonija, kuria laikosi visatos tvarka".

Ampero užrašuose randame daug pastabų, panašių į šią:

— Šis pasaulis praeis. Jeigu tu maitinsies tik jo tuštybėmis, tai ir tu praeisi, kaip jos. Tačiau Dievo tiesa pasilieka amžinai. Jeigu tu ja maitinsies, tapsi nenugalimas. Darbuokis maldos dvasioje. Studijuoki šio pasaulio dalykus, tačiau į juos žiūrėk tik viena akimi, antrąją nuolat atkreipdamas į amžinąją šviesą.

Žymus prancūzų Ozanamas, kai dar buvo studentas, kartą užėjo į bažnyčią ir pamatė prie altoriaus beklūpantį kažkokį garbingos išvaizdos asmenį. Susidomėjęs priėjo arčiau ir atpažino garsųjį mokslininką Amperą. Jo rankose buvo rožančius. Jaunam studentui tai padarė didelį įspūdį. Jis vėliau prisipažino, kad tai labiau jo tikėjimą sustiprino, negu eilė skaitytų knygų.

Kaip Ozanamas pasakoja, Amperas kartais paremdavo galvą rankomis ir sušukdavo:

— Kaip didis, Ozaname, yra Dievas, ir kaip mūsų žinojimas yra menkas!

Viename savo laiške Amperas rašė:

— Mokslininkai didžiuojasi savo mokslu, bet kas jie prieš paprastą sielą, pažįstančią patį Dievą!

Kai jis gulėjo, sunkiai sirgdamas savo mirties išvakarėse, kažkas pasiūlė jam paskaityti iš "Kristaus seki-

mo” knygelės, bet Amperas atsakė, kad šią gražią knygą jis išmokęs atmintinai.

Vienas pirmųjų mokslininkų, ėmusių stebėti elektros srovės įtaką į magnetinę adatėlę, buvo gamtininkas *H. Ch. Oersted* (1777—1851). Dėl to jis yra laikomas elektromagnetizmo pagrindų tiesėjas ir jo vardu (oerstedas) yra pavadintas magnetinio lauko įtampos vienetas. Jis visada buvo nuoširdus krikščionis, kas matyti iš jo knygos, pavadintos “Gamtos dvasia”. Kai Danijoje buvo švenčiama tūkstančio metų sukaktis nuo krikščionybės įvedimo, Oerstedas iškėlė krikščionybės įtaką mokslui

Vokiečių elektrotechnikos grindėjas *Verner von Siemens* (1816—1892) yra išradęs (1866) dinamo mašiną, sukūrė pirmą elektrinį traukinį (1879) ir tiek išvystė savo elektrotechnikos reikmenų firmą, kad ilgainiui joje dirbo arti ketvirtadalio milijono darbininkų ir tarnautojų. Visatos paslapčių tyrimas jį padarė giliai tikinčiu ir jis rašė:

— Kuo giliau mes įsigiliname į harmoningas, amžinas, nekintančių įstatymų tvarkomas ir mūsų supratimu pilnai neaprėpiamas gamtos jėgas ir jų veikimą, tuo labiau mes jaučiamės lenkiami į nuolankų kuklumą, tuo mažesnė mums atrodo mūsų žinijos apimtis, tuo gyvesnės darosi mūsų pastangos daugiau semtis iš to neišsemiamo žinijos ir patirties šaltinio ir tuo aukščiau kyla mūsų nusistebėjimas ta begaline tvarkančia Išmintimi, kuri persunkia visą tvariniją.

Elektros moksluose naują erą pradėjo škotų fizikas *J. C. Maxwell* (1831—1879). Jis yra elektromagnetinio lauko ir elektros šviesos teorijos kūrėjas, numatęs elektromagnetinių bangų buvimą. Jis visada buvo nuo-

širdžiai religingas. Tai liudija ir biografų užrašytas jo posakis:

— Visagalis Dieve, kuris sutvėrei žmogų panašų į save, duodamas jam nemirtingą sielą, kad galėtų Tavęs ieškoti ir viešpatauti tvariniams, išmokyk mus pažinti Tavo rankų darbus, kad galėtume žemiškus dalykus panaudoti savo gerovei ir kad sustiprintume savo protą Tavo tarnyboje, kad tuo būdu galėtume priimti Tavo laukiamą Žodį ir tikėtume Tą, kurį Tu siuntei, kad padėtų mums pažinti savo išganymą ir atneštų nuodėmių atleidimą. To mes Tave meldžiame mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus vardu.

Čia suminėti išradimai elektros srityje vedė prie kitų didžiųjų išradimų, pvz. telefono ir radijo. Telefono išradėjas *Aleksandras Graham Bell* (1847—1922) buvo krikščioniškų Įsitikinimų vyras. Radioaktyvumo tyrinėjimų srityje vienas pirmųjų buvo *Enrique Becquerel* (1852—1908). Jis aptiko uranijaus radioaktyvumą, ir už tai jam 1903 m., pusiau su Marie ir Pierre Curie, buvo duota Nobelio premija. Jis atliko eilę svarbių studijų elektrochemijos, magnetizmo, šviesos poliarizacijos ir šviesos absorbacijos srityse.

Kurį laiką jis buvo nutolęs nuo religijos, tačiau vėliau prisipažino, kad tyrinėjimai jį atvedę prie Dievo. Kas sekmadienį jis ėjo į bažnyčią melstis. Ir namie drauge su visa šeima kalbėdavo maldas.

Šioje srityje taipgi paminėtinas prancūzų fizikas *E. Branly* (1846—1940). Jo nuopelnai yra labai dideli radijo technikos srityje. Jis išrado radijo bangų detektorių, kas leido pirmą kartą praktikoje panaudoti radijo telegrafą. Savo išradimą jis pademonstravo Mokslo Akademijos susirinkime Paryžiuje 1890 metais. Jis buvo religingas ir dėstė Paryžiaus Katalikų institute.

Tačiau didžiausi nuopelnai radijo srityje priklauso italui *Guglielmo Marconi* (1874—1935). Jis jau 1896 m. Anglijoje išėmė patentą aparatui, kuriuo be vielų buvo galima siųsti ir priimti signalus dviejų mylių atstume. 1899 m. kovo 28 d. bevieliu įtaisu buvo perduoti žodžiai per La Manšo sąsiaurį. Marconi čia pagerbė Branly nuopelnus, nes jo parinktas tekstas buvo toks:

— Marconi siunčia bevieliu telegrafu per La Manšą pagarbius sveikinimus Branliui, nes šis didis išradimas, iš dalies yra įvykdytas dėka įdomių Branly darbų.

1902 m. pirmą kartą buvo per Atlantą perduota žinia bevieliu telegrafu. Tai buvo didingasis Marconi išradimas.

Marconi, kaip ir Branly, buvo katalikas. Jo priežiūroje buvo įrengta Vatikano radijo stotis. 1935 m. savo kalboje jis pasakė:

— Mokslas negali išaiškinti daugelio dalykų, ypač visų didžiausios paslapties — mūsų buvimo. Aš esu pasididžiavimu pareiškiu, kad esu tikintis ir katalikas. Aš tikiu maldos galybę. Tai aš tikiu ne tik kaip katalikas, bet ir kaip mokslininkas. Kiekvienas mokslininkas žino, kad mokslas turi savo ribas, kurios žmogaus pažinimui yra neperžiangiamos. Tik tikėjimas aukštesne Esybe, kurios mes turime klausyti, duoda drąsos gilintis į gyvenimo paslaptis.

Kai automobilio nelaimėje jis neteko vienos akies, gydytojo paklaustas, ar labai skauda, atsakė:

— Taip, labai skauda. Atrodo, kad aš ta akimi daugiau nebematysiu. Tačiau, jei taip nori Dievas, tebus Jo šventoji valia.

Kalbėdamas su prancūzų žurnalistais, didysis išradėjas pasakė:

— 1901 m. pradėjau statyti Cornwalio siunčiamąją

stotį, kuria norėjau Senąjį Pasaulį surišti su Naujuoju. Nuvykęs į New Yorką, pasistatydinau priimtuvą, tačiau, vos spėjus man baigti, kilęs ciklonas, sunaikino siųstuvą. Nuliūdau, bet pasitikėjau, Dievas man padės.

Mirties valandą Marconi laikė rankose rožančių ir mirė, kalbėdamas "Tėve mūsų".

Čia suminėtieji faktai dar kartą patvirtina filosofo Fr. Bacon pareikštą tiesą: "Truputis mokslo tolina žmogų nuo Dievo, bet gilesnis mokslas jį priartina prie tikėjimo".

ELEKTRONINIŲ SMEGENŲ SPECIALISTAS

Elektrinių ir fizinių matavimų ir tos šakos instrumentų specialistas *inž. Claude M. Hathaway,* sukonstruavęs elektronines smegenis JAV Aeronautikos Patariamajam komitetui, straipsnyje "Didysis Planuotojas" šitaip dėsto apie savo pasaulėžiūrą:

— Pirm negu aš pradėsiu aiškinti savo protinius tikėjimo Dievu pagrindus, noriu pasakyti, kad dabartinėje mano gyvenimo stadijoje manasis tikėjimas yra daugiausia pagrįstas patirtimi... Aš radau, kad Dievas, asmeniškas krikščionybės Dievas, yra vienintelė sąvoka, kuri tobulai tinka ypatingiems žmogaus sielos bruožams... Trumpai kalbėdamas apie protinius mano tikėjimo antgamtiniu Dievu pagrindus, visų pirma turiu suminėti nenuginčijamą faktą, kad planas reikalauja planuotojo. Šis pagrindinis protinis mano tikėjimo Dievu motyvas ypač buvo sustiprintas mano inžiniериškos patirties. Ilgus metus vystydamas komplikuotų mechanizmų ir elektroninių srovių planus, aš įgavau ypatingą vertinimą plano, kokioj tik srityį aš jį surandu. Turint tą patyrimą, yra neįmanoma manyti, kad neap-

rėpiamai nuostabus aplinkui mus esančio pasaulio planas galėtų būti kas nors kitas kaip rezultatas asmeniško ir be galo protingo Planuotojo.

Jis pasakoja, kaip gamino elektroninę skaičiavimo mašiną — elektronines smegenis, kaip, porą metų dirbant su tuo projektu, jam išryškėjo, jog būtų neprotinga manyti, kad toks įtaisas galėtų kitaip atsirasti, kaip veikiant protingam jo planuotojui, kūrėjui. Tačiau gi pasaulis yra daug sudėtingesnis, kaip elektroninės smegenys. Toliau mokslininkas rašo:

— Jeigu mano skaičiavimo mašina reikalinga planuotojo, tai kaip gi daug labiau jo reikalinga sudėtingoji fiziocheminė - biologinė mašina, kokia yra mano kūnas, kuris savo ruožtu yra tik labai mažytė begalinio pasaulio dalelytė... Aš negaliu kitaip, kaip tikėti Dievą. Antras dalykas, kurį noriu pareikšti, tai kad visatos planuotojas turi būti antgamtinis. Tikiu Dievą, kuris yra antgamtinis, nes mano filosofija prileidžia antgamtybės buvimą ir taipgi todėl tikiu, kad, kaip fizikas, aš pripažįstu reikalingumą antgamtinės Pirmosios Priežasties.

ATOMŲ MOKSLININKO IŠPAŽINIMAS

Atomų tyrinėtojai atskleidė eilę nuostabių naujų jėgų, kurios kalba apie Aukščiausios Būtybės esimą. Tai tvirtina Argonne Atominės laboratorijos fizikas *dr. John H. Martin.* Argonne Atominė laboratorija yra prie Chicagos miesto, viena pirmaujančių šios rūšies įstaigų pasaulyje, tvarkoma Chicagos universiteto mokslininkų. Dr. Martin dienraščio “Chicago Tribūne” korespondentui (1962.11.11) prisipažino, kad viena jėgų, kuri privertė jį tikėti Dievą, yra ta “jėgainė” atomo viduje,

toje nematomoje, bet nuostabiai veikiančioje struktūroje. Mokslininkai atome suranda mikroskopu nepagaunamų dalelyčių, kurios išsilaiko tik mažą nuotrupą milijoninės sekundės dalies, bet kurios yra pagrindinės atome. Yra kitos — joms priešingos, turinčios jėgos sunaikinti medžiagą.

Šiuo metu dar mažai žinių teturima apie tas dalelytes, bet jos perkelia į mikroskopu nebepagaunamą pasauli tą pačią didžią tvarką, kuri viešpatauja visoje visatoje. Mokslininkas dr. Martin skelbia, kad iki šiol atomo "širdyje" rasta (ar bent Įsitikinta esant) 30 Įvairių pagrindinių dalelyčių. Jos vadinamos Pi mesonai, Mu mesonai, Lambda dalelės, Sigma dalelės, antineutrinai. Visos šios dalelės dar turi sau priešingas daleles. Kai kurios jų turi neigiamą elektrą, kitos — teigiamą, trečios — visai neutralios.

Atrasta, kad jų sąveiką tvarko skirtingi įstatymai, negu mums žinomi traukos, magnetizmo ir elektrostatinės traukos. Čia susiduriama su naujomis sąvokomis, su reiškiniais, kurie apibūdinami kvantų mechanikos vardu. Sutinkami reiškiniai, kurie be galo stebina; pvz. kai kurie elektronai tuo pačiu metu galį pralėkti dviem plyšeliais; tai neįtikima, bet tikra.

Toliau tas mokslininkas sako, kad nors nematomasai pasaulis turi kitus įstatymus, bet jie rodo vienodumą ir atskleidžia tikrovę, kad buvo Didysis Įstatymų davėjas visoje visatoje.

— Ir mes priimame, kad Aukščiausias Įstatymų Davėjas veikia šioje atomų srityje, — skelbia mokslininkas dr. Martin.

Toliau tas mokslininkas sako:

— Atome, kaip ir visame likusiame pasaulyje, mes matome sistemą, kurios neaprėpia mūsų supratimas.

Tai begalinė sistema, kuri nuo mažiausių nematomų atominio branduolio dalelyčių nusitęsia į tokius, kurių nebepasiekia galingiausi astronominiai teleskopai. Tai sistema su savo Įstatymais, kurie buvo sukurti Didžiojo Įstatymų Davėjo, kurį aš vadinu Dievu. Ta visatos įstatymų sistema yra taip didžiai tvarkinga, jog galimybė, kad ji atsirado pripuolamai, savaime, yra lygi nuliui.

Dr. Martin 1962 m. pradžioje darbavosi planuojant ir statant naują 42 milijonų dolerių vertės atomų skaldytoją, gaminamą Atominės Energijos komisijai Argonne laboratorijoje. Tas įtaisas paruoštas duoti teigiamai įelektrintas vadinamas kosmines kulkas, turinčias 12.5 bilijonų elektros voltų įtampą. Jos bus leidžiamos ratu ir magnetinėmis jėgomis įsmaginamos net iki žaibo greičio.

Šis įtaisas pajėgus išskirti beveik visas žinomas 30 atominio branduolio dalelių, kad būtų galima jas ištirti.

Dr. Martin yra baigęs Indianos universitetą ir paskiau Washingtono universitete gavęs daktaro laipsnį fizikoje. Jis sakosi tikįs, kad tvėrimas dar tebevyksta ir kad sekantis šuolis evoliucijoje bus žmogaus dvasinis išsivystymas.

— Tai, —sako jis, — žmogų gali nešti į tą Genezės knygoje nusakytą tikslą, kad Dievas sutvėrė žmogų Savo paveikslan. Tikrai šiuo metu mes dar neatšviečiame Dievo paveikslo. Bet mes galime turėti vilties ir bandyti. Mes turime ryšį su Dievu įgimtuoju įstatymu ir meile. Mokslininkas turi turėti tikėjimą. Jis žino, kad gamtos Įstatymas yra taip pat pastovus.

Dr. Martin su žmona ir keturiais vaikais gyvena Lisle, Ill. Jis pabrėžia:

— Moksliniai tyrimai privertė mane priimti Dievo buvimą.

Jis taipgi pažymi, kad mokslininkai alksta Dievo, kaip ir kiti. Tas alkis ypač egzistuojąs dėl stokos ryšių tarp Bažnyčios ir mokslininkų. Jis sako, jog reikia imtis ryžtingų priemonių, kad tas plyšys išnyktų.

Dr. Martin pabrėžtinai skelbia, kad turi būti Aukščiausias Įstatymdavis, kuris sukūrė tą įstatymų sistemą, kurios mes labai mažą dalelytę tepažįstame. Ši įstatymų sistema yra vienodo pobūdžio visose žmogaus pažinimo srityse: fizikoje, biologijoje, moralėje, religijoje. Žmogaus supratimo augimas vyksta visose tose srityse.

— Dievo buvimas ypač ryškus, kai mes atkreipiame dėmesį į specifiškos svarbos asmens sritis, — rašo dr. Martin. — To pavyzdžiu gali būti mūsų meilės supratimo augimas. Biblinis Dievo meilės ir atlaidumo aprašymas, taikomas atskiriems asmenims, duoda gerą tų įstatymų pavyzdį. Atskirų asmenų egzaminas — kaip jie prisitaiko tiems įstatymams — tur būt nustatys, ar žmonija jau išsivysčiusi iki laipsnio, kada ji būtų verta išlikti, ar ne. Šitokie svarstymai reikalauja tikėjimo aktų tuo pačiu būdu, kaip ir fizikas turi tikėjimą, kad gamta tai ne apgaulė, — baigia pareiškimą dr. Martin.

ATOMŲ SPECIALISTAS - NOBELIO LAUREATAS

Iš atominės srities, prisimintinas amerikietis mokslininkas *dr. Arthur Compton* (g. 1892), St. Louis universiteto kancleris, buvęs fizikos profesorius Chicagos universitete, 1945 m. išrinktas Washingtono univ. kancleriu, pirmaująs fizikas, dalyvavęs sukuriant atominę bombą, už savo kosminių spindulių tyrinėjimus laimė-

jęs Nobelio premiją. Be kitų veikalų, jis yra parašęs "Man's Destiny in Eternity" (Žmogaus paskirtis amžinybėje). Savo straipsnyje "Kaip atominis mokslininkas žiūri į Dievą" jis ragina nesibaidyti atominės jėgos, o mokytis mylėti savo artimą, kaip tai prieš 2,000 metų mokė Taikos Kunigaikštis Kristus. Prof. Compton skelbia tiesą, kad žmonės yra Dievo vaikai. Tikėjimą į Dievą jis laiko esant svarbiausiu dalyku, kuris palaiko gyvais mūsų idealus. Jis paskelbė:

— Mokslas jungiasi su tikėjimu, skelbdamas žmogaus laisvę. Kaip mokslo, taip ir religijos astovai laiko, kad joks žmogus neturi būti pavergtas valstybės ar suvaržytas tirono.

Dr. Adolfas L. Snow yra vienas iš pirmaujančių atominės srities specialistų. Jo svarbūs tyrimai yra padėję išvystyti ir atominę bombą. Savo laiku jis buvo netikintis, bet dabar jis sako:

— Aš klydau, visiškai klydau. Tai supratau vėliau.

Jis įsitikino, kad Dievas yra, Jis yra asmuo ir Jis valdo pasaulį. Tas jo įsitikinimas yra taip gilus, kad per savaitę dirbęs laboratorijoje, jis sekmadieniais eina vaikų mokyti tikybos. Jis išpažįsta turįs Dievo buvimo įrodymų.

Dr. Snow yra fizikos chemikas, direktorius radiacijos skyriaus Sinclair tyrimų įstaigoje, Harvey. Čia jis persikėlė iš Chicagos universiteto, kur dėstė Metalų Studijų institute. II Pasaulinio karo metu jis dirbo Iowos valst. kolegijoje, Ames mieste, ir drauge su kitais mokslininkais surado sėkmingą būdą atskirti gryną uranijų, kas įgalino pagaminti dvi atomines bombas, numestas Japonijoje.

Dr. Snow sako, jog jo studijų pradžioje jam viskas

atrodė taip paprasta, išaiškinama be Dievo, kad jis ir atsisakė nuo Jo savo gyvenime.

— Bet dabar, — sako dr. Snow, — aš Dievą atradau atome, nuostabiuose įvairių elementų kristaluose ir kituose specialių tyrimų laukuose... Dievas man dabar didelė tikrovė, nors aš Jo ir nemoku nusakyti. Aš pagarbiai lenkiuosi prieš Jį, kai matau akivaizdumą Jo darbų ir nuostabią Jo įvestą tvarką (žiūr. "Chicago Sunday Tribune", 1962.II.7).

— Kada suvoki, — kalba jis toliau, — kad žvaigždės drauge su meteoritais, kurie mus pasiekia iš tolimųjų erdvių, yra visa padaryta pagrinde iš tos pačios medžiagos, tada privalai sustoti ir susimąstyti... Gamtos dėsniai visuotini. Jie apima viską, net ir atskirus atomus.

Tikrasis mokslininkas, anot dr. Snow, turi daugiau tikėjimo, kaip eilinis pilietis:

— Mąstantis žmogus, įsigilindamas į tą didelę daugybę mokslinių principų, turi save paklausti, iš kur visa tai kilo?... Kaip begalvotumei, vis turėjo būti to viso pradžia, o tai man reiškia Aukščiausią Būtybę. Mokslininkas mažai tegali kontroliuoti gamtą. Net ir didžiausias mokslininkas tegali tik atidengti to didžiojo gamtos žaidimo taisykles. Kai jis jas atidengia, gali padaryti chemikalą, transistorių, radijo telefoną. Bet jis negali pakeisti taisyklių...

— Aukščiausioji Būtybė, — vėl toliau skelbia dr. Snow, — žmogui davė protą susekti kas vyksta gamtoje. Protas yra Viešpaties dovana. Net jeigu mokslininkai ir įstengtų laboratorijos vamzdeliuose iš anglies ir kitų medžiagų sukurti gyvybę, tai nei kiek manęs nesumaišytų. Tai tik man dar kartą įrodytų, kad tas lai-

mėjimas buvo pasiektas pasinaudojant protu, ta Dievo dovana.

— Fizikos mokslas, — sako prof. Snow, — tai dar ne viskas gyvenime. Jis nieko nesako apie etiką, dorovę. Mano manymu, jeigu pasaulį valdytų vien fizikos mokslininkai, nebūtų gerai... Mokslininkas gali tikėti Dievą, kaip aš tikiu, remdamasis ryškiu aiškumu, kuris sustiprina ir mano tikėjimą. Nors vienu metu aš buvau tikras, kad Dievo nėra, tačiau argumentų patikrinimas mane įtikino, kad Jis yra tikrai ir kad aš klydau. Mokslas nesipriešina tikėjimui. Tik kai kurie tos grupės asmenys yra tam priešingi.

Dr. Snow pasisakė tikįs maldos prasmingumą (efektingumą). Dr. Snow yra gimęs Providence, R. I. Ten magna cum laudė baigė Brown universitetą, aukščiausiais pažymiais išeidamas chemiją. Fizinėje chemijoje doktoratą gavo Iowos valst, universitete. Jis yra JAV Chemikų draugijos narys. Yra parašęs eilę studijų.

IV. CHEMIJA

CHEMIKOS PIRMŪNAI IR RELIGIJA

Chemija, davusi paskutiniaisiais laikais eilę naujų medžiagų, padarė pramonėje savotišką revoliuciją. Tai ypatingai didelis įnašas žmonijos gerovei.

Mums yra įdomūs tie pirmieji gilieji protai, tiesę kelius moderniajai chemijai. Tiesa, šioje srityje kai kas paveldėta iš senovės alchemikų, norėjusių pigiu būdu pasigaminti aukso. Gal tik XVIII šimtmetyje atsirado stipresnių mokslinių pajėgų, įstačiusių moderniąją chemiją į tinkamas vėžes. Vienas jų buvo A. *L. Lavoisier* (1743—1794). 1900 metais Paryžiuje buvo ypatinga šventė — mokslininko Lavoisier paminklo atidengimas. Paryžius tuo lyg norėjo parodyti savo atgailavimą, kad tas didysis chemijos kūrėjas buvo nužudytas Paryžiaus revoliucijos siautėjime. Po Lavoisier mirties garsusis matematikas Lagrange apie jį pasakė: Užteko trumpo momento nukirsti jo galvą, bet neužteks šimtmečio, kad atsirastų kita tokia galva.

Tai buvo gilus mokslininkas ir metodiškas darbininkas. Kasdien tris ryto ir tris vakaro valandas jis skirdavo eksperimentiniams mokslams, kitas dienos valandas pašvęsdamas Mokslo akademijos administraciniam darbui bei įvairių komisijų pareigoms. Jis surado medžiagos pastovumo dėsnį, vienas pirmųjų pradėjo naudoti kiekybinį tyrimų būdą, taip pradėdamas

naują erą chemijoje. Jis surado teisingą kryptį aiškinti deguonio reikalingumą gyvių kvėpavimui. Drauge su mokslininku Laplace nustatė vandens sudėtį o taip pat ir daugelio kitų junginių sudėtį. Yra parašęs eilę veikalų iš chemijos srities.

Savo pasaulėžiūra jis buvo religingas. Iš jo šeimos buvo ir dvasiškių. Kartą, perskaitęs atsiųstą jam studiją, autoriui pareiškė:

— Kaip gražu, kad jūs ėmėtės ginti apreiškimą ir Šv. Rašto tikrumą.

Dėl savo civilinių pareigų ir dėl savo pasaulėžiūros patekęs prancūzų revoliucinio tribunolo nemalonėn, 1794 m. gegužės mėn. 8 d. buvo nugiljotinuotas. Istorijon pateko to kruvinojo tribunolo pirmininko Coffinhal žodžiai: “Respublikai nereikalingi išminčiai.”

Tarp prancūzų chemikų aptinkame taip pat *Louis Jacques Thénard* (1777—1857). Šis Sorbonos universiteto profesorius drauge su Gay-Lussac yra atradęs barijų, sudaręs alkalinius metalus grynai cheminiu būdu, suradęs specialią spalvą, kuri jo vardu pavadinta Thenard mėlyna. Buvo labai gausūs jo moksliniai pranešimai Prancūzų Mokslo Akademijoje.

Tačiau jis rado laiko atlikti ir savo religines kataliko pareigas. Drauge su gyventojų minia dalyvaudavo sekmadienio šv. mišiose su maldaknyge rankose. Didžiųjų švenčių metu (tada dažnas Eucharistijos priėmimas dar nebuvo praktikuojamas) artindavosi prie Dievo stalo.

Tarp garsiųjų prancūzų chemikų yra ir *Jean Baptiste Dūmas* (1800—1884), garsiojo Pasteuro mokytojas. Sorbonos universiteto studentai jį taip buvo pamėgę, kad įeinantį į klasę nekartą sutikdavo entuzistingais plojimais. Šis mokslininkas yra paskelbęs apie 800 studiji-

nių straipsnių. Jis nustatė daugelio elementų atominį svorį, surado metodą nustatyti garų sūdrumui, prisidėjo prie pagrindimo atominės teorijos, vadinamos substancijos dėsniu. Jis buvo nuoširdus katalikas gyvenime ir mirtyje.

Chemikas *Michel Eugene Clievreul* (1786—1889) buvo pasiekęs pasaulinį garsą ir buvo Prancūzų Mokslo Akademijos ir Britų Karališkosios Draugijos narys bei Harvardo universiteto garbės daktaras. Jis pirmasis įstengė išaiškinti gyvulinių riebalų sudėtį ir išskyrė daug riebalinių rūkščių. Jis pravedė eilę reikšmingų studijų augalinių dažų srityje ir sukūrė spalvų derinimo teoriją. Jo pravesti riebalų tyrimai atidarė pramonei naujas sritis. Tai retas mokslininkas, sulaukęs per šimtą metų amžiaus. Suvažiavusieji kultūringojo pasaulio atstovai jo pagerbti šimto metų sukakties proga pasakė proza ir eilėmis 24 kalbas. Gyvenime jis buvo katalikas, kataliku ir mirė, sulaukęs 103 metus amžiaus.

Vokiečių chemikas *Just von Liebig* (1803—1873) yra laikomas žemės ūkio chemijos tėvu ir moderniosios organinės chemijos pionierium. Jis atrado chloroformą, nustatė etilo alkoholio sudėtį, išrado kondensatorių, pradėjo vadinamą radikalų erą chemijoje. Jo atskleidimas, kad tiek organizmai, tiek mineralai susidaro iš tų pačių elementų, buvo lyg revoliucija ano meto mokslo pažiūrose. Jis pirmas surado galimumus neorganinės medžiagas sintetizuoti į organines, panaudojant gyvulių ir žmonių maistui. Pašvęsdamas 35 metus agronominei chemijai, jis analizavo dirvožemį, nustatė, kurias medžiagas augalas gali imti maistui iš dirvos ir iš oro, nustatė mokslinius dirvos tręšimo pagrindus. Buvo tikintis katalikas.

Žinomas jo posakis:

— Tikrai, tik tas pažįsta pasaulio Sutvėrėjo didybę ir begalinę išmintį, kuris stengiasi suprasti Jo mintis begalinėje Jo knygoje, kuo yra Gamta; ir viskas, ką kito žmonės apie Jį žino ir kalba, atrodo tik tušti plepalai.

Švedų chemikas *Jons Jacob Berzelius* (1779—1848) Stockholmo universiteto profesorius, pasižymėjo savo analiziniais tyrinėjimais. Savo tėvynei Švedijai užpelnė biologinės chemijos pradininko garbę. Jis nustatė beveik visų tada žinomų elementų atominius svorius, surado naujus elementus: torį, cerį ir seleną. Jam pavyko gauti gryną silicį, cirkoną ir tantalą. Jis sukūrė teoriją, pagal kurią ryšiai tarp molekulę sudarančių atomų yra elektrinio pobūdžio. Yra daug rašęs įvairiais mokslo klausimais, kur atsispindi jo krikščioniškoji pasaulėžiūra.

Prancūzų chemikas *Enrique Sainte Claire-Deville* (1818—1881) buvo vienas iš fizinės chemijos steigėjų, dirbo termochemijos (karščio įtaka į cheminį sąstatą) srityje, pravedė vertingų aliuminijaus tyrimų. Paryžiaus mokslų fakultete jis buvo Dūmas įpėdinis.

Visą gyvenimą jis išliko nuoširdus katalikas. Prieš mirtį pasišaukė kunigą ir, gavęs religinius patarnavimus, ramiai atsisveikino su šeima, kaip tai gali atlikti tik žmogus su ramia sąžine ir giliu tikėjimu.

Paryžiaus universiteto medicinos fakulteto dekanas *Karl A. Wurtz* (1817—1884) į savo aukštąją mokyklą įvedė biologinės chemijos kursą ir histologiją (organizmo audinių mikroskopines studijas). Jis buvo tikintis, ir jo paskaitose atsispindėjo jo religinis nusistatymas.

Prancūzų chemikas *M. G. Lemoine* taip pat buvo nuoširdžiai tikintis. Mirdamas save pavedė Dievo gailestingumui.

Sekdami šių ir daugybės kitų mokslininkų darbus bei pasaulėžiūrą, galime kartoti prancūzų filosofo Etienne Gilson žodžius:

— Mokslas yra viena aukščiausių Dievo garbinimo rūšių: jis padeda suprasti, ką Dievas yra padaręs.

MŪSŲ DIENŲ CHEMIKAI

Norint pažinti mūsų dienų chemikus ir jų pasaulėžiūrą, nemaža medžiagos galima rasti John Clover suredaguotame kolektyviniame leidinyje, vardu "The Evidence of God in an Expanding Universe" (Dievo akivaizdumas besiplečiančioje visatoje).

Čia randame chemiką ir matematiką *J. C. Cothran*. Jis kurį laiką dėstė Cornell universitete, buvo fizikos departamento vadovas Duluth Mokytojų kolegijoje, vėliau chemijos profesorius Minnesotos universitete. Jis savo straipsnyje taip rašo:

— Turint surinktus reikiamus duomenis, protingas svarstymas to, kas dabar žinoma apie visatą, atskleidžia, kad ji privalo turėti bent tris didesnius dalykus: medžiagą, protą ir dvasią (sielą).

Toliau jis dėsto, kad medžiaga, ją sudarantieji protonai, elektronai, neutronai, elektra ir pati energija klauso gamtos įstatymų, o ne atsitiknitumo padiktavimų.

— Medžiagiškoji visata, — jis rašo, — neabejotinai yra sistema ir tvarka, ne chaosas; tai yra Įstatymai, o ne atsitiktinumas ar pripuolamumas.

Toliau jis klausia:

— Ar gali informuotas ir mąstąs protas tikėti, kad bejausmė ir proto neturinti medžiaga pripuolamai davė pradžią sau ir tai sistemai? Chemija atskleidžia, kad

medžiaga palaipsniui nyksta; kai kurios medžiagos atmainos nyksta labai lėtai, kitos — greitai. Taigi, medžiagos buvimas nėra amžinas. Aišku, medžiaga turėjo turėti pradžią. Chemija ir kiti mokslai duoda aiškių faktų, kad toji medžiagos pradžia buvo ne laipsniška, bet priešingai — staigi. Ir taip medžiaginis pasaulis negalėjo sutverti nei savęs, nei jį valdančių įstatymų. Sutvėrimas turėjo būti įvykdytas kokio nors nemedžiaginio veiksnio. Nuostabūs dalykai, lydėjusieji tą tvėrimo vyksmą, rodo, kad tas veiksnys turėjo aukščiausią išmintį. Kad ta Jo mintis būtų pastumta veikti medžiagos srityje, ta protingoji būtis turėjo turėti valią, o valią parodyti gali tik asmuo. Taigi, prieiname logišką ir neišvengiamą išvadą, kad ne tik buvo sutvėrimas, bet kad tai buvo atlikta pagal planą ir valią asmens, apdovanoto aukščiausiu protu (visažinojimu) ir galia įvykdyti viską pagal planą (visagalybe). Tokiu būdu mes nesvyruodami priimame aukščiausios dvasinės būtybės — Dievo, visatos Sutvėrėjo ir Valdovo buvimo faktą.

Minėtoje Monsma knygoje tyrimų chemikas T. D. *Tarkš,* buvęs chemijos departamento vadovas Stanford tyrimų institute, vėliau perėjęs dirbti pramonėn, rašo:

— Aš matau tvarką ir tikslą aplink mane esančiame neorganiniame pasaulyje. Negaliu tikėti, kad tvarka ir tikslingumas būtų galėję atsirasti pripuolamai, laimingu atomų draugėn sukritimu. Tas planingumas reikalauja protingos būtybės, kurią aš vadinu Dievu.

Pavyzdžiu jis nurodo nuostabią vandens savybę, kad, virtęs ledu, jis pasidaro lengvesnis už vandenį ir tuo būdu vandenys neiššaldomi iki pat dugno. Tai aišku, jog visa tai buvo suplanuota Tvėrėjo. Jis pasisako tikįs Aukščiausiąjį Planuotoją:

— Aš matau Dievo rodomą susirūpinimą savo tvariniais ir meilę jiems.

Organinės chemijos specialistas *O. L. Braner* San Jose kolegijos Kalifornijoje fizikos ir chemijos profesorius primena, kad žemės masė sudaro 6.600 bilijonų kartų po bilijoną tonų, o mūsų saulės masė dar 330.000 kartų didesnė už žemės. Mūsų galaktikos sistemoje yra bent bilijonas saulių, kurių masės vidurkis yra žymiai didesnis negu mūsų saulės. Žymiausieji astronomai tvirtina, kad visatoje yra bent tūkstantis tokių pat galaktinių sistemų kaip mūsų. Kiek jose iš viso yra masės tonų? Kaip tie nesuskaitomi milžiniško didumo dangaus kūnai prasidėjo? Į tai šis mokslininkas atsako:

— Mokslas gali nustatyti, kad sutvėrimo veiksmas yra kažkada laike įvykęs, o tai reiškia Dieviško Proto ir Dieviškos Jėgos buvimą. Mokslas taip pat gali nustatyti, kad niekas kitas, tik Dieviškoji Išmintis tegalėjo būti tų nuostabių visatos įstatymų autorius. Bet tik Šv. Raštas gali nustatyti, kad vienintelis ir aukščiausias Dievybės apsireiškimas buvo Jo Sūnuje Jėzuje Kristuje. Ateizmas reiškia nesutarimus ir karą. Kaip mokslininkas, aš to nenoriu. Ateizmą laikau nelogiška ir klaidinga teorija. Praktišku požiūriu aš jį laikau pražūtingu.

Fresno kolegijos Kalifornijoje chemijos profesorius *J. L. Abernethy* straipsnyje apie Dievą—asmenį, kaip Jis atrodo mokslininko akimis, pažymi, kad Dievas ir blogis materialistinėse sąvokose visiškai neturi prasmės. Jis gi pats krikščionybę laiko tikra religija, paties Dievo siųsta. Kristus savo dievybę parodė ne tik savo gyvenimu, bet ir aklųjų gydymu, minių maitinimu, iš mirties prisikėlimu ir įžengimu į dangų.

Geochemikas (žemės cheminės sudėties specialistas)

Donald Robert Carr Kolumbijos universitete pradėjo savo aukštą karjerą šioje šakoje. Vėliau dėstė Shelton kolegijoje, buvo patarėjas Stanfordo Tyrimų institute, o nuo 1955 m. perėjo darbuotis Į pramonę. Savo straipsnyje jis pasakojasi:

— Geochemijos studijos prisidėjo prie mano supratimo, kad visatą padarė Dievas. Šios studijos davė naujus tos aiškios tiesos Įrodymus. Natūralu, kad aš gamtoje matau Dievo ranką. Visatoje, kuri nebūtų turėjusi pradžios, kuri amžinai būtų egzistavusi, nebūtų pasilikę jokių radioaktyvinių elementų. Išvada, kad visata turėjo pradžią, sutinka su paprasčiausiu Š. Rašto pareiškimu, kad pradžioje Dievas sutvėrė dangų ir žemę. Ir ši tiesa yra stipriai paremiama termodinamikos, astronomijos ir geologijos davinių.

Toliau jis pasakoja, kaip jo paties sritis, geochemija, jam atskleidžia žemės istoriją, apimančią bilijonus metų. Tas didingumas neišvengiamai veda prie Dievo majestoto įvertinimo. Anot jo, net nekrikščionis pagaliau bus pripildytas pagarbaus pasisibaisėjimo ir nusistebėjimo, o galų gale pripažins, kad "dangus skelbia Dievo garbę ir firmamentas rodo Jo rankų darbą”. Paveiktas paskutiniųjų metų atradimų Dievo gamtoje, jis savo pareiškimą užbaigia religiniu himnu:

— O Viešpatie, mano Dieve, kai aš didingoje pagarboje stebiu visus pasaulius, kuriuos padarė Tavo rankos, ir matau žvaigždes bei girdžiu dundantį griaustinį, kai visoje visatoje įžvelgiu Tavo rodomą galią, tada mano siela, Išganytojau Dieve, gieda Tau: kaipgi Tu esi didis, kaipgi Tu esi didis!

Andersono kolegijos chemijos profesorius *J. A. Buehler* knygoje “The Evidence of God” pranašingai skelbia, kad ateis diena, kada žmonija mokės iš energijos

gaminti medžiagą. Jis rašo, kad, mokslininkų nuomone, visata yra sudaryta iš tų pačių elementų. Ne tik kitose planetose, bet ir tolimose žvaigždėse atpažįstami tie patys elementai. Mokslininkai mano, kad tie patys gamtos dėsniai, kurie valdo žemę, taip pat siekia ir tolimąsias erdves.

— Kur tik žiūrime, — jis rašo, — mes matome planą, tvarką ir harmoniją. Mano mintyje nėra abejonės, kad visatą suplanavo ir sukūrė Aukščiausias Protas, kuris dabar veda visatos likimą. Mes turime Dievą matyti ir garbinti visatos įstatyme ir tvarkoje. Žmogus gali išaiškinti nežinomus dalykus, susekdamas gamtos įstatymus; pats žmogus niekados negalės sukurti gamtos įstatymų. Dievas yra jų davėjas. Kiekvienas gamtos dėsnis, kurį žmogus atranda, veda žmogų į artimesnį Dievo supratimą. Dievas panaudoja šį būdą mums save apreikšti. Tas metodas yra svarbus, bet ne vienintelis — dar yra specialus Jo apreiškimas Šv. Rašte.

Michigano universiteto cheminės inžinerijos profesorius *Olin Carrol Karkalits* minėtoje knygoje parašė straipsnį, pavadintą “Natūralizmas turi nusilenkti teizmui”. Čia jis pabrėžia, kad yra daugybė duomenų, rodančių, jog pasaulis turėjo pradžią. Žvaigždės ir ištisos galaktinės sistemos lekia tolyn neišpasakytu greičiu. Pagaliau antrasis termodinamikos dėsnis (karščio energija) yra stiprus įrodymas, kad kosmosas prasidėjo tam tikru laiku. Fizikos mokslai įrodė, kad ateis laikas, kada visatoje visi kūnai turės tą pačią temperatūrą. Dabartiniai temperatūrų skirtumai nebūtų išaiškinami, priimant, kad pasaulis neturėjo pradžios, kad medžiaga yra amžina. Toliau jis pažymi, kad natūralizmas turi sunkumų ir žmogaus vidaus pasauliui išaiškinti. Fiziški—chemiški vyksmai gali iš dalies išaiškinti, kaip

mūsų smegenys ir kiti organai dirba, bet neišaiškina, kodėl taip yra, net neišaiškina, kaip mes susikuriame paties Dievo sąvoką. Smegenų negalima sutapatinti su mintimi. Kaip tad būtų galima išaiškinti atmintį, sąvokų sudarymą, protavimą?

Po šių pastabų mokslininkas pabrėžia:

— Teistinė pasaulėžiūra atsako į tuos klausimus pačiu protingiausiu būdu. Visatos, tvarkos, plano ir simetrijos užnugary yra Aukščiausioji Mintis. Ta Būtybė sukūrė medžiagą ir energiją bei žvaigždžių kūnus ir davė pradinį pajudėjimą besiplečiančiam pasauliui. Ta Būtybė sukūrė žmogų savo proto panašuman — su asmenybės dvasia ir valia. Ji įkvėpė žmogui Dievo sąvoką. Ji sukūrė žmoguje dorovės supratimą, susiderinantį su Jos pačios įstatymais. Grožis, tiesa, ryžtas, ištikimumas, gerumas, meilė ir kitos dorybės išplaukia iš tų pačių savybių Dievuje. Žmogaus mintis išplaukia iš Dievo minties ir yra kažkas daugiau negu medžiaginės smegenys, kurios tėra minties įrankis.

Savo straipsnį šis mokslininkas baigia, pabrėždamas pagrindines teizmo tiesas: 1. Dievas sutvėrė žmogų ir visą realybę. 2. Dievo tikslas — kad žmogus bendrautų su Juo, Jį garbintų tobulu pasivedimu ir tarnavimu. 3. Dievas nori, kad tas bendravimas, pasivedimas ir tarnavimas tęstųsi amžinai — taip pat ir po mirties.

Tyrimų chemikas *Elmer W. Maurer*, besidarbuojąs JAV agrikultūros departamente, savo straipsnyje, vardu “Laboratorijos pamokos”, rašo:

— Kaip chemikas, aš tikiu Dievą—asmenį. Tikiu, kad yra Dieviškoji Išmintis, kuri sutvėrė pasaulį ir viską, kas jame yra. Man ta Dieviškoji Išmintis ir Dievas—

asmuo yra tas pats. Man būtų nesuprantami visatos įstatymai ir tvarka, kaip gryno pripuolamumo padariniai. Įstatymas, tvarka ir protas eina ranka rankon. Taip pat aš tikiu, kad Dievas nuolat kontroliuoja pasaulį.

Savo tikėjimą jis paaiškina šiuo pavyzdžiu:

— Jeigu vaikščiočiau mišku ir staiga surasčiau aikštę su jaukia trobele, apsupta gėlėmis ir dailiai susodintais krūmeliais, padaryčiau išvadą, kad kas nors pastatė tą trobelę ir pasodino gėles bei krūmus. Būtų juokinga tvirtinti, kad visa tai atsirado savaime. Taip pat yra ir su cheminiais elementais bei visais gamtos įstatymais. Paprasta logika reikalauja, kad kas nors juos turėjo padaryti ir sukurti. Man tas planuotojas ir padarytojas yra Dievas.

Straipsnio pabaigoje jis dar pažymi: Aš nieko neradau nei gamtamokslyje, nei chemijoje, kas priešintųsi Šv. Raštui. O Šv. Rašte nieko nerandu, kas priešintųsi mokslui.

Geochemikas *Wayne U. Ault,* aukštuosius mokslus išėjęs Kolumbijos universitete ir vėliau dirbęs to paties universiteto įstaigose, o paskui perėjęs į JAV vidaus depatamento geologinių tyrinėjimų tarnybą, parašė straipsnį, pavadintą “Sutarimas tarp mokslo ir tikėjimo”. Jame jis rašo:

— Kaip tikėjimas yra reikalinga ir normali žmogaus gyvenimo dalis, taip ir Dievo sąvoka yra esminė žmogaus būtybės pilnumui ir jo filosofijai. Supratimas Dievo, kaip visų daiktų planuotojo ir sutvėrėjo, duoda nuoseklų ir pilną visatos kilimo bei tikslo vaizdą ir išaiškina mums žinomus įvykusius faktus. Mechanistinis supratimas įvykių raidą priskiria pripuolamumui, kuris jiems darosi Dievo pakaitalas. Net ir nekrikš-

čionio, bet tikinčiojo požiūriu Dievo sąvoka yra daug priimtinesnė negu atsitiktinumas. O nuostabi pasaulio tvarka tikrai rodo esant tvarkos Dievą, o ne kažkokį pripuolamumą ar atsitiktinumą. Tikėjimą praktikuojančiam mokslininkui studijos gali tik ugdyti tikėjimą visatos Sutvėrėju.

Tyrimų chemikas *E. C. Kornfeld*, aukštąsias studijas išėjęs Harvardo universitete, organinės chemijos specialistas, kuriam Lilly tyrimų laboratorijos patikėjo organinės chemijos vadovo vietą, parašė minėtoje knygoje straipsnį, pavadintą “Dievas — alfa ir omega”.

Straipsnį pradeda tokia įžanga:

— Profesorius Edwin Conklin, Princetono universiteto biologas, dažnai sakydavo, kad galimybė, jog gyvybė atsiradusi pripuolamai, yra lygi galimybei, kad nesutrumpintas žodynas atsiradęs dėka sprogimo spaustuvėje. Po šiuo pareiškimu aš nesvyruodamas pasirašau. Esu tvirtai įsitikinęs, kad yra Dievas ir kad jis suplanavo, sutvėrė ir palaiko visatą.

Toliau jis tęsia:

— Kaip krikščionis, aš tikiu Dievą, kuris apreiškė ir perteikė Senojo bei Naujojo Testamento puslapius.

Jis pabrėžia, kad organinės chemijos mokslas sustiprino jo nuolatinį tikėjimą Dievu:

— Kuo daugiau studijuoji molekulių struktūrą ir tarpusavį poveikį, tuo labiau įsitikini planuotojo ir viso to sumanytojo buvimu. Laboratorijoje besidarbuodamas su mažomis dalelytėmis, aš dažnai buvau pagautas begalinės Dievo išminties jausmo. Betęsiant savo darbus, tikėjimas Dievu progresyviai stiprėja. Juk paprasčiausias žmogaus padarytas mechanizmas reikalauja planuotojo ir gamintojo. Man yra visai nesuprantama, kaip dešimtimis tūkstančių kartų sudėtin-

gesnis ir pilnesnis mechanizmas galėtų būti laikomas pats savaime susidariusiu ir išsivyčiusiu. Straipsnio pabaigoje jis dar kartą pakartoja savo įsitikinimą, kad Dievas yra visatos pradžia ir pabaiga — alfa ir omega.

V. ASTRONOMIJA IR ASTRONAUTIKA

PIRMIEJI ASTRONOMIJOS ATSTOVAI

Tarpkontinentinės raketos, dirbtiniai žemės satelitai — tai nuostabūs mūsų dienose atsiradę mokslininkų išradimai. Stebėdamiesi žiūrime į tokių laimėjimų pasiekusius mokslo žmones ir norėtume apie juos daugiau patirti.

Šiems ir kitiems didiesiems atradimams kelias buvo ruošiamas palaipsniui, galima sakyti, ištisais šimtmečiais. Permeskime bent trumpu žvilgsniu ryškiau sušvitėjusias mokslo žvaigždes paskutiniaisiais amžiais. Jeigu kalbame apie dirbtinius žemės satelitus, tai visų pirma turime prisiminti didįjį *Mikalojų Koperniką* (1473—1543), vieną pirmųjų didžių astronomų, kuris savo knyga apie dangaus kūnų judėjimą ("De revolutionibus orbium coelestium") daug pirmiau už Galilėjų dėstė, kad žemė sukasi aplink saulę, o ne saulė aplink žemę, kaip tada beveik visų buvo manoma. Kopernikas buvo katalikų kunigas ir savo minėtą knygą dedikavo popiežiui Pauliui III.

Savo antkapyje Kopernikas liepė įrašyti:

— Viešpatie, prašau ne malonės, tokios, kokią gavo Povilas, ne tokio atleidimo, koks buvo suteiktas Petrui, bet tokio pasigailėjimo, koks buvo suteiktas nusidėjėliui ant kryžiaus.

Kitas astronomijos genijus buvo danų astronomas

Tyclio Brahe (1546—1601), kuris dar būdamas 16 m. amžiaus berniukas, pirkdavo knygas apie astronomiją ir praleisdavo ištisas naktis, bestebėdamas dangų. Būdamas 22 m. amžiaus, savo sugalvotu įtaisu atliko svarbius žvaigždžių stebėjimus ir sustatė per 1,000 žvaigždžių katalogą. Danijos karalius net pasikvietė jį į savo rūmus, paskui jį apgyvendino saloje, kur jis ramiai galėjo atsidėti dangaus kūnų stebėjimams. Jis buvo religingas žmogus.

Vienas žymiųjų astronomijos kūrėjų buvo *Johannes Kepleris* (1571—1630). Apie jo gabumus liudija faktas, kad turėdamas 23 m. amžiaus, jau buvo pakviestas astronomijos profesorium į Gratzo universitetą. Ypač daug nusipelnė įnešdamas naujumų teleskopų konstrukcijose. Kietai dirbdamas, įstengė paruošti net 33 astronomijos studijas. Jo nuopelnai astronomijai yra įamžinti jo vardu pavadinant jo nustatytus dėsnius, pvz., kad planetos keliauja aplink saulę elipsinėmis orbitomis. Gilindamasis į nuostabią visatos santvarką, jis buvo nuoširdus tikėjime, apie ką galime spręsti iš jo pareiškimų. Pabaigoje savo veikalo “Mysterium cosmographicum” (Pasaulio paslaptis), kuriame jis savo genialia intuicija nujautė planetų orbitų sąryšį, rašė:

— Bet dabar, malonus skaitytojau, neužmirški visų tų dalykų tikslo, būtent — pažinimo ir garbinimo visur esančio Sutvėrėjo, nes nebūtų naudos iš daiktų vaizdo pereiti į vidaus prasmę, iš pasaulio kelio stebėjimo į gilesnį pasaulio Sutvėrėjo planų pažinimą, jeigu pilnu širdies atsidavimu nepakiltum į Sutvėrėjo pažinimą, meilę ir garbinimą.

Vienu metu jis rašė:

— Pirm negu kelsiuos nuo stalo, prie kurio vykdžiau savo tyrimus, pakelsiu akis ir rankas į dangų ir visos

šviesos Tvėrėjui pasiųsiu nuolankią maldą. Dvasioje jau matau dieną, kai žmogus iš gamtos taip pat gerai pažins Dievą, kaip ir iš Šv. Rašto, ir tais dviem apreiškimais džiaugsis.

Viename laiške jis rašė:

— Stebiuosi išmintimi katalikų Bažnyčios, kuri, smerkdama prietaringą astrologiją, laisvai leidžia išmintingiesiems diskutuoti apie Koperniko sistemą.

Mokslininkas *Isaak Newton* (1642—1727) buvo fizikas, mechanikas, astronomas ir matematikas Moksle įamžino savo vardą gravitacijos dėsnio atradimu. Jo susektasai binomas amžiais nešios jo vardą. Jo genialumą matematikoje, geometrijoje, astronomijoje atspindi jo originali studija: “Matematikos principai gamtos filosofijoje”.

Tai drauge buvo giliai religingas žmogus, dažnas Šv. Rašto skaitytojas. Be kitko jis rašė:

— Stebint tą gražiausią saulės ir planetų jungtį, negalima matyti čia kitos priežasties, kaip tik viešpatavimą inteligentiškos ir galingos Būtybės. Ir jeigu žvaigždės yra panašių sistemų centrai, visos jos yra sudarytos panašios Išminties ir yra valdomos tos vienintelės Būtybės, kuri viską tvarko ne kaip pasaulio siela, bet kaip visatos Valdovas, ir dėlto jos vardas — Viešpats Dievas Visagalis. Dievas yra aukščiausia, amžina, begalinė, absoliučiai tobula Būtybė.

Skaitydamas ar ištardamas Dievo vardą, Newtonas nusiimdavo kepurę.

Kartą Newtonas stebėjo meistriškai pagamintą žvaigždėto dangaus modelį. Tuo metu prie jo priėjo žinomas Dievo buvimo neigėjas. Kai šis paklausė, kas tokį globą galėjo padaryti, Newtonas, norėdamas duo-

ti jam progą susimąstyti pasaulėžiūros klausimais, pašiepiančiai atsakė:

— Niekas!

Kartą kažkas Newtoną paklausė, kaip į dulkes subyrėjęs kūnas galės vėl būti surinktas i vieną vietą prisikėlimo metu. Newtonas tylėdamas paėmė geležies piuvenų saują, sumaišė su smėliu ir, paėmęs magnetą, įkišė į mišinį. Geležies dulkės apkibo magnetą. Tada Newtonas prabilo:

— Tasai, kuris suteikė šitokią galią magnetui, argi dar labiau neturės galios, kai reikės, mūsų nemirtingai sielai vėl suteikti kūnišką rūbą?

Didis prancūzų astronomas D. *J. Arago* (1783—1853) Prancūzijos kolegijoje Paryžiuje laikė paskaitą apie visatos įstatymus. Paskaitą baigė žodžiais:

— Ateinančią savaitę Paryžiuje bus matomas vienas dangaus reiškinys. Mėnulis prisiartins prie saulės ir užstos tos karališkos žvaigždės spindulius žemei. Tą dieną, tą valandą, tą minutę ir tą sekundę tie trys milžiniški dangaus kūnai parodys paklusnumą ne mūsų pranašavimui, O Dievo įstatymui. Tik žmonės nenori paklusti.

Vokiečių matematikas ir astronomas *Kari Friedrich Gauss* (1777—1855) buvo Goettingeno universiteto profesorius ir observatorijos direktorius. Sudarė naują orbitų apskaičiavimo būdą, griežtai pagrindė dangaus kūnų judesio teoriją, išplėtė žemės magnetingumo teoriją ir įvykdė eilę kitų atradimų astronomijoj, matematikoj, mechanikoj, fizikoj, geodezijoj, netgi sukonstruavo elektromagnetinį telegrafą.

Tai buvo nuoširdžiai tikįs žmogus ir viename laiške Olbersui sakėsi — padaręs pažangą vienos problemos sprendime, ir tai “vien tik Dievo malonės dėka”. Savo

susirašinėjime su Bolzajumi daug lietė religines mintis ir svarstė apie busimąjį gyvenimą.

Mokslo pasaulį ypatingai sudomino astronomas *Le Verrier* (miręs 1877 m.). Jis prirašė net 10.000 puslapių, apskaičiuodamas, kas išmuša iš normalaus kelio Herschelio atrastą Urano planetą. Tyrimai parodė, kad Urano kelią veikė kitos dvi tada žinomos planetos: Jupiteris ir Saturnas. Tačiau jų veikimas dar nebuvo pakankamas išaiškinti taip žymiam nukrypimui. Le Verrier savo apskaičiavimais nurodė, kokioje vietoje ir kokios sudėties turėtų būti dar viena planeta, kuri pasuka į šalį Urano orbitą. Pagal jo apskaičiavimus Berlyno astronomas M. Galle 1846 m. atrado tada dar nežinomą planetą, kurią pavadino Neptūnu. Tai buvo nuostabus Le Verrier genialumo patvirtinimas.

Bet šis mokslininkas tuo nepasitenkino. Jis dar tyrinėjo Marsą ir Venerą. Karališkosios Astronomų sąjungos Londone jis buvo apdovanotas aukso medaliu. Jis buvo nepaprastai gerbiamas ir Paryžiaus Mokslo Akademijoje.

Le Verrier buvo nuoširdus katalikas. Prie jo darbo stalo buvo kryžius, miegamajame — taipgi.

Minėtasis astronomas *William Herschel* (1738—1822) taip pat nusipelnė, patobulindamas astronomiškus instrumentus žvaigždėms stebėti ir atrasdamas apie 2.000 rūkų tolimose erdvėse. Jis taip pat buvo giliai tikintis žmogus. Yra žinomas jo posakis:

— Iš gamtos mokslo išplaukia tokie Dievo įrodymai, kad abejonės darosi absurdiškos, o ateizmas — juokingas. Kuo labiau gilinamasi į mokslą, tuo gausesni ir nenugalimesni yra Išmintingos Būtybės — Sutvėrėjo įrodymai. Geologai, matematikai, astronomai, gamti-

ninkai — visi padėjo savo akmenį mokslo bažnyčiai, statomai Dievo garbei.

Kai 1873 m. italų vyriausybė konfiskavo Romos katalikų koegiją ir iš Romos ištrėmė jėzuitus, vis dėlto paliko tėvą *Angelą Secchi* (1818—1878), nes jis buvo nepamainomas astronomas, būtinas prie Romos observatorijos. Jis yra parašęs apie 800 astronominių studijų, pradėjęs fizines saulės studijas, davęs pradžią astrofizikos mokslui. Iš spektro jisai pradėjo spręsti apie saulės ir žvaigždžių sudėtį. Paryžiaus parodoje 1867 m. jis buvo ypatingai pagerbtas už išrastą meteorografą, t. y. prietaisą automatiškai užrašyti temperatūrą, drėgmę ir oro slėgimą. Jis buvo gerbiamas ir popiežiaus Leono XIII.

Tarp kitų žymių dvasiškių astronomų paminėtinas *Giuseppe Piazzi* (1746—1828), atradęs pirmą asteroidą Ceres, nustatęs vietą daugiau kaip 7.000 žvaigždžių. Milano observatorijos direktorius *Barnabas Oriani* taip pat buvo kunigas. Napoleonas jam buvo pavedęs pertvarkyti Bolonijos universitetą. Romos observatorijos direktorius *Fr. de Vioo* buvo taip pat kunigas. Jis atrado kometą, kuri buvo pavadinta jo vardu.

Prie astronomijos garsenybių reikia priskaityti ir *Fr. Tisserand* (1845—1896), kuris 28 metų amžiaus jau vadovavo Tulūzos observatorijai, parašė knygą apie dangaus kūnų judėjimą, įsteigė astronomijos biuletenį ir vėliau buvo Paryžiaus observatorijos direktorium. Po jo mirties jo žmona rašė:

— Mano vyras buvo tikintis, ką jis patvirtino savo veiksmais ir žodžiais. Jis buvo laimingas, matydamas ir mane pildant religines pareigas.

Amerikoje gyvenantiems galėtų būti labiau pažįstamas astronomas *Johan Georg Hagen* (1847—1930),

Georgetowno universiteto observatorijos direktorius, sudaręs svarbų kintančių žvaigždžių atlasą, parašęs aukštosios matematikos studijų knygą, už nuopelnus mokslui pakviestas Mokslo Akademijos nariu Washingtone. Pijus X jį pakvietė į Vatikaną vadovauti observatorijai. Kai šis mokslininkas šventė 80 metų amžiaus sukaktą, jį pagerbė daugelis pasaulio universitetų, o ir pats popiežius Pijus XI jam įteikė aukso medalį, asmeniškai jį aplankęs. Jau nuo 16 m. amžiaus jis buvo jėzuitų ordino narys. Visa tai liudija, kad mokslas ir religija yra labai gražiai suderinami.

DABARTIES ASTRONOMŲ BALSAS

Astronomas prof. *Peter W. Stonnerr* kolektyviame veikale "The Evidence of God in an Expanding Universe" yra parašęs straipsnį "Genezė moderniosios astronomijos šviesoje". Šis astronomas yra baigęs Kalifornijos universitetą daktaro laipsniu. Kai kurį laiką dėstė tame pat Kalifornijos universitete, vėliau buvo pakviestas vadovauti matematikos ir astronomijos skyriui Pasa Miesto kolegijoje ir vadovauti gamtamokslio skyriui Westmonto kolegijoje. Ypač jis yra astronominių ir astrofizinių teorijų istorijos specialistas. Savo minėtame straipsnyje jis pasakoja, kad dabar astronomai laisvai kalba apie sutvėrimo dieną, buvusią prieš šešetą bilijonų metų. Šv. Rašto Genezės pasakojimas apie pasaulio sutvėrimą tikrai sutinka su moderniojo mokslo duomenimis, — tvirtina jis. Toliau jis sako:

— Jeigu Mozė arba koks nors kitas žmogus tame ankstybame laikotarpyje būtų bandęs pats iš savęs parašyti visatos pradžios istoriją, ji tikrai būtų pilna klaidų. Bet dabar yra duodamas autentiškas atžymė-

jimas, ir nėra tame Genezės skyriuje nei vieno dalyko, kuris nesutiktų su mokslo daviniais, kokius mes dabar tinime.

Kitas astronomas ir matematikas *prof. Merlin Grant Smith,* daktaro laipsnį gavęs Illinois universitete, kurį laiką dėstė Northwestern universitete, vėliau — matematikos ir astronomijos profesorius Greenvillės kolegijoje, po to — Spring Arbor ir Roberts Wesleyan kolegijų prezidentas, minėtoje kolektyvinėje knygoje savo straipsnyje "Moksliškas liudijimas ir keletas pastabų" rašo:

— Reikšminga, kad tiek daug didžiųjų mokslininkų naujaisiais laikais tiesiai ar netiesiai pripažįsta Dievo buvimą. Tik prisiminkime kai kuriuos iš jų.

James Jeans yra pasakęs: "Mūsų visata atrodo daugiau didelė mintis, negu didi mašina."

Kaip mąstymo išdavą, ne kaip mokslinį faktą, aš skelbčiau, jog visata yra tvarinys kokios didžios visuotinės minties, tvarkančios ir mūsų mintis... Mokslininkų mintys, atrodo, krypsta šia linkme. Immanuelis Kantas rašė: "Du dalykai pripildo mane nuolat augančiu nusistebėjimu ir pagarbia baime, kuo ilgiau ir rimčiau aš mąstau apie juos: žvaigždėtas dangus užmanęs ir dorovinis įstatymas manyje". Georges Romanes, mokslingas biologas, pastebėjo, kad gyvulių pasaulyje kiekviena rūšis skirtingai reaguoja savo aplinkai dėka turimos specialios savo prigimties. Stebėdamas elgesio būdą, koksai charakteringas vyrui ir moteriai, save laikantiems krikščionimis, jis priėjo išvados, kad jie turi skirtingą gyvenimo būdą. Prieidamas išvados, kad tik Dievas vienas galėjo padaryti tokį stebuklą žmonių gyvenime, jisai pats tapo uoliu krikščioniu.

Pabaigai — didžiojo Amerikos filosofo ir psichologo William James žodžiai: “Mes turime ryšio su Dievu ir tuo ryšiu yra įvykdoma mūsų didžioji paskirtis”.

Šitaip dėsto astronomas prof. M. G. Smith, pabrėždamas, kad jis gamtoje įžvelgia pirminę priežastį, kurią vadina Dievu. Prisiminęs gamtos įstatymus, jis tvirtina: “Šie įstatymai reikalauja tikėjimo įstatymų Davėju, kurį aš vadinu Dievu”.

Savo pastabas jis baigia žodžiais:

— Aš tikiu, kad Dievas yra ir kad jisai yra Atlygintojas tiems, kurie Jo karštai ieško (Žyd. 11,6). Pirmieji įkvėptojo Šv. Rašto žodžiai yra: “Pradžioje buvo Dievas”. Aš juos padaryčiau įžanginiais žodžiais — pagrindine tema — mano paties asmeniškosios gyvenimo filosofijos.

TOLIMŲJŲ ERDVIŲ NUGALĖTOJAS

Erdvių nugalėjimo, astronautikos istorijoje pasiliks įamžintas vardas raketų išradėjo *Werner Braun* (g. 1912), nuo 1952 m. dirbančio Amerikoje. Tai ypatingų talentų žmogus, Tolimųjų Erdvių Skridimo Centro Huntsvillėje, Ala., direktorius. Jis 1963.11.10 dienraščio “Chicago’s American” priede “American Weekly” išspausdino savo straipsnį “Mano tikėjimas”. Šiame įdomiame pareiškime jis sako:

— Dvi stipriausios galybės, dabar nubrėžiančios mūsų civilizacijos jėgas, yra mokslas ir religija. Mokslo keliu žmogus veržiasi daugiau pažinti sutvėrimo paslaptis, religijos keliu — ieško pažinti Sutvėrėją. Nei viena iš tų šakų neveikia nepriklausomai. Man sunku būtų suprasti mokslininką, kuris nepripažintų Aukščiausio Proto už šios visatos esimo, kaip sunku būtų

suprasti teologą, kuris paneigtų mokslo pažangą. Žinija (mokslas) ir religija toli nuo to, kad būtų nepriklausomos ar priešingos jėgos; ne, jos yra seserys. Ir mokslas, ir religija siekia gražesnio pasaulio. Kai mokslas siekia sukontroliuoti gamtos jėgas už mūsų, tai religija kontroliuoja gamtos jėgas mumyse.

Kai mes daugiau ir daugiau patiriame apie gamtą, mes daromės giliai paveikti ir nusižeminę, matydami tvarkingumą ir neklystantį tobulumą. Mūsų besiplečiantis visatos Įstatymų žinojimas įgalino mus iš jų natūralios aplinkos žmones pasiųsti į ypatingą naują aplinką tolimosiose erdvėse ir juos saugiai sugrąžinti į žemę...

Vienas rusų kosmonautas, po savo skridimo aplink žemę, tiesiai pareiškė: “Visą dieną atidžiai dairiausi savo skridimo metu, bet nieko ten nepamačiau — nei angelų, nei Dievo“.

Šitoks lėkštas galvojimas yra vaikiškas.

Žmogaus skridimas į erdves yra nuostabus atsiekimas. Bet tai teatvėrė mums tik mažas dureles žvelgti į erdvių baugų didingumą. Mūsų žvilgsnis pro tą plyšelį į didžias visatos paslaptis tik sustiprina mūsų tikėjimą Sutvėrėjo tikru buvimu. Ribotas žmogus negali suvokti Dievo visur esimo, visažinojimo, visagalybės ir begalybės. Bet kokios pastangos pavaizduoti Dievą, susiaurinti Jį iki mūsų nuovokos, apibūdinti jį mūsų kalba — tik mažina Jo didybę.

Aš randu geriausiu dalyku — priimti Dievą tikėjimo keliu kaip išmintingą valią, tobulą savo gerume, patirties pasaulyje kaskart pilniau atsiskleidžiantį šimtmečių bėgyje, kai didėja žmogaus imlumas suprasti.

Savo dvasinę paguodą aš randu sąvokoje, kad Dievas yra tėvas. Savo dorovinio elgesio gaires randu

sąvokoje, kad žmonės yra broliai. Dabar mokslininkai tiki, kad niekada gamtoje nėra sunaikinama medžiaga. Net ir mažiausioji dalelė negali išnykti be pėdsakų. Gamta nežino išnykimo, o tik pasikeitimą. Argi Dievas galėtų reikšti mažiau dėmesio savo kūrybos viršūnei — žmogaus sielai?

Kiekvienas žmogus gauna gyvenimo dovaną. Tikėjimas, kad po, palyginti, trumpo švystelėjimo per 70 metų fizinio gyvenimo žemėje, žmogaus dvasinis buvimas be galo tęsiasi amžinybėje, kiekvieno momento veiksmą daro lyg investavimą su toli siekiančiais dividendais. Žinojimas, kad žmogus gali pasirinkti tarp gero ir blogo, turi jį traukti artyn prie Sutvėrėjo. Toliau, turi žmoguje aušti, augti suvokimas, kad jo išlikimas čia ir amžinybėje daugiau priklauso nuo tampraus ryšio su dvasiniais, kaip su moksliniais dalykais.

Mūsų sprendimai, neginčijamai, paveiks ateities įvykius. Aplink mus esančioji gamta dar vis turi daugiau neišspręstų paslapčių. Tačiau mokslas jau yra apvaldęs pakankamai jėgų žmoniją nunešti arba į aukso amžių, arba mus sunaikinti, jeigu blogis triumfuos.

Religijos vadovaujanti etinė mintis yra ryšiai, kurie gali išlaikyti mūsų civilizaciją. Be tų religijos vadovaujamų etinių ryšių žmogus niekada negali pasiekti to brangaus tikslo — pastovios taikos su savimi, Dievu ir savo artimu.

Šitaip rašo mokslininkas W. Braun. Reikšminga, kad jis aukštai vertina maldą ir minėtame ta tema kolektyviniame veikale sako:

— Iš savo patyrimo žinau, kad malda atneša tikrą palengvėjimą rūpesčiuose. Aš manau, kad šių dienų žmonija maldos galios yra labiau reikalinga negu bet kada. Meldimasis yra susitelkimas, susikoncentravi-

mas. Argi mes, iš tikrųjų, privalome atsiklausti psichologo, kad pasakytų, kaip yra svarbu užmiršti praeities ir dabarties susirūpinimus ir nukreipti savo idėjas kitur? Aš nuoširdžiai tikiu, kad mes privalome skirti daugiau laiko savęs analizavimui, tuo darydami pirmąjį žingsnį Į moralinį pakilimą ir į didesnį pasaulio etiškumą. Malda sužadina viltį. O kas galėtų kelti abejonių, kad viltis yra didžiausias veiksnys, teikiąs mums ryžto, jėgos ir energijos atlikti sunkiausius uždavinius? Tačiau yra daug svarbesnių laimėjimų negu mūsų asmeniškieji, ir jie gaunami maldos dėka, — rašo mokslininkas Braun.

VI. EILĖS ĮŽYMYBIŲ PASISAKYMAI

Kai moderniajam žmogui susidarė pavojus žemėje susilaukti atominio pragaro, daugelio dėmesys ėmė kaskart labiau krypti į moralinio gėrio šaltinį — Dievą.

Chicagoje veikia vadinamasis Sekmadienio Vakaro klubas, kurio nariai rudens ir žiemos sekmadieniais renkasi į Orchestra Hall patalpas išklausyti pakviestų pirmaujančių mintytojų žodžio gyvenimo prasmės klausimais. Vėliau tų pasisakymų ištraukos spausdinamos laikraštyje.

Northtem Illinois universiteto viceprezidentas *F. R. Geigle,* Chicagos Orchestra Hali salėje pažymėjo, kad jo gyvenimo filosofijoje yra vienas esminis reikalavimas, kuris yra išreikštas šv. Povilo laiške Žydams, jog tikėjimas yra užtikrinamas dalykų, kurių mes tikimės, atnešąs įsitikinimą tais dalykais, kurie nematomi. Toliau F. R. Geigle pabrėžė:

— Žmogus privalo turėti savo dalį neliečiamų minties ir dvasios vertybių; jeigu jis nori daugiau negu tik egzistuoti, jis privalo turėti gyvą tikėjimą. Toks gyvas, vitalus tikėjimas kiekvienam iš mūsų duoda jėgos laikytis tvirtai. Kai man pačiam reikia prisiminti gilesnes gyvenimo aspiracijas ir vertybes, aš paskaitau šv. Povilo laiško Pilypiečiams *4* skyriaus 8 eilutę: “Pagaliau, broliai, kas tik yra tiesa, kas tik gerbtina, kas teisinga, kas šventa, kas meilinga, kas turi gerą vardą, jei kas dorybė, jei kas yra girtina drausmė, apie tai mąstykime”.

Žinojimas, jautimas ir tikėjimas — taip sklandžiai išreikšti šiais žodžiais: "Parodyk man žmogų su nepalaužiamu tikėjimu, žmogų, kuris veikia, kuris yra tolerantiškas, ir aš jums parodysiu žmogų, kuris nieko neišsigąsta".

Šis Northern Illinois universiteto viceprezidento pareiškimas buvo išspausdintas "Chicago Daily News" dienrašty 1962.XI.12.

"Chicago Daily News" 1962.XII.10 išspausdino Auroros, Ill., kolegijos prezidento *James E. Crimi* pareiškimą. Jis visų pirma pakartojo Sokrato žodžius, kad neapgalvotas gyvenimas yra nevertas gyventi. Paprastai, būdas kaip žmogus gyvena, išduoda ką jis tiki. Žmogaus biografija geriausiai padeda įžvelgti į jo gyvenimo filosofiją. Pažymėjęs, kad jisai pats dirba kolegijoje, kuri brangina krikščionybės principus, J. Crimi suminėjo, kad tas faktas atskleidžia jo gyvenimo filosofijos kryptį, ir jis toliau tvirtino:

— Yra tiesos rūšis, kurios negalima pagauti mikroskopais, formulėmis ar filosofiniais mokslais, bet kurią Dievas mums apreiškia savo Sūnaus gimimu, gyvenimu, mokslu, mirtimi ir prisikėlimu. Ši dvasinė tiesa nėra nesuderinama su tiesomis, kurias randame bibliotekose ir laboratorijose.

Žmogaus susijungimą su Dievu ypač laiko svarbiu taip netikrais dabarties laikais Virginijos Valstybinės kolegijos prezidentas *dr. R. P. Daniel.* Jis taip sako:

— Jokiu kitu istorijos laikotarpiu malda neturėjo didesnės reikšmės, kaip dabar, kada žmogus susiduria su krize, kuri gali jį ištikti, apie ką mūsų protėviai nė nepagalvojo. Kiekvienas naujas išradimas, atrodo, yra lyg priemonė sunaikinti žmoniją.

Grįždamas prie savo paties gyvenimo uždavinių,

tasai kolegijos prezidentas pasakoja, kokią didelę atsakomybę jis jaučia, kai reikia daryti sprendimus, nuo kurių dažnai gali priklausyti tūkstančių žmonių gyvenimas. Toliau jis tęsia:

— Esu patyręs, kad melsdamasis jaučiuosi pilnas jėgos ir aiškesnio visų dalykų supratimo. Visa tai pralenkia bet kokius mano asmeniškus sugebėjimus. Yra nuostabu ir džiugu maldos keliu padaryti neįmanomus dalykus įmanomais, atrodantį pralaimėjimą paversti pergale ir atgal traukiančias jėgas panaudoti veržimuisi į priekį.

Bob Jonės universiteto (Greenville, S. C. J.) prezidentas *dr. Bob Jonės, Jr.* knygoje "I believe in prayer" primena Evangelijos žodžius, rašydamas:

— "Belskite ir bus atidaryta". Tai pažadėjimas. Tačiau kai kurie žmonės nenori belstis ir laukia, kada pačios durys atsivers plačiai. Kiti gi bando patys duris atplėšti ar išlaužti. Bet Dievas jas atidarys, kai bus viskas paruošta. Tobula malda padeda prisiderinti prie Dievo valios.

Buvęs Floridos universiteto (Gainsville, Fla.) prezidentas *dr. John J. Tigert* tame pat kolektyviniame veikale rašo:

— Žmogus turi sielą ir privalo pasikliauti Dievu, ir tai jis išpildo melsdamasis... Mano jaunystėje buvo šeimų įprasta visiems kartu kasdien melsti. Aš manau, kad tai buvo priežastimi aukštesnio socialinio gyvenimo lygio. Šeimos maldos nutraukimas, iš dalies, turėjo tiesioginės įtakos į nužeminimą gyvenimo būdo paskutiniais metais. Tai net galėjo prisidėti prie nusikaltimų ir nedorumų padaugėjimo tarp jaunimo.

Šv. Olafo kolegijos (Northfield, Minn.) prezidentas *dr. Clemens M. Granskou* skelbia:

— Mes, kurių gyvenimas su Kristumi slepiasi Dievuje, kas rytą randame naujus argumentus vilčiai, naują prasmę kasdieniam veikimui ir naujus tikslus savo egzistencijai.

Jamestown kolegijos (North Dakota) prezidentas *dr. Edwin H. Rian*, religinį gyvenimą laikydamas neatskiriamu žmogaus palydovu, apie maldą išsireiškia:

— Pati svarbiausia maldos reikšmė man yra, kad ji atskleidžia mano gyvenimo vertę: ar jis yra kilnus, toks, kokio Dievas nori, ar jis menkas ir egoistiškas.

Dr. John Clover Monsma savo knygoje "Science and Religion" informuoja, kad Atominės Energijos centre Oak Ridge, Tennessee, vienai parapijai priklauso 50 narių, turinčių mokslo daktaro laipsnį, o kaimyninė parapija turi 75 narius su daktaro laipsniu. Iš jų tenka girdėti balsų:

— Mes žinome apie tą beribę jėgą, su kuria mums tenka susidurti, ir apie galimybę ją panaudoti žmonijos sunaikinimui ar gerovei.

Čia prisiminsime eilę liudijimų iš Monsma veikalo.

Galima vadinti mūsų laikams būdingu faktu, kad *dr. William G. Pollard*, Atominių Studijų instituto direktorius, kitados buvęs agnostikas, dabar tiek susidomėjo religija, kad prieš keletą metų tapo kunigu ir dabar vadovauja misijai, veikiančiai prie Šv. Stepono bažnyčios Oak Ridge. Jis yra tarp pirmaujančių mokslininkų ir yra kviečiamas su paskaitomis į tarptautinius mokslininkų suvažiavimus. Kalbėdamas apie visatos kilmę, jis iškelia religinę mintį. Jo padėjėjas Atominių Studijų institute *dr. Ralph T. Overman* yra taip pat bažnyčios tarnyboje.

Tie faktai verčia pakartoti mokslininko lordo Kelvin žodžius:

— Jeigu tik pakankamai stipriai galvosi, būsi mokslo priverstas tikėti į Dievą.

Prof. dr. Alfred Horrigan pabrėžia mintį:

— Tirdami erdvę, kuo mūsų šimtmetis yra užsiėmęs, ir siekdami taikos svajonių žemėje, mes desperatiškai esame reikalingi vizijos visos tos tikrovės — galutinių tikslų ir artimųjų priemonių, o to galima pasiekti tik harmoningai derinant visokią tiesą: dievišką ir žmogišką.

Prof. dr. Bernardine Bonansea iš pasaulio buvimo išveda Amžinosios Priežasties buvimą. Medžiaga nėra pakankama priežastimi pasaulio buvimui išaiškinti. Kaip dešimt tūkstančių idiotų, sudėtų į krūvą, nesudarys nė vieno protingo žmogaus, taip aprėpiant kad ir kažin kiek medžiagos, neturinčios iš savęs egzistencijos pagrindo, nebus galima išaiškinti pasaulio atsiradimo priežasties.

Atominio mokslo atstovas, tapęs filosofu ir teologu, *dr. Eric Charles Rust* skelbia:

— Grasinantis vandenilio bombos šešėlis primena, kad vien mokslinių laimėjimų neužtenka. Žmogui reikia Dievo...

Jis tik apgailestauja, kad mokslas — tas nuostabus įrankis žmogaus rankose — yra naudojamas žmogaus, o ne Dievo garbei. Anot jo:

— Modernusis mokslas su visais jo laimėjimais yra būtinybė pasauliui, bet taip pat yra būtinybė ir religija. Mokslas be Dievo gali būti mūsų nelaimė, bent jau tikrai — ne išganymas.

Jis pažymi, kad modernieji laikai yra reikalingi "aukštos christologijos” arba, šv. Augustino žodžiais betariant, įsitikinimo, kad “atrasti Kristų, tai atrasti vi-

sų dalykų prasmę”. Ir tas mokslininkas savo pareiškimo pabaigoje pabrėžia:

— Mokslas mums atneša gamtos mechanizmų supratimą, bet tikėjimas atskleidžia už to mechanizmo Dvasią, be kurios gamta prarastų prasmę. Mūsų uždavinys yra — vėl atrasti tą tikėjimą ar žūti. Be Kristaus mūsų mokslo žinios atsigręš prieš mus, mūsų sunaikinimui. Mokslas parūpina priemones, bet ne tikslus, ir jeigu mes tų tikrųjų tikslų nesurasime, priemonės gali būti atsuktos prieš mus ir mus sunaikins. Tikrieji tikslai glūdi Dievo nubrėžtuose keliuose, kaip juos apreiškė Kristus. Pavesti save Jam — tai tikrai egzistuoti, tai suvokti, kaip naudoti mūsų mokslo žiniją, tai gamtą kontroliuoti Dievo garbei.

UŽBAIGOS VIETOJE

1. Ar vyksta karas tarp mokslo ir religijos?

— Istorijos apie karą tarp mokslo ir religijos nėra tai bešališka informacija, o paprasta propaganda, piktnaudojanti istorinius faktus, — rašo dr. *Andrew K. Rule.* Jis yra vienas iš gilaus išsimokslinimo, vadovaujančių krikščionybės apologetų, kilęs iš Australijos, studijas ėjęs Naujoje Zelandijoje, D. Britanijoje, Vokietijoje, profesoriavęs įvairiose JAV aukštosiose mokyklose. Jo ir kitų vadovaujančių įvairių tikybų dvasininkų pasisakymai išspausdinti 1962 m. išėjusioje knygoje "Science and Religion", kurią redagavo dr. J. C. Monsma.

Prof. Rule net Galilėjo atvejį prisiminęs, tvirtina, kad toje byloje "nei inkvizicija, nei pats Galilėjas nelieka nei visai balti, nei visai juodi". Prof. Rule pabrėžia, kad Galilėjo atvejį apibendrinti, išvedant taisyklę, kaip teologai laikosi mokslininkų atžvilgiu ir ginčyti, jog tai tipinga teologų kryptis, yra "neatsakingas ir nepateisinamas darbas".

Prof. Rule daug tipingesniu laiko Einšteino 1930 m. padarytą pareiškimą, kad "Pasaulinės religijos patyrimas yra kilniausia, įkvepianti jėga, remianti mokslinius tyrimus". Ir pats prof. Rule pastebi, kad "didieji mokslininkai ir labiausiai reprezentatyvūs teologai paprastai yra parodę karščiausią įvertinimą ir susidomėjimą vieni kitų darbais".

Jis primena, kaip 1931 m. E. H. Cotton suredagavo knygą “Ar mokslas surado Dievą?”, kurioje fizikai, astronomai, geologas, biologas ir filosofas palankiai pasisako religijos atžvilgiu. Jis primena fizikės L. L. Miller atvejį, kuri pradėjusi su fizika, susekė, kad svarbiausios problemos yra filosofinės, ir po to jai išryškėjo, jog svarbieji atsakymai yra teologijoj.

Presbiterionų dvasininkas dr. William Childs Robinson, studijas gilinęs JAV ir Šveicarijos universitetuose minėtoje knygoje savo straipsnyje primena mokslininko *dr. Lecomte du Nouy* žodžius:

— Ne mes, o įsitikinęs materialistas parodo didelį (nors ir negatyvų) tikėjimą, kai jis užsispyręs nuolat tiki, be jokių įrodymų, jog gyvybės pradžia... žmogaus smegenyse moralinių idėjų gimimas bus tik gamtamokslio išaiškinti.

Filosofijos profesorius *dr. John F. Peifer* savo rašte minėtoje knygoje primena mokslininko *Pierre Teilhard de Chardin* 1959 m. išleistą knygą “Žmogaus fenomenas”. Prof. Chardin tai pasaulinio garso antropologas ir kartu jėzuitas teologas. Minėtai jo knygai įžangą parašė *Sir Julian Huxley*, kuris vienu metu yra manęs, jog mokslas jau tur būt apsieisiąs be Dievo. Įžangoje Huxley apie prof. Chardin kalbėjo:

— Jungdamas plačią mokslo žiniją ir gilius religinius jausmus bei uolų vertybių supratimą, autorius palenkė teologus žvelgti į savo idėjas naujoje evoliucijos šviesoje, ir mokslininkus — įžvelgti savo žinijos dvasinius atspalvius.

Tas pats prof. Peifer cituoja ir didžio tolimųjų erdvių tyrinėtojo, raketų kūrėjo *Werner von Braun* žodžius:

— Dievas įkvėpė į mūsų širdis smalsumą domėtis pasauliu aplink mus; Jis įgalino mus pasiekti mokslo

žiniją ir davė teologinius sugebėjimus patenkinti tą mūsų smalsumą.

Izraelitų teologas, filosofijos daktaras *Félix Aber* savo straipsnyje minėtame kolektyviniame veikale džiaugiasi, kad yra harmoningas santykis tarp tyrėjų laboratorijose ir tarp mąstytojų seminarijose ir sakyklose. Toks bendras darbas jau matomas daugelyje ligoninių tarp gydytojų, psichiatrų ir kapelionų. Ir jis daro išvadą:

— Šiandieną, kada astraline radiacija iš žvaigždžių, esančių tūkstančius šviesmečių nuo mūsų, gali būti užregistruota astronomijos laboratorijose, ir kai jautriausi instrumentai gali mums atskleisti visą mikrokosmą mažiausioje ląstelėje, mokslas mums paruošė kelią ne mažesniam, o didesniam tikėjimui. Mes esame perimti baimingos pagarbos, matydami tuos kasdienius stebuklus apie mus...

Dr. Aber cituoja didžio mokslininko Alberto Einšteino pareiškimą tuo klausimu jo knygoje "Iš mano paskutiniųjų metų":

— Nors religijos ir mokslo sritys aiškiai yra atžymėtos viena nuo kitos, tačiau tarp jų yra stiprus tarpusavio santykis ir priklausomumas... Negaliu suprasti tikro mokslininko be gilaus tikėjimo. Tai galima išreikšti palyginimu: mokslas be religijos yra luošas, religija be mokslo — akla.

Dr. Aber taip pat primena filosofą *Hermanu Cohen,* kuris knygoje "Proto religija" rašė:

— Tiesa yra ryšys tarp mokslo ir religijos.

Presbiterionų teologas *dr. Richard W. Gray,* minėtoje knygoje "Science and Religion" atkreipia dėmesį, kad žmogaus supratimo pilnuma aptinkama Šv. Rašte. Jis pabrėžia, kad įvairios psichologijos mokyklos žmo-

gaus elgesį bandė išaiškinti, išryškindamos tik kurį vieną polinkį: Freudas — seksą, Adleris — užtikrintą saugumą, Jung — aiškų tikslą ir religiją, Homey, Sullivan ir Fromm — tarpusavius ryšius (meilę), Frankl — gyvenimo prasmę, Rogers — savęs integravimą, Mowrer — sąžinės ramumą. Kiekvienoje toje asmenybės teorijoje yra tiesos elementų, jos išryškina tik vieną aspektą žmogaus, kokį mes matome Šv. Rašto šviesoje.

Pagaliau įdomus liudijimas *clr. John Clarence Petrie,* kuris, tapęs episkopalų ministeriu, vėliau per 30 metų buvo vadovaujančiu asmeniu laisvamanių sąjūdyje, o dabar vėl grįžęs į krikščionybę, veda atkaklią kovą prieš komunizmo užmačias. Dabar jis tvirtina, kad nieko nėra moksle, kas griautų tikėjimą. Jis pabrėžia:

— Protas ir mokslas mums sako, kad Dievas yra. Religija tai patvirtina ir skleidžia dieviško apreiškimo šviesą į struktūrą, kurią protas ir mokslas parodo tvirtose, bet šešėlių dengiamose linijose... Dievo buvimas yra neišvengiama žmogaus mąstymo išvada. Ar mes tai žinodami eisime toliau, Jis paliko apsispręsti mums patiems.

Peržvelgę tuos kolektyvinio veikalo įvairių teologinių krypčių atstovų pareiškimus bei jų pakartojamas mokslininkų citatas, mes randame religiją ir mokslą esant dviemis draugingomis jėgomis ir galime kartoti New Yorko Mokslo Akademijos prezidento *A. Cressy Morrison* žodžius:

— Mes dar esame tik mokslo aušroje, ir kiekvienas šviesos didėjimas daug ryškiau atskleidžia protingo Sutvėrėjo darbą. Mes padarėme nuostabius atradimus. Turėdami moksliško nuolankumo dvasią ir turėdami

tikėjimą, paremtą mokslu, mes artėjame prie kaskart didesnio Dievo pajautimo.

O tiems, kurie neįstengia įžvelgti tos damos tarp tikėjimo ir mokslo, galime pakartoti Pijaus XI žodžius:

— Tie, kurie kalba apie nesutarimą tarp mokslo ir religijos, yra arba įsitikinę, kad mokslas yra pasakęs tai, ko jis tikrumoje nėra taręs, arba kad religija yra skelbusi tai, ko ji niekada nėra mokiusi.

2. Du būtinieji pradai mūsų kultūros gyvenime

Tarp naujų leidinių, daugelio dėmesį atkreipia 1962 m. pasirodęs *prof. dr. Harold K. Schilling* veikalas "Science and Religion". Knygos autorius yra Pennsylvanijos Valst. universiteto fizikos profesorius ir to universiteto Graduate mokyklos dekanas, doktoratą gavęs Iowos universitete, akustikos ir ultrasoninių reiškinių specialistas.

Su paskaitomis yra važinėjęs po daugelį universitetų ir susidariusią medžiagą paskelbęs šiame leidiny. Jo rankraštį skaitė net penki kiti profesoriai — teologijos, bažnyčių istorijos, filosofijos ir kt. mokslų specialistai.

Šioje knygoje autorius sumaniai ir išradingai, pasinaudodamas jam gerai prieinamų mokslo šakų pavyzdžiais, praveda paralelę tarp mokslo ir religijos, atrasdamas daug bendrų bruožų. Jis aiškiai priešingas materializmui.

Pats prof. Schilling, gilaus patyrimo paveiktas, apie mokslą ir religiją rašo:

— Abudu tie dalykai, aišku yra daugeliu atžvilgių skirtingi, bet ne tiek, kad jie būtų vienas antram priešingi ar vienas antrą išskirtų. Tikrumoje jie turi daug bendrumo, ypač tuose atžvilgiuose, kuriuose jie laiko-

mi labiausiai nesuderinami, būtent, savo dvasioje, minties slinktyje, savo pagrindiniame nusistatyme link tiesos ir proto, link tyrimų laisvės, o taip pat link dvasinių nematerialinių gyvenimo būtinybių. Aš įrodinėsiu, kad nors yra tarp jų skirtumai, bet tie skirtumai toli nuo to, kad mokslą ir religiją darytų priešingais, vienas antrą atmetančiais; priešingai — tie skirtumai juos daro vienas antrą papildančiais, viens antram padedančiais ir naudingais. Kiekvienas yra savotiškas ir kiekvienas praturtina kitą. Nei vienas netrukdo kitam. Mes esame reikalingi abiejų — kaip mokslo, taip ir religijos — savo kultūros ir asmeniniame gyvenime. Mūsų pasaulėžiūra ir gyvenimo filosofija būtų nepilna ir neišbalansuota be įnašo, kurį duoda abi tos šakos.

Toliau prof. Schilling apie religiją atsiliepia:

— Religija, kaip ir mokslas, yra organizuotas sprendimo vienetas, patyrimo sritis, žinojimo kelias, mąstymo būdas, pažiūrų ir orientavimosi taškas ir gyvenimo kelias. Be abejonės, religija turi įtakos pasaulyje. Ji taip pat kovojo su prietarais ir ignorancija, su autoritarizmu ir pn. Ji taip pat yra socialinis veiksnys ir aktyvi, vitališka, dinamiška mūsų kultūros sudėtinė dalis.

Jis pabrėžia, kad religija ir mokslas vienas antrą papildo. Jei imtum grynąjį mokslą, jam, rašo prof. Schilling, galima sakyti, pasitarnavo ir nacių baisieji tyrimai — prie kokio sušaldymo laipsnio žmogus jau miršta, kaip stiprų elektros ir cheminį smūgį žmogus dar gali pakelti ir t.t. Tik religijos skelbiamas žmogaus gyvenimo neliečiamas šventumas, atsakomybė prieš Dievą uždraudžia šiuos nehumaniškus veiksmus.

Prof. Schilling pažymi, kad mokslas ir religija tai nėra dvi visai skirtingos sritys lyg protas ir tikėjimas,

bet ir vienoje, ir kitoje šakoje yra ir protinių pagrindų, ir tikėjimo elementų. Autorius net pabrėžia:

— Mano stebėjimas bedirbančių teologų, gausus teologinių veikalų skaitymas mane įtikino, kad dabarties teologija žymiai kuo nesiskiria nuo mokslo, parodydama savo atvirą mintį ir nekliudomą įsipareigojimą ieškoti tiesos ir įžvelgti prasmę.

Autorius moko ir mokslininkus nuolankumo, primindamas eilę tiesų, kurias mokslininkai anksčiau atstovavo, o dabar atmetė. Štai jų keletas:

— Saulės sistema geocentrinė.

— Žvaigždės turi įtakos į žmonių gyvenimą ir žmonių likimą.

— Žemė yra plokščia; ji yra tik kelių tūkstančių metų senumo.

— Atomai yra nedalomi... Ir kt.

Primena, kad net ištisi mokslai yra tapę atmesti, kaip pvz. astrologija ir alchemija.

Pripažįstant, kad šis dr. Schilling veikalas yra daug kuo įdomus, tenka sutikti, kad jis turi ir daug mums nepriimtinų vietų. Autorius yra išaugęs protestantų šeimoje. Jo brolis yra protestantų dvasininkas. Todėl jo pažiūros į Mariją, į Kristaus prigimtį, į stebuklus, į Šv. Rašto aiškinimą, į patį Dievo buvimo supratimą yra daug kuo nepriimtinos. Pačią religiją jis daugiau suveda į jausmą, nors pabrėžia, jog “visiškai klaidinga mintis, kad religija tai tik privatus dalykas”.

Prof. Schilling pažymi, kad religija nėra kažkas uždaro savyje, o ji nori persunkti savo laiko gyvenimą, ir dėl to jai tenka paliesti ir ekonomiką, ir politiką, kaip to nėra su gamtamoksliu. Dėl to religiniame gyvenime susidaro įtampa: “Būti pasaulyje ir nebūti iš pasaulio; daryti įtakos į jį ir nebūti jo suteptai”.

Prof. Schilling religijos, krikščionybės įtaką laiko palaiminga, kartodamas mokslininko Whitehead žodžius, kad krikščionybė yra tarp veiksnių, sudariusių palankų klimatą mokslo augimui vakaruose savo įpročiu laikytis aiškios, tikslios minties, į europiečių protus prigydytos ilgu scholastinės logikos ir scholastinės teologijos dominavimu.

Religija kartais turi sunkumų iš to, kad tam tikro meto gamtamokslio pažiūras inkorporuoja į savo sistemą, o gamtamokslio doktrina po dešimtmečių ar šimtmečių pasikeičia, gi religinėje sistemoje netaip lengva ir patogu tuos pasikeitimus įvesti. Teologija tuo būdu iš dalies priklauso nuo savo laiko kultūros, kad ši duoda atitinkamus kalbinius ir sąvokų simbolius išreikšti ir pačios religijos turinį.

Prof. Schilling perspėja: jei vakarų pasaulis prarastų tikėjimą, "blogio jėgos, vedančios į chaosą, liktų be pasipriešinimo".

Pagaliau prof. Schilling primena, kad kaip mūsų kultūroje, taip ir individualiame gyvenime yra įtampa tarp mūsų ištikimumo Dievui ir kitiems dievams. Ta pagunda yra labai stipri. "Privalome dėl to amžinai budėti, ir jei tai darysime, Dievo malonės dėka pragaro vartai nepergalės", — baigia savo veikalą prof. Schilling.

Taigi — įvairių sričių gilieji protai įžvelgia Amžinosios Būtybės buvimą, aukštai vertina religijos vertę. Buvęs Illinois universiteto klinikinių mokslų departamento rektorius, fiziologijos profesorius dr. A. C. Ivy rašo:

— Kuo daugiau aš pažįstu gyvųjų būtybių mechanizmą ir jų reagavimą į išorinį pasaulį, kuo daugiau pažįstu visatą ir viską, kas joje yra, kuo labiau pažįstu

įstatymų ir tvarkos begalinę apimtį, kuri yra būdinga visų dalykų struktūrai ir pasireiškimui, tuo labiau tikiu Dievą, tuo labiau esu nustebintas Jo begaline galia ir išmintimi, tuo labiau jaučiuosi verčiamas kokia nors maldos forma ir savo geru elgesiu pagerbti Jo vardą ir Jį pagarbinti... Kuo ilgiau aš gyvenu, tuo nuoširdžiau meldžiu išminties ir ryžto daryti tai, kas yra gera Dievo akyse, kad tokiu būdu ir aš galėčiau prisidėti, kuo tik galiu, prie Jo karalystės ir Jo valios įvykdymo, kaip danguje, taip ir žemėje... Aš meldžiuosi, išreikšdamas padėką už tuos dalykus, kuriais džiaugiausi ir tebesidžiaugiu, ir už tas pamokas, gautas iš savo ir kitų žmonių blogo elgesio... Meldžiu jautrios sąžinės, kad būčiau budrus pagundoms ir vengčiau blogio, kad savo gyvenimu galėčiau palikti pasaulį bent kiek geresnį.

VARDŲ RODYKLĖ

LITERATŪRA

Agar W. M., Catholicism and the Progress of Science, Macmillan Co., New York, 1940.

Brings L. M., We Believe in Prayer, T. S. Denison & Co., Minneapolis, 1958.

Drive A., Dieu. LaLecon des Faits, G. Beauchesne, Paris, 1914.

Eymieu A., S. J., Los Cryentes y los Progresos de la Ciencia, Editorial Jus, Mexico, 1949.

Monsma J. C., The Evidence of God in an Expanding Universe, G. P. Putnam's Sons, New York, 1958.

Monsma J. C., Science and Religion, G. P. Putnam's Sons, New York, 1962.

Kneller, Das Christentum und die Vertreter der neueren Naturwissenschaft, Freiburg i. B., 1904.

S*arasola* S., La Obra de Los Catolicos y Creyentes en las Ciencias Fisicas y Naturales, išleido Cultural, S. A., La Habana, 1944.

Šilkarskis V., Ateizmas ir mokslas. Atviras laiškas daktarui Jonui Šliupui, Spindulys, Kaunas, 1929.

Schilling H. K., Science and Religion, Ch. Scribner's Sons, New York, 1962.

Stern K., The Third Revolution. A Study of Psichiatry and Religion, Doubleday, New York, 1961.

Züboorg G., Psychoanalysis and Religion, išl. Farrar, Straus and Cudahy, New York, 1962.

T U R I N Y S

TO PATIES AUTORIAUS:

Maskva be kaukės (vertimas, su kun. A. Sušinsku), 1931

Kan. Kozmianas, švietėjas ir auklėtojas slinkaisiais vergijos laikais, 1933

Dejavimai, kraujas, ašaros..., 1933

Pareiga, 1934

Ką ir kaip rašyti į laikraščius, 1936 ir 1950

Ką Dievas sujungė, žmogus teneišskiria, 1939

Visuotinė mobilizacija atakai prieš tautos vėžius, 1939

Taip mirė nemirtingieji, 1941

Komunizmas ir revoliucija Amerikoje, 1942

15 sušaudytų kunigų Lietuvoje, 1943

Fifteen liquidated Priests in Lithuania, 1943

Bolševikų kalėjime ir Sibiro ištrėmime, 1944

Lietuva nacių ir bolševikų vergijoje, 1944

Comparative Law, Ecclesiastical and Civil, in Lithuanian Concordat (disertacija), 1945

Prie vilties kryžiaus, 1948

Aušros Vartų Marija, 1950

Motina Gailestingoji, 1957

Amžinybei ir tėvų žemei, 1957

Aukštyn širdis!, 1957

Motina, 1958

Rinktinės mintys (red.), 1958

Mano pasaulėžiūra (red.), 1958

Meilė ir laimė, 1958

Metai su Dievu, 1958

28 moterys, 1959

Silpname kūne, 1961

Vyrai klystkeliuose, 1962